

UNIVERZA V LJUBLJANI

Filozofska fakulteta

Oddelek za slovenistiko

Jure Bohinec

Življenje in delo Zlate Volarič

Diplomsko delo

Mentor red. prof. dr. Miran Hladnik

Ljubljana, marec 2008

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju prof. dr. Miranu Hladniku, za vztrajno čakanje, vse napotke in razumevanje. Enako vsem ostalim profesoricam in profesorjem na Oddelkih za slovenistiko in slavistiko na FF.

Zahvaljujem se ga. Zlati Volarič in g. Jožetu Volariču za vso pomoč, gradivo in pripravljenost za sodelovanje pri nastajanju naloge.

Posebna zahvala za ves čas študija gre predvsem moji družini, ženi Mojci za pomoč, razumevanje in vzpodbujanje ter otrokom Manci, Teji in Drejcu za krajšanje (daljšanje) in popestritev študijskih let.

Tomažu hvala za končno obliko in Boštjanu za prevod.

IZVLEČEK

Ga. **ZLATA VOLARIČ** je vsestranska umetnica: slikarka, ilustratorka, pesnica, pisateljica in pedagoginja. Rojena je bila 26. januarja 1930 v Mariboru. Otroštvo in mladost je preživela v Halozah in v Kamovcih v Prekmurju. Med II. svet. vojno, je bila vsa družina internirana v madžarsko taborišče Šarvar in kasneje na posestvo blizu Osijeka na Hrvaško. Po končani vojni je končala učiteljske in Pedagoško akademijo v Mariboru in do 1965 delala kot učiteljica po različnih krajih v Prekmurju. S hčerko Mileno in možem Jožetom Volaričem, tudi pesnikom, kiparjem, esejistom, urednikom, založnikom in pedagogom, se je nato preselila v Kranj in službovala na različnih šolah kot učiteljica slovenskega jezika. Na Kokrici pri Kranju še danes živi in ustvarja.

Njena umetniška pot se je začela razmeroma pozno, saj je pisati začela leta 1980, 1981 je izšel njen prvi roman *Koraki*, ki je avtobiografija njene družine od 1928 do konca II. svet. vojne. Pred tem je že začela slikati na platnu in sodelovala na več razstavah. Je priznana naivna slikarka. Prvem romanu je sledilo plodno ustvarjanje za otroke (pravljice, povesti, detektivke ...) in za odrasle (kratke zgodbe, povesti in romani). Od leta 1997 piše tudi poezijo, predvsem haikuje in je do sedaj izdala že 12 pesniških zbirk. Literatura za odrasle danes obsega že 79 izdanih knjig, vseh skupaj z otroškimi (75 knjig) je v tem trenutku 154.

Romanov je 26 in med njimi prevladuje ljubezenski žanr, sledijo mu socialni, vojni in kriminalni. Poleg *Korakov* je napisala še en avtobiografski roman, *Prelet čez čas* 1. in 2. del, ki vsebujeta čas od 1928 do 2002, ko je bil tudi izdan. Med kratkimi zgodbami prevladujejo ljubezenske, zgodbe iz življenja, kriminalne zgodbe in humoreske. Prav kriminalke in humoreske so njen najprepoznavnejši žanr. Vseh izdanih knjig kratkih zgodb je 39. Razen prvih treh knjig je vse ostale izdala v samozaložbi. Pri tem ji pomaga mož, ki knjigo prvi prebere, oceni, napiše spremno besedo in izda. Knjige avtorica sama ilustrira in v uvodu doda haiku ali možev aforizem.

Knjige avtorice Zlate Volarič so berljive, poučne, didaktične, duhovite, zanimive in pozitivne. Glede na to, da avtorica pri svojih 78-ih letih še vedno ustvarja, ta diplomska naloga vsebuje in obravnava literaturo za odrasle do marca 2008.

SEZNAM KLJUČNIH BESED

Ključne besede: roman, avtobiografski roman, ljubezenski roman, kratka zgodba, ljubezenska zgodba, zgodba iz življenja, humoreska, kriminalka, haiku.

ABSTRACT

Mrs. Zlata Volarič is a general artist: painter, illustrator, poet, writer and educator. She was born January 26, 1930 in Maribor. She spent her childhood in Haloze and Kamovci (Prekmurje). During World War II, her entire family was deported to the concentration camp in Hungary (Šarvar) and later on to an estate near Osijek in Croatia. After the war she concluded her studies to become a teacher in Maribor, and has taught in numerous primary schools in Prekmurje until 1965. Her family (daughter Milena and husband Jože Volarič, also a poet, sculptor, essayist, editor, publisher and educator) moved to Kranj, where she was teaching Slovenian language on different schools. She lives and works in Kokrica near Kranj.

Her career of an artist begun relatively late, she started to write in 1980 and published her first novel *Koraki* in 1981. This is an autobiography of her family from 1928 until the end of World War II. Before that she started to paint on canvas and co exhibited on many exhibitions. She is a renowned naïve painter. First novel was followed by a fruitful period of writing for children (fairy tales, tales detectives...) and adults (short stories, tales and novels). Since 1997 she has been writing poetry, especially haiku and has published 12 poetry collections. Literature for adults comprises of over 79 published books; the number exceeds 154 if we include the works for children (75 books).

Mrs. Volarič has written 26 novels, the most common thematic is love, followed by social, war and crime fiction. Besides *Koraki*, she wrote another autobiographic novel *Prelet čez čas* part 1 and 2, which describe the timeframe between 1928 until 2002, when the novel was published. The most common thematic among the short stories is love, real life, crime fiction and humoresque. She is mostly known for her crime fiction and humoresque stories. Her short stories were published in 39 books. Except for the first three, the other were published by herself. Her husband adds a valuable contribution. He is her first reader, evaluator, writer of the introductory notes and publisher. Mrs. Volarič illustrates her books and adds haiku or her husband's aphorism in the introduction.

The books of Mrs. Volarič are readable, educative, didactic, witty, interesting and positive. With respect to the fact that the author is at 78 years of age still very active, the thesis includes and evaluates the literature for adults written before March 2008.

List of keywords:

novel, autobiographic novel, love novel, short story, love story, real life story, humoresque, crime fiction, haiku

„Adam! Katero jabolko?“

14.2.2005

Zlata Volarič

Zlata Volarič: *Adam! Katero jabolko?*

Risba: permanent flomaster

ORIGINAL, 14. 2. 2005

VSEBINA

1	Uvod.....	8
1.1	Uvodna beseda k diplomski nalogi	8
1.2	Življenjepis Zlate Volarič (1930).....	8
2	Intervju.....	9
2.1	Intervju z vsestransko umetnico: pisateljico, pesnico, slikarko, ilustratorko Zlato Volarič.....	9
1.3	Intervju s soprogom Jožetom Volaričem, pesnikom, kiparjem, esejistom, urednikom, založnikom, pedagogom	16
2	Proza za odrasle	21
2.1	Roman	21
2.1.1	Avtobiografski roman	22
2.1.1.1	Koraki (1981).....	22
2.1.1.2	Prelet čez čas 1. in 2. del.....	31
2.1.1.3	Prelet čez čas 1. del.....	31
2.1.1.4	Primerjava avtobiografskih romanov.....	32
2.1.1.5	Prelet čez čas 2. del.....	34
2.1.2	Ostali romani.....	41
2.1.2.1	Neizpeta pesem (1992).....	41
2.1.2.2	Sončece v soncu (1995)	41
2.1.2.3	Ranjeni orel (1995)	41
2.1.2.4	Bil je prvi pomladni dan (1996).....	43
2.1.2.5	Potop v plamenih (1996).....	43
2.1.2.6	Pretrgane vezi (1997).....	44
2.1.2.7	Ognjeni preplah (1997).....	44
2.1.2.8	Biseri pod križem (1997)	45
2.1.2.9	Pomladni dež (1998)	45
2.1.2.10	Luč nad močvirjem (1998).....	46
2.1.2.11	Rajana z drugačnega konca (1999).....	46
2.1.2.12	Dih vročega poletja (2000)	47
2.1.2.13	Kapljice na čopiču (2000).....	47
2.1.2.14	Osvetljene skrivnosti (december 2000).....	47
2.1.2.15	Ujete smeri (2001)	48
2.1.2.16	Koraki za očetom (2004).....	48
2.1.2.17	Družinski vzdih (2004)	48
2.1.2.18	Iz sence k soncu (2005).....	49
2.1.2.19	Sonce nad ograjo (2007)	49
2.1.3	Kriminalke	49
2.1.3.1	Inšpektor Sivi in pomočnik Mali	50
2.1.3.2	Suhec in debeluh (1992)	51
2.1.3.3	Odpihnjeno z vetrom (1993).....	51
2.1.3.4	Rdeče v precepu (1994)	51
2.1.3.5	Smeh v solzah (1995).....	53
2.1.3.6	Zvezdni utrinki (julij 1999).....	54
2.1.3.7	Pod večerno zarjo (2005)	56
2.1.3.8	Kriminalni roman.....	57
2.1.3.9	Lik ženske v romanih in kriminalkah	57
2.1.3.10	Lastna imena v romanih in kriminalkah	58
2.2	Kratke zgodbe	58

2.2.1	Zgodbe iz življenja	59
2.2.1.1	Sreča? Da, ali pa tudi ne (1985)	59
2.2.2	Ljubezenske zgodbe	61
2.2.2.1	Žarki iz meglic (2000)	61
2.2.2.2	Pisani svet korakov (2001)	63
2.2.2.3	Izrisane pesmi (2001)	65
2.2.2.4	Osenčeni odmev (2002)	67
2.2.2.5	Pogled na rob (2004)	68
2.2.2.6	Pod večerno zarjo (2005)	69
2.2.3	Humoreske	69
2.2.3.1	Osnutek humoreske	69
2.2.3.2	Humoreske - kronološki pregled izdaj	70
3	Povzetek	74
4	Bibliografija Zlate Volarič	79
4.1	Literatura za odrasle	79
4.1.1	Romani	79
4.1.2	Kriminalke	79
4.1.3	Humoreske	80
4.1.4	Kratke zgodbe iz življenja in ljubezenske zgodbe	80
4.1.5	Haiku pesmi	80
4.2	Literatura za najstnike in otroke	81
4.2.1	Povesti in romani	81
4.2.2	Detektivki	81
4.2.3	Otroške zgodbe	81
4.2.4	Pravljice	81
4.2.5	Ročno pisane pravljice in zgodbe	82

Seznam grafov

Graf 1: Prikaz izdanih del literature za odrasle in otroke po letih	74
Graf 2: Literatura za odrasle po literarnih vrstah	74
Graf 3: Primerjava izdanih del romanov in kratkih zgodb po letih	75
Graf 4: Prikaz romanov po žanrih in številu izdanih del	75
Graf 5: Prikaz kratkih zgodb po žanrih in številu izdanih del	76

Seznam tabel

Tabela 1: Literatura za odrasle po letih	77
Tabela 2: Literatura za otroke po letih	78

1 Uvod

1.1 Uvodna beseda k diplomski nalogi

Diplomska naloga z naslovom *Življenje in delo Zlate Volarič* se nanaša zgolj na eno od mnogih umetniških področij, v katerih je dejavna avtorica. Točneje se nanaša na prozno literarno ustvarjanje za odrasle. V enakem obsegu kot za odrasle avtorica ustvarja tudi za otroke. Poleg proze piše tudi poezijo, zraven pa še slika in ilustrira. Ker pa vse te na videz ločene dejavnosti včasih združi, se zelo težko popolnoma izognemo omembi poezije in ilustracij. Avtorica je poleg vseumetniškega udejstvovanja zanimiva še po količini ustvarjenih del (154 knjig), načinu izdajanja knjig (samozaložba), sodelovanju z možem Jožetom Volaričem, ki je ravno tako vsestranski umetnik in nazadnje oba kot zanimivi, posebni, duhoviti in pristrčni osebnosti. Oba sta še zelo dejavna, zato sem v nalogo vključil tudi daljši intervju, kjer sem izvedel mnoge zanimivosti predvsem o življenju in delih avtorice, ker je praktično ostale literature o njej zelo malo. Veliko sta mi sama pomagala s podatki, napotki in nekaj tudi v gradivu. Na tem mestu se jima zato še enkrat iskreno zahvaljujem.

Glavni predmet diplomske naloge je pregled njene proze za odrasle, dolge in kratke, ne pa razvrščanje in vrednotenje, čeprav tu in tam nekaj spregovorim tudi o tem. Po vrstah sem obravnaval roman, bolj podrobno avtobiografski roman in ljubezenski roman, ostalih sem se dotaknil le vsebinsko in z določanjem žanrov. Žanrsko sem v to poglavje vključil tudi kriminalke, ki so dolge in kratke. Od kratke proze sem posebej obravnaval zgodbe iz življenja, ljubezenske zgodbe in humoreske. Za konec sem naredil še nekaj primerjav med deli, izpostavil skupne značilnosti in posebnosti.

1.2 Življenjepis Zlate Volarič (1930)

Pisateljica, pesnica in slikarka Zlata Volarič, rojena Vežnaver, se je rodila 26. 1. 1930 v Mariboru. Starša, doma iz slovenske Istre, sta pribežala iz takratne Italije v Jugoslavijo v Maribor. Kmalu se je družina preselila v Prekmurje, v vas Kamovce, tik ob madžarski meji. Bila je najstarejša od šestih otrok. Med vojno so jih madžarski nacisti odselili v taborišče v Šarvar, kjer je umrla sestra Nadica. Od tam so jih kasneje preselili in konec vojne so dočakali kot izseljenci blizu Osijeka na Hrvaškem. Domov v Prekmurje so se vrnil v mesecu juliju 1945.

V Lendavi je končala nižjo gimnazijo, učiteljske in pedagoško akademijo v Mariboru (slovenščina – ruščina in slovenščina – srbohrvaščina). Ves čas je poučevala slovenski jezik v vaseh okoli Lendave, v Lendavi pa na Srednji tehnični šoli. 1965 se je z možem Jožetom Volarič in hčerko Mileno preselila v Kranj in tam do upokojitve poučevala na OŠ France Prešeren, Delavski univerzi Kranj, Srednji mlekarski šoli in Srednji gradbeni šoli v Kranju. Od 1983 je upokojenka in z možem, ki je tudi pesnik, pisatelj in kipar, živi in ustvarja na Kokrici pri Kranju kot svobodna umetnica.

Objavljati je začela razmeroma pozno, čeprav je krajše zgodbe pisala že v nižji gimnaziji. 1980 je sodelovala na natečaju za začetnike in kot najboljša, s črtico *Strašna leta*, zastopala Gorenjsko. Uspeh je bil povod za njen prvi roman *Koraki* 1981, ki opisuje življenje družine Jugovac v letih od 1928 do konca II. svetovne vojne. Gre za avtobiografski roman, s spremenjenimi imeni, ki je izšel pri založbi ČZP Kmečki glas. Sledile so kratke zgodbe *Sreča? Da, ali pa tudi ne*, 1985, mladinski roman *Peti korak*, 1988. Od 1991 pa sledijo številni romani, povesti, kriminalke, humoreske, zgodbe iz življenja. Za otroke piše pravljice

in zgodbe, detektivke, povesti in romane. Od 1997 piše tudi haiku pesmi. Teh zbirk je sedaj 12. Vseh knjig pa je v tem trenutku 154 in še ustvarja. Vse knjige sama ilustrira.

Vzporedno z literarnim ustvarjanjem poteka tudi slikarsko. 1977 je sodelovala na jugoslovanski in mednarodni razstavi NAIVI 77 v Zagrebu. Razstavila je dve olji na platnu in od takrat do danes imela že 95 samostojnih in 322 skupinskih razstav. Največ slika z oljem na platno in les ter risbe s tušem. Fenomen združevanja literarnega in likovnega sveta je podkrepjen s tem, da razen prvih dveh romanov, ki sta izšla pri založbah, vsa ostala dela izdaja v samozaložbi. Uredi, založi in spremno besedo napiše Jože Volarič. O njej so pisali še Berta Golob, Branko Gradišnik, Silvester Čuk, Igor Bratož, Janez Švajncer in drugi. Njene stvaritve so objavljene še v revijah, časopisih in na radiju. Je članica Društva slovenskih pisateljev. Je tudi članica Haiku društva Slovenije. Hčerkin družina, ki se ukvarja z računalniško dejavnostjo, ji je uredila spletno stran: www.volaric.com.

2 Intervju

2.1 Intervju z vsestransko umetnico: pisateljico, pesnico, slikarko, ilustratorko Zlato Volarič

Intervju je potekal po e-pošti, marca 2005. V prvem sklopu vprašanj sem želel izvedeti kaj več o življenjsko-umetniški poti. Pri tem sem si pomagal z njenim prvim romanom Koraki iz leta 1981 in avtobiografskim romanom Prelet čez čas 1. in 2. del. Potem pa še o romanu samem, kratkih zgodbah in na kratko o poeziji. Sledijo še primerjave med deli, kako nastajajo dela, povezava z možem, hčerino družino, ideje, motivi, snov ...

J: V romanu ste zapisali, da ste že pri šestih letih začutili v sebi »pedagoški klic« in malo kasneje zasvojeno ljubezen do materinega jezika in do knjig. Kdo so Vam bili vzorniki in kateri dogodki so Vas usmerili v »umetniške korake«. Zakaj ste začeli ustvarjati?

Ga. Z: Malo knjig je avtobiografskih, roman Koraki je izšel leta 1981 pri založbi Kmečki glas. Kmalu so ga razprodali. Prelet čez čas je samozaložniški, v dveh delih, leta 2002. Rada sem imela knjige. To se je pojavilo zelo zgodaj. Lahko rečem, da sem brala vse življenje. Tudi poklic učiteljice se je pojavil zgodaj in prvi, edini. Pisati sem začela zaresno literaturo leta 1980, ko so razpisali natečaj za začetnike. Dvomila sem, naj sodelujem, ker nisem bila več mlada. Poslala sem črtico Strašna leta in šla na srečanje v Gradišče pri Ptujju. Natečaj je bil leto prej, 1981 pa srečanje. Strašna leta so objavili 1981 v literarni prilogi Železarja in še isto leto v Mladini in Večeru. Vzorniki? V nižji gimnaziji smo imeli odličnega profesorja, ki je znal odpraviti strah pred pisanjem nalog iz slovenščine (spisja). Jaz tega strahu nisem poznala. Sedla sem v klop, se zamislila in steklo je kot "po maslu".

Enako se je dogajalo pozneje, ko sem pisala daljše tekste. Sedim, pišem in ne mislim na nič. Vre iz mene! Vzornikov nisem nikoli imela in ne potrebovala. Misli, da mi je precej podarilo branje in opazovanje življenja. Lahko pa rečem, da imam bujno domišljijo.

Zakaj ustvarjam? Ne vem. V meni se nakopičijo neke misli in čustva, pa morajo ven. Korake sem napisala, da se ohrani spomin. To je vse!

J: Prve pisateljske stvaritve so nastale že v gimnaziji. So danes znane, objavljene? Zakaj ste toliko let odlašali z objavami? Je bilo pomanjkanje poguma, samozavesti ali ste po naravi preveč samokritični? Kako je bilo sprejeto prvo objavljeno delo, kako prvi roman?

Ga. Z: Zakaj sem začela tako pozno? Ves moj delovni vek sem sestavljala vaje za učence in v nižji gimnaziji sem pisala samo opazne spise. Z resno literaturo sem začela, kot je že rečeno, 1980. Preveč sem bila zaposlena doma in v več šolah. To je. Da bi sama pisala knjige, je bilo zame nedosegljivo mnogo let. O tem sploh nisem premišljevala. Branje mi je zadostovalo. Včasih vso noč!

Prvi roman je bil ugodno sprejet. Urednik je bil Bojan Ajdič. Ponosno sem poslala prvo knjigo mami. Oče je pokojni že od leta 1963.

J: Ali je težko življenje, vseskozi na robu preživetja, stalne selitve, preveč odrasla mladost, zreti smrti v obraz, vojna, delo ..., pustilo posledice tudi v Vašem umetniškem svetu (slikarstvu in pisanju)? Če je, kje se je ali se še odraža? Sta slikanje in literatura dva svetova ali gre za enega, z dvema različnima tehnikama?

Ga. Z: Živeli smo na kmetiji, spomnim se, da sem imela rada našo veliko in malo njivo, travnik in gozdiček, kjer smo pasli živino, potem smo imeli hišo in pred njo precejšen prostor za sadovnjak in trte. Kot najstarejša sem morala paziti na mlajše. Mama je skupaj rodila sedem otrok, prvi je umrl kot dojenček, zato so mene smatrali za najstarejšo in me zaposlovali. Na njivah sem rada delala in nič se mi ni zdelo težko. To je bilo lepo in umirjeno življenje. Moram pa odšteti tri leta in nekaj dni, ko so nas Madžari odpeljali v šarvarsko taborišče (tam je umrla sestra), potem dalje v izgnanstvo. To so bili grozni časi. Vplivajo na pisanje in slikanje? Ne! Doživela sem mnogo lepega, v poklicu in zasebno, pa nimam grdih spominov. V knjigah se slikanje in pisanje združujeta, sicer pa se področji ločita (slike na platnih, papirju, mape risb in ...) Preveč bo za naštevanje!

J: Danes bi Vas lahko primerjali z jezom, ki je popustil pod težo umetnosti in se razlil na toliko področij. Ste bili podobni svoji mami, ki zaradi družine in njenega preživetja nikdar ni našla priložnosti, da bi se izpovedala v pisanju, slikarstvu, glasbi, čeprav je ljubila umetnost?

Ga. Z: Oče je bil sedem let avstro-ogrski vojak, mama pa je živela v lepo urejeni družini in se je mlada poročila. Skrbela je za lastno družino, za to, da bo na njivah in drugod vse opravljeno, šivala je, pletla in nas učila delati. Delati še danes znamo! Rada je govorila o bratih, sestri, oče pa o vojni, a mu ni dovolila. Vedno je zase, zanj in za otroke našla delo. On nas je imel rad in ona prav tako. Ne spomnim se, da sta se kdaj sprla in otroci se nikoli nismo topli. Za umetnost ni bilo časa. Nadarjenost je obstojala in je še v nas, nekaterih.

J: Oče je bil po pripovedi povsem nasprotne narave: poln zgodb, pravljič, glasbenik, pevec... Ali ste mešanica obeh staršev? Je tukaj, pri očetu vpliv in vir Vaše domišljije?

Ga. Z: Kljub vsemu je našel oče čas za harmoniko in pripovedi. Marsikaj si je izmislil, a ni povedal.

J: Glavna oseba v Korakih je družina Jugovac. Vendar kljub temu izstopata predvsem mati Marija in starejša hči Evelina, ki ste Vi sami. V kakšnem odnosu sta ti dve osebi? Kaj ju združuje, kaj razlikuje? Se dopolnjujeta? Je Evelina neko nadaljevanje Marije?

Ga. Z: Oče, mama in jaz smo večkrat omenjeni, to je res. So pa tudi druge osebe. Mama in hči Evelina sta skrbeli za vse in zmogli tudi. Oče si je, kot rečeno, našel čas za igranje. Moram še povedati, da je hvalila pred drugimi mojo pridnost. Že s trinajstim sem si spletla kostim, ona pa je spredla prejo. Otroci smo vse delali, le kuha je bila samo njena. Zakaj? Da je štedila. A to sem ugotovila že skoraj odrasla.

J: Ali lahko rečemo, da je roman Koraki za mater Marijo »spomenik Vaši ali celo slovenski materi«?

Ga. Z: Da, za vso družino, posebej za mamo je spomenik. Spomin v knjigi!

J: Sam naslov knjige Koraki ima kot beseda v romanu še neke druge pomene. Ne gre le za hojo. Gre tudi za selitve, razmišljanja, mladost, za samoto, za pot v svobodo, upanje, lepši jutri?

Ga. Z: Res je, niso le koraki, pomenijo več. Besedo koraki imam še kje (poglejte seznam, zadnja je Koraki za očetom, ko gre osemnajstletni sin "čez svet" iskat očeta, ker je zapustil mamo nosečo in je hotel ugotoviti, kakšen človek je. Najde ga, a prepozno. Je hudo bolan in na poti vračanja umre. Sin se vrne k mami in se poroči).

J: Roman je avtobiografski in spremlja Vas in Vašo družino slabih 20 let, vse od tam, ko sta se spoznala oče in mati in do konca vojne, ko ste se skupaj, žal brez Nadice, spet vrnili v Prekmurje na svoj dom. Delo je za prvenec kar obsežno in zahtevno. V njem je kljub resnični zgodbi čutiti kanček didaktičnosti, morale, ideologije. Razlikuje se s prvim delom romana Prelet čez čas. Ali lahko to potrdite? Izpostavljene ali poudarjene so ključne besede ali vrline, kot so: delo, marljivost, preživetje, svoboda, pravica, ponos, nesmisel vojne, prva ljubezen. Vas to spremlja tudi naprej, v današnjem življenju, tudi pri novem ustvarjanju?

Ga. Z: Pred leti sem hotela opisati vse svoje življenje. Zato sta nastala dva dela z naslovom Prelet čez čas. Prvi del se precej sklada s Koraki, a sem morala napisati vse glavno še enkrat, ker ni šlo napisati samo drugi del. Ponekod je kaj malo drugače. Vmes je precej časa in spomini se znajo tudi obrusiti. Kaj pišem? Delo najprej, ljubezen v družini, pomoč, razumevanje, drugačne ljubezni, dobroto, prijateljstvo in navadno so vsi konci srečni. Mislim, da je to bralcem všeč.

J: Poseben odnos ste vzpostavili tudi z zemljo. Ste vanjo vedno zaupali kot vaša mati, ali Vas je tudi obremenjevala, bila vir trpljenja? Vsekakor ne gre za boj med človekom in naravo, kot je bilo to v Boju na požiralniku med Dihurji in zemljo? Razvidno je neko posebno spoštovanje. Ga lahko razložite?

Ga. Z: Zemlja me ni nikoli obremenjevala, daje človeku hrano in mu ponuja obstoj. Vedno sem rada šla na njive, tudi v izgnanstvu, ko smo morali delati kot neki dninarji, sem pri okopavanju tekmovala in se veselila, če sem prehitela starejše. Tudi doma sem znala pohiteti! Zemljo bi morali bolj ceniti, spoštovati tisto, kar nam daje in ji mi podarjamo, svoje delo in semena.

J: V Korakih je veliko opisovanja kmečkih opravil, običajev, lepote pokrajin Istre, Haloz, Prekmurja. Ali ste to vključili tudi zaradi založbe (ČZP Kmečki glas)? Ste roman pisali za kakšno ciljno populacijo bralcev ali ste le sledili svojim hotenjem, čustvom? Ste morda kakšne dele vključevali ali druge izpuščali tudi pod takratnim političnim pritiskom?

Ga. Z: Ne! Nikoli nisem pisala "po naročilu ali pod pritiskom". Zamislila sem si idejo, jo nekaj dni premlevala, naredila skico – zato, da ne pomešam imen, saj ste videli, da je v mojih knjigah veliko oseb in zanje so potrebna imena. Sedla sem v svojo delovno sobo in pisala, pisala ... Do konca.

J: Leta 2002 ste izdali roman v dveh delih, z avtobiografsko vsebino, Prelet čez čas. Zopet ste v prvem delu popisali predvojni in medvojni čas. Katere so ključne vsebinske razlike med tem romanom in predhodnikom - Koraki? Ste hoteli kaj dodati, spremeniti? Ali po dvajsetih letih na tisti čas gledate kaj drugače? Ste se komu hoteli za kaj oddolžiti?

Ga. Z: Nisem nameravala spreminjati, lahko pa je kaj malega drugače obogateno, saj sem 2002 bila stara dvainsedemdeset let. Sicer je po tolikih letih težko reči, kaj je plod izkušenj ali česa drugega. Morda spomini. Ti se z leti obrusijo. Nisem pa nameravala kaj "urejati" drugače. Bilo je in hvala bogu, ni ga več, vsaj vsi upamo, da bo pri nas večno mir.

J: Po prvem romanu ste sicer leta 1985 izdali zbirko kratkih zgodb »Sreča? Da, ali tudi ne«, vendar je zopet trajalo kar sedem let, da je prišlo do nove, prav tako odmevne knjige, ki pa je namenjena mladini. Povest Peti korak je zopet postavljena v vaško okolje. Vam je to bolj blizu kot mestno? Ponovi se tudi del naslova (korak), ki pa najbrž nima nič skupnega s prvim delom?

Ga. Z: Najprej sem napisala daljšo zgodbo, jo pokazala Gradišniku, uredniku pri Kmečkem glasu, pa je rekel, naj jo podaljšam pa bo knjiga. Se je zgodilo. Celo na platnicah je slika, narejena z oljem, moja! Vaško okolje? Takrat, ko sem rasla, je bila vas nekaj drugega kot danes. Hodili smo ličkat, prest, luščit sončnice in bučnice ter plesat, se zabavali. V majhni vasi smo se vsi poznali in veliko smo peli. Tam sem se naučila vse ljudske pesmi, ki jih še znam. Vsak korak je v knjigah drugačen. Saj mora biti!

J: Čeprav so glavni junaki otroci, so teme, problemi, težave in tudi veselje, ljubezen, sreča še kako povezani z odraslimi v knjigi. Bi lahko tukaj napisali, da gre v prvi vrsti za socialno tematiko? Ali so osebe nekakšni stereotipi (dedek, babica, Jani, prijatelj) namenjeni vzgoji mladine, kazanje na pravo pot?

Ga. Z: Ker sem bila učiteljica (predmetna), sem morala paziti, da ne predavam tudi v knjigah. Odrasli in otroci morajo biti povezani v slogi, če hočejo obojni odrasti in živeti skupaj sporazumno. Ja, so določene osebe, ki nastopijo v več knjigah. Najprej je tu odlični inšpektor Sivi, njegov pomočnik Mali, čarovnica Čira-Čara Mara, čarovnik Čarko, smešneža Nacek in Vanek, prijateljici Stanka in Manka, ki vse vesta o vseh, potlej časopis Sveža vest, ime kraja Vitilovo in še kaj bi se našlo.

J: Peti korak je knjiga, ki je popolni zasuk nasproti prve knjige. V ospredju je nek optimizem, domiseln humor, celo satira. Ali ste dobro poznavanje otroške duše in narave črpali iz svojega neposrednega stika z otroki v šoli? Ali Vas je način pisanja in zatem uspeh pri mladih bralcih vzpodbudil za pisanje pravljic in vzporedno humoresk za odrasle? Ste takrat zaslutili, kam se bo usmerilo Vaše ostro pisateljsko oko, ki tako natančno in hkrati nepredvidljivo vodi svoje junake po pravljicah, zgodbah iz življenja, humoreskah, satirah, povestih in romanih?

Ga. Z: Ko napišem knjigo in izide, se lotim naslednje, a z drugačno temo in vsebino. Gotovo se kakšna tema nevede ponovi, razširi, recimo modno ustvarjanje, ročno pletenje, kvačkanje, kmečko delo nekoč ... Pravljičice? Te so prav gotovo živele v meni od očetovega pripovedovanja. Ko sem dobila tri vnuke, sem jih več napisala kot poprej. Kam se bo kaj razvilo, nisem imela pojma. Le nekaj je bilo: »To bom napisala, o tem moram premisliti pa bo ...« In je bilo! Da bo toliko vsega, nebi nikomur verjela, če bi mi v začetku dejal, da bo ...

J: Verjetno ste si želeli, da bi to mladinsko delo brali tudi odrasli, ki so večkrat bolj zaslužni za probleme mladih? Pričakoval bi tudi, da bodo to, takrat zelo osvežilno delo, uvrstili med kanonska besedila za mlade bralce, pa se to ni zgodilo. Se mogoče niste prav pisali, če se malo ironično izrazim?

Ga. Z: Nikoli se nisem znala prerivati med množico v ospredje in tega se še nisem naučila, a je zdaj prepozno. Naj pa povem, da mi je vedno stal mož Jože Volarič ob strani, me vzpodbujal in skrbel, da sva nekako zbrala denar za nove knjige. Nikoli ni pomagal noben sponzor. Niti nisva prosila. In to mi je všeč.

J: To je tudi zadnje delo, poleg prvega romana in zbirke kratkih zgodb, ki je izšlo pri kakšni založbi ali s kakšno finančno pomočjo. Naslednji roman za odrasle nosi naslov Neizpeta pesem, iz leta 1992, nato pa prelomno leto 1995, ko začnete izdajati v povprečju po dva romana letno in to izključno v samozaložbi. Da ne omenjam še vseh pravljic, kratkih zgodb, povesti, kriminalk, humoresk in satir, haiku pesmi, teh je tudi pet zbirk, in navsezadnje še vse publikacije v zvezi s slikami in ilustracijami!! Kje so glavni razlogi za samozaložbo? Je pomembno biti sam svoj gospod? Kako oz. zakaj lahko vztrajate vsa ta leta?

Ga. Z: Samozaložba? Tako sva se z možem odločila. So dobre in slabše strani "projekta", kakor se poslovno danes temu reče. Knjige so tu. Oba jih imava rada, oba se veseliva dela in to je pomembno. Pravijo, da se knjigam piše slaba prihodnost; jaz in mož ne verjameva. Zakaj dalje v samozaložbi? Ker bi v založbah čakala, sem prestara, samozaložniške knjige so moje, v nekaterih knjižnicah jih imajo precej, kupijo v glavnem le po eno, pa se moj svet vrti naprej, odvrten se je do danes kar uspešno (osmi marec 2005), naprej se bodo gotovo koraki k tiskarjem upočasnili, če še ostanejo. Trenutno berem pred večerom svoje starejše zgodbe in to me neizmerno pomirja. Zdaj, iz daljave, jih lahko ocenjujem in se veselim. Če bi jih izdala pri založbi, mislim, da jih ne bi imela toliko doma, kot jih imam. Življenje pozna svoje zakonitosti, tudi s knjigami! Mislim, da smem reči, da sem naredila precej.

J: Vaše knjige so vizualno kaj lahko prepoznavne, saj sami tudi ilustrirate platnice in notranje strani. Večino Vaših del založi, uredi in knjige na pot pospremi s spremno besedo, vaš mož, prav tako vsestranski umetnik, Jože Volarič. Zato lahko rečemo, da gre pri vsem skupaj za nek družinski projekt. To je svojevrsten fenomen ustvarjanja. Kako

je prišlo do te ideje, povezave? Ali čutite tudi kakšno konkurenco med seboj? Rad bi za odgovor zaprosil oba z možem, k njegovemu ustvarjanju pa se bom prav tako še vrnil.

Ga. Z: Sodelovanje. Ocene je Jože Volarič, moj mož, začel pisati, ker sem jaz dejala, da zna in nočem čakati dneve in tedne, da mi kdo napiše oceno. On piše svojo literaturo, jaz svojo in ne tekmujeva. Ni konkurence. Bo tudi on odgovoril. Večkrat me vzpodbuja in tako je prav. Njegova je kovina, česar jaz ne bi zmogla za nobeno ceno.

J: Kdaj ali kje se začne delo Vašega moža pri nastajanju del? Ali delate kakšne popravke (vsebinske in tehnične) po njegovi oceni, zapažanjih? Ali še komu zaupate stvaritev v branje pred izidom? Se Vam zdi mož dovolj objektivni, da mu zaupate recenzijo in uredništvo?

Ga. Z: Mnogo esejev je napisal še drugim in to ga tudi veseli. Jaz mislim, da so njegovi eseji objektivni. Pred pisanjem mu povem, o čem bom pisala, pišem in pišem, brez pravopisov, leksikonov in nasvetov kogarkoli. Ko je napisano, on prekopira, vzame svoj izvod, prebere in napiše oceno, običajno kar ponoči. Naslednje jutro je že urejena zadeva. Ne dovolim vsebinskih popravkov, sicer jih niti noče narediti. Delava v miru in zadovoljstvu.

J: Ob obisku ste mi dali nek kratek zapis, osnutek, ki Vam služi kot neka opora pri nastajanju dela. Prav tako tudi ilustracijo. Z nje je že razvidno kakšne glavne osebe bodo, glavna ideja, mogoče tudi že sporočilo zgodbe. Kako potem nastaja delo? Ali v sebi kar začutite, da morate o nečem pisati? Kaj Vas vzpodbudi k pisanju o določeni temi, z določenimi osebami? Kje dobite ideje, snov? Kdaj se Vam oblikujejo dokončni karakterji? Kako je s koncem, ga že naprej določite? Pogosto je razvidno tudi sporočilo, nauk! Je postopek enak pri krajših in daljših delih?

Ga. Z: Kako nastane? Kdaj? Kaj je skica? Čemu služi? Osebe? Ideja? Ponoči. Ali zgodaj zjutraj. Tu je zamisel. Poiščem papir, napišem osebe, njihova imena, poklice, sorodstvene ali druge vezi, včasih tudi obris glavnega dogodka. V svoji delovni sobi poiščem tipkalni stroj, imam namreč tri prastare, papir in začnem.

Ideje se torej rojevajo v meni, ali v srcu ali v možganih. Ne vem. Moje so nikogar ne posnemam. Sproti se rojevajo pomembnejši in stranski dogodki, rasejo, se množijo in tako hočejo postati knjiga. Jim dovolim.

Naslov se rodi prvi, a redko, največkrat med pisanjem ali na koncu. Tudi snov, z osebami vred, so v meni. Drži pa, da so lahko resnične osebe in morda prepoznavne. Jaz tega ne naredim. Glavne osebe so bolj jasne, stranske manj, vendar so vse zelo potrebne za rdečo nit, to je glavna zamisel.

Tako je. Začutim, da moram pisati. Opisovati! Koga, ni več tako pomembno, ali pa je. Ne vem vsega, kaj se mi dogaja v notranjosti. Nekaj le zapišem. Tako nastajajo moje, moje knjige.

J: So osebe dostikrat tudi iz resničnega življenja, Vas mogoče tudi obkrožajo, jih poznate? Dostikrat nastopajo kot junaki tudi umetniki, pisatelji/-ce, slikarji/-ke, pesniki/-ce, je to zaradi poznavanja tega sveta, oseb?

Ga. Z: Ni resničnih oseb, imajo pa mnoge znane človeške lastnosti. Če hočem slikarja ali slikarko, vzamem kar sebe, delček, seveda, glasbenika si izmislim, kaj počne pek ali kmet, vem, če potrebujem kiparja, ki izdeluje kipe iz pločevine, je tu Jože Volarič, pisatelja ali pesnika sva lahko oba in tako naprej. V katero izmed pravljič vskoči Daniel, moj vnuk, pa ga imam. Ime, a njega poredneža ali pridneža ne. Iz vsega tega je razvidno, da moja domišljija odlično deluje. Vsekakor si z mnogimi leti naberemo tudi pisatelji nekaj izkušenj, kot vsi drugi ljudje.

Vedno sem glasovala za poštenost in mislila, da pisatelj lahko spremeni kaj na boljše, a zadnja leta ugotavljam, da nasilneži, prevaranti, morilci in podobni ne berejo romantično obarvanih romanov s poštenostjo. Imajo nekakšne svoje, drugačne učbenike s pravili in nasveti. Pisatelj ostaja nemočen. Zdi se mi, da bomo kljub temu ostali in delali dalje. Mar ne?

J: Ob prebiranju vaših del opazam, da se veliko ukvarjate tudi z družinsko problematiko:

-odnos otroci – starši

-odnos med partnerjema (nezvestoba, ločitve, nerazumevanje in na drugi strani tudi ljubezen

in srečno življenje vse do pozne starosti)

-ljubezenski trikotnik

Ali Vas te teme še posebej zanimajo?

Ga. Z: Prejle sem pozabila povedati, da v humoreske vzamem večkrat svojega moža, Jožeta Volariča in še nikoli ni bil užaljen, čeprav sem mu pogosto pripisala kaj neprijetnega. Zaradi tega sem lahko srečna, niso vsi moški tako razumevajoči.

J: Ko v roke vzamem Vašo knjigo, ne morem mimo začetnega posvetila, verza, ki je največkrat haiku pesem ali kakšna druga krajša pesniška oblika. Ali to napišete prav posebej za knjigo? Ali kdaj uporabite tudi nekaj že napisanega? Kako še drugače čutite haiku pesem, se z njo lahko nekaj na najkrajši način izrazi?

ga. Z: V haiku pesmici se lahko precej izpove, zato se po svetu zadnja leta tako širi. Vzamem že napisano, največkrat je unikat, samo za knjigo. Napišem celo dva ali tri, običajno pa samo enega.

J: Pri pisanju, tako kot verjetno pri slikanju, se preselite v nek posebno ustvarjalen, umetniški, mogoče domišljijski svet. Zato Vas nima smisla spraševati, če ob tem uživате. Iz biografije in količine Vaših zdajšnjih in bodočih stvaritev je prav tako razvidno, da ste zavezani delu in odgovornosti. Zanima me, kateri so še poglobitni razlogi, za ustvarjanje? Ali pišete s kakšnim posebnim namenom, za kakšno določeno bralsko populacijo? Ali bi se znali sami nekako umestiti v ta slovenski literarni prostor in kaj bi ob tem povedal tudi Vaš mož? Tu ne gre za vrednotenje, ampak za način pisanja!

ga. Z: Vse drži, kar ste tu rekli in napisali. Potopim se v neki drugi svet, iz domišljije, ki se lahko uresniči, a moramo vanj verjeti.

Kam bi se uvrstila? Najbrž samo med berljive pisateljice in plodovite. Le škoda je, ker imam tako nizko naklado svojih knjig. A tako pač je!

J: Vaš zvrstno-vrstni opus je zelo širok, tako da se moram, žal, omejiti predvsem na ustvarjanje proznih del za odrasle. Med njimi bi izpostavil roman, kratko zgodbo,

kriminalko in humoresko. Prosim Vas, da na kratko spregovorite nekaj o ideji, osebah (katere so stalne), glavne teme (ljubezen, želje po uspehu, zanimivost oseb, poklicev, zapleti, preobrati), kako izbirate kraje dogajanj, saj so romani in v njih junaki, včasih zelo svetovljanski.

Posebej bi še izpostavil kriminalko in satiro, ki nista pogost pojav v slovenski literaturi. Imate zelo prefinjen smisel za humor, ki se je razvijal in oblikoval z leti. Situacije so v navadnem vsakdanu, med običajnimi junaki še kako lahko zanimive, le oko je treba imeti in ušesa. Ob večini sem se iskreno nasmejal. Ali Vam ob tem stoji ob strani tudi Vaš mož, s svojo duhovitostjo in izrazitim smislom za humor?

Kriminalke so tiste prave, ki pa si jih težko predstavljamo v naši »majhni nepomembni državici«. Bližje so nam tiste z angleškimi in francoskimi detektivi, ali prelivanjem krvi v tistih preko luže. Vaše pa so tudi v tem nekaj posebnega. Ne gre za poudarjanje nasilja, temveč logično-intuitivno reševanje zločinov, z nenavadnimi zapleti, osebami in stalnima detektivoma. Lahko kaj več poveste o tem?

Ga. Z: Humoreske? Snov je preprosta, duhovita in večkrat jo krasita Nacek in Vanek. Vseh knjig humoresk je štirinajst. V nekih letih, ne vem več kdaj, vse kaže, da je že dolgo tega, mi jih je objavljajal po slovenskem radiu Ljubljana, urednik Branko Šömen, skoraj vsak mesec eno. Našla sem revijo Vre, vre ... iz leta 1988. V njej je objavljena humoreska z naslovom Glavobol. Še drugod so.

Kriminalk je v knjigah pet, niso grozljive in glavni je inšpektor Sivi. Včasih sodeluje z njim pomočnik Mali. Precej so mi jih objavili v časniku Dnevnik, v nadaljevanjih. Presenečenja so pogosta in ugodna. Kraje si izmislim, junake tudi, mož se smeje, ko mu katero, ki sem jo jaz napisala, preberem ali povem.

HA! Romani. Vseh je dvajset (v času ko končujem diplomsko nalogo, verjetno že kakšen več, op. J. B.). Zgodb (kratkih) v knjigah je precej, devet knjig. So o različnih ljudeh, krajih, časih in razumevanjih. Naštela bom nekaj romanov:

Bil je prvi pomladni dan (družinske zadeve, kriminalkica in ljubezen).

Ranjeni orel (junak poroča o vojni, zboli in umre, ostanejo drugi).

Potop v plamenih (uničenje človeškega rodu zavoljo grešnosti).

Pomladni dež (slavospev kmetici in ljubezni).

Rajana z drugačnega konca (novinarka, ljubezen, potovanja in bogastvo).

Luč nad močvirjem (močvirje je zasvojenost in druge težave, luč).

Dih vročega poletja (ljubezenski roman z veliko osebami in dogodki).

Kapljice na čopiču (slikarka, on, ljubezen, slike, starec).

Osvetljene skrivnosti (družinske neverjetne skrivnosti).

1.3 Intervju s soprogom Jožetom Volaričem, pesnikom, kiparjem, esejistom, urednikom, založnikom, pedagogom ...

J: Prosil bi še Vas za kratko življenjsko pot. Ste prav tako vsestranski umetnik, predvsem pesnik in mislec, kipar in pedagog. Tako kot Vaša žena ste tudi vi znali združiti dve umetniški panogi ali tehniki. Vaše veselje in nuja po ustvarjanju s kovino izhaja iz poklica? Kaj ste v sebi začutili prej, pesnika ali kiparja? Kako ste prišli na idejo, da lahko združite leposlovno in kiparsko-leposlovno ustvarjanje (Prešeren, Sonetni venec, haiku, aforizmi na kovinskem mediju ...)? Nam lahko na kratko zaupate za kakšno tehniko gre? Drugače ste se literarno zavezali pesništvu, še posebej haikuju, čeprav pišete in pri tem uporabljate tudi druge daljše in klasične pesniške oblike? Lahko poveste nekaj o Vašem pesniškem opusu, ki je prav tako, kot pri Vaši ženi, ves v samozaložbi? Dolga leta ste bili predsednik, celo ustanovitelj, Haiku društva v Sloveniji, kako je s tem?

Seveda me tukaj bolj zanima Vaše umetniško in ustvarjalno sodelovanje z ga. Zlato. Kakšni so bili tudi drugi umetniški projekti, kolonije, razstave? Kako sodelujeta? Bi še kaj dopolnili ga. Zlato v zvezi z Vašo uredniško, recenzijsko, izdajateljsko funkcijo? Kako gledate na njeno ustvarjanje iz umetniškega vidika, ste si pred 30-imi leti lahko predstavljali njen zdajšnji opus?

Za konec me zanima še to, če Vam oz. obema, kdorkoli na kakršenkoli način pomaga, v ustvarjalnem, tehničnem, promocijskem, ali marketinškem smislu?

DA SEM SE RODIL, O TEM VEČ NI DVOMA, SEM PA ŽE TOLIKO STAR, DA SE DOGAJANJ PRED, MED IN NEKAJ ČASA PO TEM NE SPOMINJAM VEČ. Po sili razmer sem predčasno končal osnovno šolo, pred koncem druge svetovne vojne so jo požgali. V povojni delovni vihuri sem zapustil ruralno življenje in šel v uk za vajenca strojnega ključavničarstva, ki sem ga končal v Strojnih obratih pri Proizvodnji nafte v Dolnji Lendavi in potem še 1959 na Obrtni zbornici v Murski Soboti opravil mojstrski izpit iz iste stroke. Končal sem Rudarsko industrijsko šolo za vrtalnega mojstra za globinsko vrtnanje v D. Lendavi. Tam sem se vpisal v Delavski tehnikum, ki so ga po enem letu mojega šolanja preselili v Varaždin - v Rudarsko šolo, ki sem jo končal.

Vpisal sem se v prvo generacijo Višje tehniške šole v Mariboru, strojne smeri in diplomiral za inženirja strojništva. Začel sem študij na Pedagoški akademiji v Mariboru, predmetno skupino fizika matematika, po nekaj izpitih sem se prešolal na Visoko pedagoško industrijsko šolo na Reki in diplomiral za profesorja industrijske pedagogike. Vmes sem v Mariboru opravil strokovni izpit za pedagoški poklic. Opravil sem še strokovne izpite za pooblaščenca za Varstvo pri delu, Požarno varnost in PIV metodo – praktična izobrazba vodilnih delavcev.

Zaposlitve so potekale v zaporedju od geološkega kolektorja v Geološkem oddelku Proizvodnje nafte v Dolnji Lendavi; V Tovarni poljedelskih strojev v Mariboru sem delal kot vodja oddelka za norme; V Strojnih obratih Proizvodnje nafte (takrat je že bila samo Lendava), sem bil delovodja strojnih delavnic. Po ustanovitvi Srednje tehniške šole v Lendavi sem bil v njej učitelj in nazadnje eno leto pred odhodom iz Lendave ravnatelj. Od 1965 sem delal v Šolskem centru Združenega podjetja ISKRA v Kranju, najprej kot vodja delavnic za praktični pouk, potem kot učitelj na Tehniški šoli in desetletja, do odhoda v pokoj 1990 leta - pomočnik ravnatelja.

Začetki mojega pesnjenja segajo v prednajtistiška leta, ko sem pesnil posmehljivke sosedovi Barici, za kar sem celo občasno bil »nagrajen« od staršev ali sosedov. Pesniti sem nadaljeval po vojni: o svobodi, partizanih, udarniškem delu, bratstvu in enotnosti... kar je za tiste čase bilo aktualno. V Rudarski industrijski šoli, potem v Delavskem tehnikumu in še v Rudarski

šoli smo imeli literarne krožke in šolska literarna glasila, nekaj časa sem bil tudi vodja krožkov.

Ko se je uresničila moja nekje zapisana predbiblijska zgodba o Božjem potovanju po Zemlji, ki se glasi:

Ko je Bog, še preden se je rodil Jezus, hodil peš po brezpotjih Zemlje... po travnikih, gozdovih... iz kraja v kraj. Zgodilo se je, da v zagorju ni vedel za smer. V gozdu je srečal fantka – svinjskega pastirja in ga vprašal, v kateri smeri je nek kraj. Ta je, leže na hrbtu, kar z nogo pokazal smer. Bog je šel v tej smeri, toda zelenega kraja ni in ni bilo. Na travniku ob mlaki je deklica pazila veliko jato gosi. Vprašal jo je za pot. Tekla je z njim, dokler nista v dolini zagledala željenega kraja. Bog se ji je zahvalil in pomislil: Ta pridna deklica in tisti leni fante bosta žena in mož, le tako lahko udobno preživela svoj vek.

In se je zgodilo! Na proslavi Delavskega praznika - prvega maja 1948, pred Domom Partizana v D. Lendavi, ob vrsti gimnazijcev smo bili rudarji. Mladost je izmenjevala poglede. Na plesu sva se spoznala z gimnazijko Zlatko Vežnaver, vnela se je Božja napoved. Potem sem pospešeno začel pesniti ljubezenske pesmi.

Po poroki 9. julija 1951 se je moje pesnjenje nekoliko potuhnilo. Ko pripovedujem spomin na dogodek poročnega dne, se moja vaška učiteljica Zlatka jezi. Poletno jutro, po makadamski cesti iz Kamovec na enem kolesu pelje Jože Volarič zaročenko Zlatko Vežnaver, na drugem njegova priča njeno pričo – sošolko z Učiteljišča v Mariboru, k poroki na Matični urad v Dobrovnik. Po nagovoru matičarja, izjavi »JA« in vpisu v debelo Poročno knjigo, pa kot poročenca nazaj. Pri tem se še sedaj sprašujem, kje sta na poti sedeli tovarišici vaški učiteljici, saj sta obe kolesi bili ženski in brez prtlačnikov???? Bila so to mlada leta.

Mladost nima s sabo / težav... ima z drugimi / V starosti je obratno.

Vmes sem pisal skripto za snov, ki sem jo učil in ni bilo učbenikov: strojni elementi, tehnologija elektromaterialov, varstvo pri delu, organizacija in ekonomika, industrijska psihologija... Skripta je razmnoževala šola in Delavska univerza v Kranju.

S pisanjem sem ponovno začel v začetku sedemdesetih. Pisal sem aforizme, sonete, pesmi v prostem verzu in rokopise odlagal - kopičil v posebnem predalu. Zgodilo se je, da sem ponudil zbirko založbi, a je več let ostalo pri obljubah. Ko smo v Kranjski ISKRI ustanovili literarno sekcijo, se je moje pesnjenje razmahnilo. 1982 so mi založili zbirke aforizmov, potem 1985 zbirko pesmi v prostem verzu.

Moj prvi »uradno« objavljene haiku se glasi:

***Zdrav duh in pridne
roke požlahtnijo
bister um.***

Črke iz pločevine nerjavnega jekla so vbetonirane v podstavek – odprta knjiga – moje skulpture BRSTIČ, zvarjene iz jekla in zalite z betonom, ki od otvoritve Srednje elektro in strojne šole v Kranju, leta 1985, stoji pred njenim glavnim vhodom.

Leta 1995 sem začel v samozaložbi izdajati zbirke haikujev, sedaj jih je sedemdeset z okrog 20.000 haikuji. Leta 1999 mi je zbirko haikujev izdalo Društvo Apokalipsa.

Založil sem 20 zbirk haiku verig, pentljic in haikujev z odmevom, kar je moj poskus pesnjenja te zvrsti. Založil sem tri zbirke HAIBUNOV, ki so prve v slovenščini. Izdal sem zbirko esejev o haikuju – Popotnik skozi haiku. Z Markom Hudnikom in Rudijem Stoparjem smo izdali prvo slovensko RENGO pisano po internetu.

Izdal sem 18 zbirk peterostišja = cinquaina, ki so tudi prve v slovenščini. Vmes sta dva dela peterostišja s silabičnostjo 1 / 2 / 3 / 4 / 5 zlogov, na kar so me vzpodbudile večkrat prebrane izjave, da je haiku s sedemnajstimi zlogi najkrajši zlogovni metrični sistem pesnjenja. Izdal sem zbirko esejev in razmišljanj o peterostišju – Na sledi cinquaina – Peterostišja. Založil sem 20 zbirk sonetov in štiri zbirke sonetnih vencev. Založil sem 24 zbirk aforizmov in zbirko izbora s 6.000 aforizmi. Založil sem šest zbirk otroških pesmi, zbirko pesmi v prostem verzu, v prozi in esejev.

Strojnim elementom, ki sem se jih najprej vsaj deset let učil, potem sem jih štiri desetletja drugim razlagal, sem se oddolžil s POEMO O STROJNIH ELEMENTIH v dveh delih, kot sem jih učil v dveh zaporednih letnikih tehniških strojnih šol.

Sestavil sem štiri monografske izbore o najinem likovnem delu in vmes vključil več mojih esejev o videnju in čutenju najinega likovnega ustvarjanja.

Izdal sem knjigo spominov: DELČEK MOJE POTI OKROG SVETA, pisano kot haibuni na 308 strani – formata A4.

Napisal sem številne eseje o pesniških zbirkah, predvsem o haiku zbirkah, ki so objavljeni v dvajsetih številkah revije HAIKU DRUŠTVA SLOVENIJE – LETNI ČASI.

Napisal sem več spremnih besedil za pesniške zbirke, prozne knjige in likovne razstave.

Natančen pregled mojega literarnega delovanja je razviden v registru NUK-a, v Ljubljani, na spletnih straneh COBISS.

Leta 1997 nas je pol ducata pesnikov haikuja ustanovilo HAIKU DRUŠTVO SLOVENIJE, ki sem mu do 2003 bil predsednik in član uredniškega odbora društvene revije LETNI ČASI.

Zadnji čas sem ob uradno registrirani samozaložbi pri NUK– kjer imam svoj CIP - začel kopirati, s sponkami vezati in obrezovati svoje zbirke pesmi v 33 izvodih. Od tedaj v kolofonu knjižic piše: SAMOZALOŽBA od A do Ž

O mojem likovnem ustvarjanju lahko povem, da je enakovredno literarnemu, le da je ob duševni veliko več fizične obremenitve. Obe ustvarjalne dejavnosti me veselita, se dopolnjujeta in prelivata v celoto moje duhovnosti.

Kipariti sem začel že pred osnovno šolo. Ob mlaki na dvorišču, v kateri so plavale race in gosi, sem jih na bregu iz blata upodabljal. Tudi za te stvaritve sem včasih bil “nagrajen” z nategovanjem ušes, ker sem bil umazan kot pujs.

Ko sem že hodil v osnovno šolo in je potekala druga svetovna vojna, sem na paši iz koruzne slame, mladih buč in lesa rezljal vojake in jih postavljaj po rovih na položaje za bojevanje. Pri tem se je pogosto dogajalo, da sem ob vnemi boja pozabil na kravi, ki sta se gostili s prepovedanimi pridelki. Zgodilo se je, da me je kateri od staršev s palico spravil v pokončen položaj in ob joku v dir po kravi.

Začetki sedanjega kiparjenja z elektroobločnim varjenjem jekla segajo v začetek sedemdesetih let. Ko sva začela delati sedanjo najino hišo na Kokrici, sem se odločil, da bom sam izdelal balkonsko in stopniščno ograjo. V kleti sem opremil delavnico in delal. Iz odrezkov, ki so se valjali pod nogami sem ob priliki zvaril ADAMA in potem še don Kihota na konju z oprodo.

Ko sva se preselila v hišo, sem začel sistematično kipariti. Začela sva razstavljati, žena slike – olja na platnu in jaz skulpture. Bila sva člana raznih likovnih društev in skupin in razstavljala vsaj 100-krat samostojno in 300-krat skupinsko v raznih mestih nekdanje Jugoslavije in tudi v tujini. Sodelovala sva na mnogih kolonijah in likovnih srečanjih.

Več let sem bil predsednik Likovne skupine ISKRA, še sedaj sem predsednik Likovne sekcije PLAMEN pri Društvu varilcev Ljubljana.

Tehnologija električnega obločnega varjenja jekla je izredno darežljiva in hvaležna. Skoraj vse v likovnem ustvarjanju je z njo možno ustvarjati – izdelovati. Izdelujem skulpture in reliefe skoraj vseh smereh umetnosti. Od naive, ekspresionizma, kubizma, surrealima, konstruktivizma, minimal arta, shit arta... v skulpturalni in reliefni izraznosti.

Včasih hudomušno razlagam, da je z varjenjem možno ustvarjati tudi realizem. Brez težav izdelam kozolec, kletko, marjetico, vrtnico, osat... celo ptiča v letu.

Pred desetletji me je motila kanta za smeti pred vhodom v Prešernovo hišo v Kranju. Videl sem tam doprsje Prešerna. Tako je nastalo skulptura. Na jekleni knjigi njegovega Sonetnega venca na petnajstih listih (spredaj sonet – zadaj relief) formata B3 vsekanega s črkami 10 mm. Celota stoji na meter visokem podstavku z reliefi na straneh – na prednji je ponazorjen začetek not Zdravljice in relief na sončni strani Alp z mojim haikujem. Na notranjosti prve platnice knjige sonetnega venca je zvarjen stavek: VEŠ KIPAR SVOJ DOLG in na notranji zadnji pet haikujev: Zlatkin, Tanjin, Danielov, Nathalijin in moj.

Potem sem iz posebno oblikovanih delov zvaril skulpturo podobno ideogramu japonske pisave. Na plošče sem vsekal naše haikuje in jih vkomponiral v celoto.

Ko sem delal glavo Prešerna, prva se mi ni zdela primerna, iz te sem pozneje naredil stoječo človeško figuro, ki drži knjigo z dvema nihajnjima listoma na katerih sta moja dva soneta, ena delno rimana pesem: MOJE MINULO DELO in več deset naši haikujev. Nastala je še velika prizma na podstavku in podaljšku iz cevi - okrog 4 metre visoka - z našimi haikui in mojim peterostišjem.

Preteklo poletje sem začel izdelovati skulpture z našimi haikui. Izdelal sem tri ideogramske oblike, na katerih je od 60 do 120 haikujev - na jeklenih ploščicah so vsekane 10 milimetrske črke. Potem sem nadaljeval z izdelavo reliefnih oblik s haikui, aforizmi in peterostišjem na jeklenih ploščicah, ki jih kot transparente nosijo ljudske figurice. Potem sem naredil meter visoke črke AFORIZMI, na katerih je okrog 50 mojih aforizmov. Sledile so črke VOLARIČ z haikui in še črke HAIKU z haikui. Sedaj dokončujem serijo petnajstih ideogramov japonske besede HAIKU. Moje kaligrafije tega ideograma delam na podlagi tiskanega znaka ideograma japonske besede HAIKU. V obrobo kaligrafa vsekam haikuje.

Mojemu likovnemu ustvarjanju je poklic samo “pripomoček” – obvladovanje tehnologije in materiala, ki me je spremljal od ruralnega obdobja kot sekira, plug, motika, vile... preko vrtalnih stolpov, vrtalnih drogov, črpalk, motorjev, dvigal, predležij... do razlage tehnologije pridobivanje iz(pre)delave izdelkov i njih konstrukcijo in uporabo – strojnih elementov.

Najino umetniško ustvarjanje je popolnoma individualno - samosvoje. Ne potrebujeva vzornikov, ne nasvetov, delava za dušo! Pri tem je en od naju prvi gledalec – poslušalec ustvarjenega. Zlata navadno moje tekste slovnično popravi, in za knjige nariše ilustracije. Jaz za njene knjige napišem esej in jih pred tiskom pregledam. Bistvo skupnega je, da jaz celo ponoči slišim glas pisalnega stroja, ona pa podnevi zven mojega tolčenja po jeklu. Svobodo ustvarjanja en drugemu z ničemer ne omejujeva. Zgodi se, da en drugemu predloga nebitveno spremembo - dopolnitev, o tem odloča avtor.

Ob obsegu in kakovosti najine ustvarjalnosti sem presenečen. Ko opazujem in razmišljam o vsem, kar sva ustvarila in si v spominu izrišem čas pred tem, komaj dojemam, da človek z normalnim delom ob rednem delu lahko toliko ustvari, a videti je, da zmore, če je vztrajen - čemur pravim: trmast!

Pomoči drugih pri najinem ustvarjanju ne prosiva in tudi ne rabiva. Delava, kar in kolikor želiva, tiskava kolikor finančno zmoreva. Sedaj nam pri promociji veliko pomagajo najini vnuki, hčerka in zet, ki nama izdelujejo internetne - spletne strani najinega umetniškega ustvarjanja. Želiva si le, da naju nihče ne ovira pri delu. Mnenjem prisluhneva - pohvale požgečkajo, graje ne pustijo posledic - o njih razmisliiva, za koristne sva hvaležna, če pa po najinem mnenju niso koristna, nisva užaljena in jih ne obsojava.

Vaše oči vidijo / najine stvaritve... z vaše / duševne ravni.

2 Proza za odrasle

2.1 Roman

Prvi roman je nastal leta 1981 in je avtobiografski. V prvi vrsti je bil namen romana, da se ohrani spomin na življenje pisateljice in njene družine od poroke staršev leta 1928 pa vse do konca druge svetovne vojne, ki so jo večinoma preživeli v taborišču in izgnanstvu. Roman je tudi spomenik materi in družini. Pisan je v času socializma in je vsebinsko in idejno podrejen času, kar dokazuje, dvajset let kasneje napisan, drugi avtobiografski roman Prelet čez čas 1., ki obravnava isto obdobje in je veliko bolj sproščen in realen. Prvi roman je tudi edini, ki je izšel pri kakšni drugi založbi (Kmečki glas).

Na naslednji roman smo morali čakati kar 11 let in od 1995 naprej smo bili nagrajeni v povprečju z dvema romanoma letno. Poleg je nastajala še vsa kratka proza, literatura za otroke v enaki količini, haikuji (nekaj zbirk), vse ilustracije, slike... Skupaj je danes že 26 romanov, če samostojno štejemo po obsegu enaka Prelet čez čas 1 in 2. Zadnji roman ima letnico izida 2007, v pripravi in tik pred izidom pa je še eden. Že v prvem romanu je nakazala, kaj je in bo glavna tematika in ideja, ki jo bo obravnavala in izpostavljala tudi v ostalih delih. V prvi vrsti je to družina in družinsko življenje. Po vrstnem redu po pogostosti obravnava najprej matere, otroke in nazadnje očete. Ženske so večkrat pozitivne in moški so bolj pogosto negativni kot ženske. Poleg vojne, ki je v mnogih romanih spremljajoča tematika in nikoli več glavna, je najpomembnejša ljubezen. Ljubezenski žanr je glavni v večini romanov, še večkrat pa je v povezavi s socialnim in kriminalnim žanrom. Naslednji zelo pogost element je delo, naj si bo kmečko, umetniško ali moderno računalniško. Vsako delo je enako pomembno, bolj cenjeno je tisto, kar znaš narediti sam. Je nujno za srečno življenje. Denar moraš zaslužiti z delom in znanjem. Enako kot z delom, ki je ena največjih vrednot, pisateljica obravnava izobrazbo, šolo in poklice. Največ najdemo kmetov in kmetov, umetnic in umetnikov (pisatelji/-ce, pesniki/-ce, slikarji/-ke), računalnikarjev, novinarjev, učiteljic, profesorjev, bankirjev, zidarjev, gozdarjev, zdravnikov, študentov... Pogosti so tudi berači, samotarji in brezdomci, ki včasih to v resnici niso. Negativni so brezdelneži in fičfiriči, na drugi strani so tudi plemenitaši. Sledi še poseben spoštljiv odnos do zemlje, ljubezen do živali in občudovanje celotne narave na splošno. Vse to zelo rada primerja s človekom, notranjostjo in življenjem. V svojem drugem in vseh naslednjih romanih se je pridružil še humor in včasih kriminalni žanr, ki sta se še bolj razvila v kratki prozi (kriminalka in humoreska).

Jezik in slog v romanu sta preprosta, naivna kot njene ilustracije. Povedi so kratke in veliko je dialogov. Ni kakšnih inovativnih pridevkov, primer in drugih figur. Vse je jasno in berljivo, primerno za preprostega bralca in otroka. Stremi k neposrednosti in se ogiba leporečenju. Zgodba se začne hitro in se tudi hitro odvija, ni predolgi uvodov in opisov. Več je opisovanja medosebnih odnosov. Tudi mnenje, nasvet in nauk je vedno jasen in neposreden. Bralec dobi občutek, kot bi pisateljica vse to že res doživela. Sama pravi, da njena domišljija nima meja in se hkrati vse lahko uresniči. Pripovedovalec je večinoma tretjeoseben in vseveden. Večkrat pa položi pripovedovalne niti tudi v junakinje in junake same, ki iz razdalje pripovedujejo zgodbo, včasih pa sodelujejo kot prvoosebni pripovedovalec.

Romani so v prvi vrsti, kot vse druge njene literarne vrste, plod dobrega opazovanja življenja, življenjskih izkušenj, osebnih doživetij, humorja in domišljije. Za domišljijo pravi, da je te vrste, da se lahko tudi uresniči. Prav tako se v njih zrcalijo življenjske moralne norme (poštenost, delavnost, samostojnost, spoštovanje, ljubezen do vsega živega ...), ideje in filozofija. Avtorica vse to in svojo avtobiografijo rada polaga v svoje junake, dogodke in situacije. V svojih delih, tudi v romanih, se trudi, da bi dobro premagalo hudobijo. Hkrati se zaveda, da je to bolj utopija in da je stvarnost drugačna. Avtorji so s svojimi deli brez moči, ampak za tisti čas, ko piše in bere, ubeži tej kruti stvarnosti.

Vsi romani, razen prvega (Koraki 1981), so izšli v samozaložbi. Njihova naklada je od 50-200 kosov, le prvi roman je imel naklado 4000 izvodov in bil tudi hitro razprodan. Mož Jože Volarič prvi prebere roman, napiše oceno, spremno besedo, uredi, založi in v starejših (do 1997) prispeva tudi uvodno misel, aforizem ali haiku. V novejših romanih sta na začetku en ali dva haikua avtorice Zlate Volarič. Vse svoje knjige (platnice in notranjost) avtorica sama tudi ilustrira. Nekaj romanov je bilo predlaganih za izbor za literarno nagrado kresnik, ki jo za najboljši slovenski roman po izboru strokovne komisije podeljuje Delo d. d.

Njeni romani nastajajo ponoči. Ko napiše enega, se že v glavi rojeva novi z novo tematiko, ki pa se včasih lahko v malenkostih ponovi. Sama sebe avtorica uvršča med berljive in plodne pisateljice in taki so tudi njeni romani. Res so berljivi in ne stremi časovnim trendom ali literarni klasiki. Vodi jo preprosto samo zgodba, kar je tudi temeljna in najbolj prepoznavna lastnost romana kot literarne vrste. V pisanju hoče biti svobodna, zato vključuje več žanrov, oz. se poslužuje žanrskega sinkretizma. Prisoten je humor in veliko nepredvidljivih zapletov. Rada tudi premeša literarne vrste, tako da v ljubezenskem romanu zasledimo pravljичne in nadnaravne elemente, v zgodbo vpleta svoja dela, haiku pesmi, pravljice in humoreske. Posebej se je lotila tudi romana v romanu (Potop v plamenih, 1996; Koraki za očetom, 2004; Družinski vzdih 2004). Obžaluje le, da je naklada romanov tako nizka.

Ga. Zlata Volarič mi je leta 2005 zagotovila, da je roman Družinski vzdih njen zadnji, pa sta do tega leta (marec 2008) izšla še dva in tretji je pred izidom. V intervjuju se zaveda in pravi: »Življenje pozna svoje zakonitosti, tudi s knjigami!« Vendar je treba poudariti, da je življenjska doba v njeni družini dolga in se zato upravičeno lahko veselimo še kakšnega novega romana.

2.1.1 Avtobiografski roman

2.1.1.1 Koraki (1981)

Je prvi roman. Avtobiografija njene družine od rojstva avtorice do konca 2.svet. vojne. Nastal je kot razširjena črtica *Strašna leta* (1980), s katero je zastopala Gorenjsko na državnem tekmovanju na Ptujju.

2.1.1.1.1 Kratka vsebina

Zgodba se začne z opisom idilične, takrat italijanske Istre, kjer živita Marija in Ivan. Marija izhaja iz srečne in delavne kmečke družine, medtem ko je Ivan doma na velikem posestvu, kjer pa so slabo gospodarili in se vsi po vrsti vdali alkoholu. To je Marija spoznala prepozno, vendar ga zaradi tega ni zapustila. Ivana zaradi revolucionarnega delovanja Italijani zaprejo, Marija pa se preseli v Koper, kjer kot služkinja dobi delo pri bogatem italijanskem sodniku Lorenzu. Z gospo, ki jo je veliko naučila, postaneta zaupnici. Ivan se vrne iz zapora, vendar ga ves čas nadzorujejo karabinjerji, zato želi zbežati v Jugoslavijo. Pri tem jima pomaga prav gospa Lorenz, ki je Marijo vzljubila, saj je bila vestna, dobra in marljiva. Nameravata odpotovati v Maribor k Ivanovim sorodnikom. Mejo sta prečkala ilegalno in se po snegu prebijala skozi gozdove in mimo vasi ter mest, da ju ne bi kdo prijavil. Pot je bila otežena tudi zaradi tega, ker je bila Marija v osmem mesecu nosečnosti. Ko prispeta v Maribor, se kmalu rodi Evelina, to je avtorica Zlata Volarič.

Ivan išče delo, vendar ne dobi stalnega mesta, zato kupijo majhno posestvo v Halozah, kamor Lorenzovi pošljejo kasneje Marijine stvari. Eva raste, kmalu se rodi naslednji otrok, Lojzka. Kljub marljivim staršem le stežka živijo in komaj odplačujejo dolg. Življenje je težko in veliko izgubijo v neurju s točo. Po drugem otroku jim uradnik, kjer so odplačevali dolg, svetuje, da bi se preselili v Prekmurje, v vas Kamovci, kjer je bolj rodovitna zemlja. Imeli bi svojo njivo in majhno novo hišo, ki bi jo počasi odplačevali. Na pot so se odpravili kmalu in potovali pet dni. Hišo so morali dokončati sami, vendar so se kljub temu počutili kot v rajju. Zemlja je bila brez kamenja, polje ravno, dobili so dobre sosede in niso več stradali. Obdelovali so svojo njivo, delali pri bogatih kmetih, mama je prodajala pridelke in jajca, oče pa je denar služil z igranjem na harmoniko. Eva je vzljubila glasbo, vendar pa ji je mati nalagala vse več dela in morala je paziti na mlajše sestre. Medtem ko je mama s trdo roko vodila kmetijstvo in gospodinjstvo, je oče igral, pravil vojaške zgodbe in pravljice, pisal pesmi in vedno vztrajal, da je bil v hlevu tudi bik, ki pa je bil popolnoma nekoristen za delo in je Evelino enkrat skoraj nabodel.

V cerkev niso hodili, ampak jih je mama učila spoštovanja do dela, vseh ljudi, ljubezni do družine. Govorili so le potrebno, kar se je bilo treba učiti in postoriti, tak odnos sta imela Marija in Ivan in sta ga prenašala tudi na otroke. Eva dneve preživlja na paši, začne se šola in Marijo skrbi, kako jo bo Eva sprejela, saj so prišleki. Učiteljica pa je zavedna Slovenka, ki jo je oblast kazensko prestavila v ta odročni kraj. Verjetno se zaradi nje Evelina že takrat pri šestih letih odloči, da bo postala učiteljica. Oče začne pripravljati kurjavo in si želi konja, ki bo vlekel voz, vendar je to predrago, zato se z ženo zelo spreta, vendar zvečer v postelji zgladita prepir. Tako se rodi sin Ivanček. Očetu se je uresničila želja, Eva pa spet vidi le dodatno delo, ker že veliko kmečkih opravil opravlja povsem samostojno.

Ivan se je odločil, da ne bo več pil, umre Marijina mama in pripravlja se II. svetovna vojna. Oče pripoveduje o I. svetovni vojni, kjer se je boril na strani Avstro-Ogrske države. Vojna je huda stvar, saj je bil v Rusiji ujet in zaprt, vendar je kljub temu navdušen nad Kozaki. Zopet se začne šola. Eva dobro bere, piše, računa, najlepše pa riše. Po hudi zimi nastopi pomlad, ki prinese poplave, rodi se še Nadica, kar spet pomeni dodatno delo za Evelino. Oče na sejmu kupi najprej staro kravo, nato jo proda in kupi konja. Poleti se veselijo žetve pšenice, vseh opravil in običajev, tudi Eva pomaga pri težkih opravilih. Jesen prinese obiranje koruze, ličkanje, ples in zopet šola, zdaj že četrti razred. Začne se ozirati v svet, opazi prve ljubezni med dekleti in fanti. Tudi sama doživlja na paši svojo prvo simpatijo, sosedovega Sandija. Nista se poročila, vendar prve ljubezni nikoli ne pozabiš, ker je nedolžna in otroško iskrena.

Evelina je odkrila strast v branju. Zasvojile so jo Slovenske večernice, vendar ji mati ni dovolila zabijati časa s knjigami, zato je to počela na skrivaj. Otroci se spoznajo tudi s prvim nacionalizmom med Madžari in Slovenci. Evelino so učili, da naj potrpi in presliši zasramovanja, vendar ji je enkrat prekipelo. Pretepla je neko sošolko v pričo vseh otrok in od takrat je imela mir. Imela je materin značaj in bila je ponosna na to. Prišla je vojna, spremeni se življenje, pridejo pod Madžare, zamenjajo se učitelji, jugoslovanska vojska kapitulira. Eva je bila v 6. razredu in ni šla po spričevalo. Ravno ko sta Ivan in Marija odplačala zadnji dolg in postala lastnika, so jim pobrali vse polje in dali nekemu Madžaru iz sosednje vasi. Mati se ni vdala in je prekopala dvorišče, da so posadili krompir. Hrane jim je zmanjkalo, zato sta Evelina in Lojzka šli prosit za krompir v 12 kilometrov oddaljeno vas k prijateljem. Tako so morali še par-krat, da so preživeli.

Marija je povsem nemočna, ker otrok ne more preživeti z delom. Vojna ne vzame le imetja, hujše je to, da vzame ponos, saj mora zdrav in priden človek prosjačiti, ker nima druge možnosti. Marijo v stiski zgrabi domotožje in z Evelino se odpravita v Ljubljano in od tam z vlakom proti Kopru. Vendar jih na sredi ustavijo in pošljejo nazaj, ker prehod ni mogoč zaradi vojakov. Snidenje v Prekmurju je bilo veselo in solzno, zdravilno za vso družino. Začele so se govorice, da bodo Slovence izselili. 21. junija 1942 se je to res zgodilo in z vlakom so se po dveh dneh vožnje ustavili v Šarvarju. Koncentracijsko taborišče je bilo v bivši tekstilni tovarni svile. Sprva ni bilo tako hudo, nato pa so ločili otroke od staršev in jih odpeljali v Palanko, Evelina se je skrila in ostala s starši. Nastopijo bolezni in lakota. Pred zimo so se vrnilo otroci in kmalu zaradi bolezni umre najmlajša sestra Nadica. Še danes ima tam poseben grob.

Januarja 1943 vse preselijo v Tenjo pri Osijeku, kjer se naselijo v kočah za delavce. Mati in Evelina delata pri bogatem kmetu, oče pa v tovarni sladkorja. Življenje se zopet malo umiri, saj delo na polju zdravilno vpliva na vse. Evelina dobi prijatelja Nikolo, ki ji pove za partizane in domobrance, ki bežijo k partizanom, ustaše, ki se jih je treba bati. Kmalu tudi sreča prve partizane in jim pomaga. Z Lojzko skupaj prenašata pošto, oskrbnikov sin pa je partizanski komandant. Vse več je boj in bombardiranje. Tri dni trajajo boji za Osijek in pri tem pomaga tudi oče, zmago proslavijo s plesom. Rodi se še ena deklica, Angelina in nanjo pazi Marinka, Evelina pa dela na polju. Očetu se zdravje izboljša in zopet dela. Bliža se konec vojne, vendar je zelo nevarno, ker mimo bežijo različni vojaki - četniki, Italijani, ustaši.

Vse bolj si želijo nazaj v Prekmurje, Evelina pogreša šolo, prijatelje, knjige in še vedno bi rada postala učiteljica. Zaljubi se v prijatelja Janka, ki ga pozna iz Prekmurja in so prav tako izseljeni v bližnji vasi, kamor gre na obisk. Vojna jim je vzela mladost, igro in zatrla čustva. Prehitro so postali odrasli. Janku da vedeti, da ga bo vesela tudi doma v Kamovcih. Vrnitev je vse bolj realna, saj se tudi mama odloči, da bodo kupili konja in se vrnilo. Zvedo tudi, da so za las ušli smrti v Jasenovcu, kamor bi jih odpeljali ustaši takoj iz Šarvarja. Konec vojne je prišel neopazno, družina se je z dovoljenjem preselila v zapuščeno nemško hišo, ker so pomagali partizanom. Posestva pa niso jemali kot dom, želeli so se vrniti v Slovenijo. Želja se jim je izpolnila, saj so se z vlakom odpeljali do Virovitice, nadaljevali z vozom do Varaždina, kjer pa niso mogli prečkati Drave, ker je bil most porušen. Počakali so na zasilni most in se 7. julija 1945, po dobrih treh letih izgnanstva, vrnilo na svoj dom v Kamovce. Hišo so morali obnoviti in življenje se je, žal brez Nadice, zopet vrnilo v stare tire.

2.1.1.1.2 Naslov Koraki

Sam naslov romana ima zelo veliko simboličnih pomenov. V prvi vrsti je to hoja, vendar ne le v smislu premikanja iz kraja v kraj, ampak tudi skozi čas, v lasten svet, v samoto, v svobodo, iskanje hrane, prosjačenje, bežanje in odraščanje. V romanu je polno selitev. Najprej se Ivan z nosečo Marijo seli iz Istre v Maribor in nato iz Maribora v Haloze, od tam v Kamovce v Prekmurje. Kmalu po začetku vojne jih Madžari izselijo v taborišče Šarvar. Od tam gredo otroci za nekaj časa v Palanko in se nato vrnejo. Skupaj jih z vlakom transportirajo v vas blizu Osijeka. Od tam pa dolga pot domov, preko Varaždina v Kamovce, kjer še danes živijo sorodniki, medtem ko se je avtorica z možem preselila v Kranj. O selitvi staršev iz Istre v Maribor piše v romanu takole:

Koraki...Koraki... Dolgi. Srednji. Njeni krajši, njegovi daljši. Ali je kdo že kdaj preštel, koliko korakov je od Jadranskega morja do Maribora? Približno, da, samo približno jih lahko izračunaš ... (str.33)

Ti koraki so bili beg v lepšo prihodnost, bolj tesnobni so koraki, ko sta na začetku vojne v sosednjo vas s sestro Lojzko šli prosit kruha:

Korak za korakom. Še eden, dva, sto, tisoč ... Ena vas, dve vasi, tretja vas... Te niso prave. Te so madžarske. Dobro so dekleta vedela, da živijo tudi v teh vaseh dobri ljudje ...? Lahko prideš k sovražnikom, pa te še zaprejo ali pretepejo, da obležiš v krvi. Ne, semkaj že ne! Dalje! Dalje ...! (str. 142)

Pretrsljivi so koraki na poti domov po treh letih izseljenstva:

In potem spet hoja. Peš ... Včasih pa tudi vožnja na vozu ... In koraki, spet koraki ... O, zlati konj, zlati! Kako je korakal! Koraki, koraki ... Od Varaždina proti domu; do madžarske meje. Po beli kamniti cesti, ob kateri je rasel drevored jablan s še zelenimi plodovi. Jedli so jih vsi in nobenih posledic niso čutili. Tudi želodci so bili utrjeni; kot njihove mišice na nogah, ki so delale korake. Koraki, koraki ... Zdaj koraki proti domu ... (str.229-230)

Časovno pojmuje avtorica korake kot leta, razrede v šoli, leta izseljenstva in leta odraščanja. Roman se začne malo pred njenim spočetjem in se konča, ko je bila Eva stara 16 let. Posebni koraki so šolski, saj jo je rada obiskovala, se učila, najrajši pa brala in risala. Še več, že v prvem razredu se je odločila, da bo postala učiteljica:

Molčala sta in se predajala mislim. Evelina je premišljevala o šoli, v katero mora vstopiti še to jesen. Veselila se je je in hkrati bala; predvsem se je je bala zaradi tujih, neznanih sošolcev. Rada bi se šolala, da bi kaj postala, študirala bi kot Marko in njegov prijatelj Ivo, ki hodi v gimnazijo in potem pojde v glavno mesto na univerzo. Tja Evelina najbrž ne bo mogla, gotovo pa bo šla v gimnazijo. O tem je bila prepričana. Učiteljica bo, to se ve, si je rekla. Tudi mami je že zaupala to željo. (str. 67)

Bežala je Evelina večkrat. Posebno se je bala bikov, saj jo je domači, ko je bila stara le dve leti, z rogovi nabodel skoraj do smrti. Bežala je pred psom, ko pa ni mogla uteči, se ga je uspešno lotila s palico in rešila sestro Lojzko. Bežala je tudi pred otroki, bežala pred mamo, pred nemškim letalom, pred obešencem v gozdu. Bežala je pred sramoto, da bi bila zadnja, neuspešna. Posebej hitro je tekla. Bežala je celo v sanjah:

Čez nekaj časa je opazila Evelina drugo, manjšo pošast. Tudi ta je bila kuščar, ampak rdeč. Ni spal. Pomahal je z dolgim repom in začel teči za njo. Ona pa v dir. Končno. Hitrejša je. Ušla mu je... Evelina je velikokrat sanjala, da jo kdo lovi, a nikoli je ni nihče ujel. Vedno je ušla. Tek je bilo njeno orožje; v sanjah in v resničnem otroštvu. Morda je bilo to včasih sramotno, a o tem ni preveč razmišljala. Ni čutila, da je to pravzaprav umik z bojišča. Vesela

je bila, ko je ušla. Sam tek ji je ugajal, bilo je tekmovanje, torej bolj športna kot častna zadeva. (str. 141)

Besedo *korak*, je še večkrat uporabila za naslove del: mladinsko povest *Peti korak* (1988); roman *Koraki za očetom* (2002); zbirko humoresk *Odkorakani koraki* (1993), *Korak naprej, korakec nazaj* (1994); zbirka zgodb iz življenja *Pisani svet korakov* (2001) in še veliko otroških pravljic in detektivk.

2.1.1.1.3 Širši pomen romana *Koraki*

2.1.1.1.3.1 Zgodba

V prvi vrsti je treba vedeti, da za razliko od ostalih romanov in kratke proze, razen avtobiografskega romana *Prelet čez čas*, zgodba tega romana temelji na resničnih dogodkih, ki jih je doživela družina Vežnaver skozi oči pisateljice. Avtorica pravi, da je vse res, le da se je kaj pozabilo in je mogoče skozi otroške oči videti drugačno. Od dogodkov do zapisa je minilo skoraj 50 let. Realistična zgodba je opis časa in dogodkov od 1928 do konca II. svet. vojne. Je zanimiva in bralca pritegne. Ne manjka vojne tematike, otroškega življenja, ljubezni, socialne tematike, potopisa, opisa življenja slovenskega človeka, kmeta in izobraženca ter osebnega razmišljanja. Lahko govorimo o žanrskem sinkretizmu.

2.1.1.1.3.2 Estetska in narodnoprebudna tematika

Druga plat je povezana z estetsko in narodnoprebudno tematiko. Slikovito opisuje razne pokrajine: Istro, Haloze, Prekmurje, kraje v izgnanstvu, reke (Muro, Dravo in Donavo), gozdove ... Pisateljici narava veliko pomeni. Vedno se je z njo istovetila, se bojevala in jo občudovala, predvsem pa spoštovala.

Opis družine, matere in očeta, je hkrati opis slovenskega kmeta, njegovega načina življenja, boja z naravo za obstanek, dela, utrjenosti in odločnosti ter na drugi strani tudi slabosti, značajske in vsakodnevnne. Preveč je trpljenja, molčanja, alkohola, premalo pozornosti otrokom, njihovim željam in potrebam. Hkrati pa so vse slabosti skupaj le odsev časa, načina življenja ter nemoči za spremembe. Kot bi bila družini Jugovac pot takih korakov usojena, preizkušnje pa bi služile, da se vsa družina ob tem dokaže in odreši. Poseben pomen ima izseljenstvo: Slovenci v Istri pod Italijani in Slovenci v Prekmurju v času vojne pod Madžari.

2.1.1.1.3.3 Delo in zemlja

Delo in zemlja imata posebno mesto. Delo je nuja za preživetje, je lajšanje ostalih bolečin in problemov, čas ob njem hitreje mine, je zdravilno za telo in duha, skratka je najvišja vrednota poleg ljubezni. Delo je istovetila z mamo in s sabo. Mama je vedno naložila preveč dela, sama je tudi kuhala, da je privarčevala. Ni imela časa za umetnost, branje, prisluhnila je le očetovim zgodbam. Družabno življenje je poosebljal oče, ki je igral harmoniko, pel, pisal pesmi, govoril pravljice in prigode iz vojaškega življenja. Delo je pogoj, da so ti vse druge stvari v življenju lažje. Kdor je vaje dela, nima težav s šolo, hojo, športom in smislom. Obremenitev je le v otroštvu, če ga je preveč. Hitreje ko je delala, več ji ga je mama naložila. Eva je morala brati skrivaj, to ni bila nagrada za dobro opravljeno delo. Več posluha je za to imel oče. Rada je tekmovala v delu in kmečkih opravilih. Zmaga ji je dala nov polet. V času vojne, v izgnanstvu in taborišču, ko niso imeli kaj delati, da bi si izboljšali življenje, so delo še posebej pogrešali. Takrat so stradali in bili prisiljeni prosjačiti, da so preživeli. Prosjačenje je pisateljici najhujše ponižanje človeka, če je ta sposoben za delo.

Zemlja je v romanu in v kasnejših delih, poleg dela, vir vsega: hrane, veselja, obstoja, povezanosti družine, načina življenja ... Vse kar vanjo vložimo, se nam povrne. Istrska rdeča zemlja je rodovitna, vendar polna kamenja. Haloška zemlja je skromna, polna kamenja in

teren ni raven. Ni bilo vode, bila je toča, suša, hudournik, vredna je bila, da jo prekolne. Ko so se preselili v Prekmurje, se je mama počutila, kot bi prišli v raj. Polje je bilo ravno, zemlja pa rodovitna, črna, ilovnata, brez skal in kamenja. Voda je bila blizu. Najpomembnejše pa je bilo, da je bila njihova. Tu so se zares počutili doma. Žalostno je bilo to, da ko so zemljo in hišo končno odplačali, niso dolgo uživali te sreče, ker so jih izselili v taborišče in naprej na Hrvaško. Zemlja v izgnanstvu je bila celo boljša, delno jim je celila rane po prestanem zaporu v taborišču, vendar je bila tuja in hlepeli so po domači. Vrnitev je bila toliko srečnejša. Pisateljica jo nekje primerja s človekom in pravi, da je zemlja kot človek, vse kar propade, zemlja vsrka in obrodi še več, za dobrim človekom pride še boljši, ki naredi novo, boljše in večje. Zemljo in človeštvo, oboje je treba obnavljati.

Veliko je opisovanja narodnih in kmečkih običajev: priprava bale, poroka, praznik kruha. Zanimive so kmečke in pastirske igre in navade ter kako so si krajšali čas. Opisuje kmečko delo, vsakodnevna opravila: žetev, okopavanje, paša, ličkanje, trganje grozdja, koruze, mlatenje, predenje, tkanje, pletenje, spravilo lesa ...

2.1.1.1.3.4 Živali

Živali imajo poseben pomen. Vsa živa bitja so vredna spoštovanja. Bala se je le bika, kač, hudih psov, uši v taborišču, ker so bile znanilke bolezni in smrti. Rada je imela krave, kokoši, pujske, ovce in zajce, ki so družini dajale hrano. Konja, ki jim je lajšal delo in jih pripeljal nazaj v Prekmurje. Oče je ves čas v hlevu hotel imeti bika, vsi ostali so temu nasprotovali, saj je bil hud in premalo je odvrnil. Z ženo sta si bila zaradi tega vedno v laseh.

2.1.1.1.3.5 Zgodbe in pesmi

Poseben pomen imajo ljudske pesmi, ponarodele in Slomškove. Pesmi pojejo ob delu, na praznovanjih, porokah, podoknicah, ob slovesu, v strahu in na proslavah. Enako je izpostavljena partizanska pesem o svobodi. Berejo Slovenske večernice. Miškolin je bila prva in potem kar po vrsti pravljice, kmečke zgodbe, ljubezenske romane, potopise ... Mama ji je knjige zažigala, ker se Evelina ni mogla ustaviti in je brala skrivaj. Poseben zaklad zgodb in pravljič je njen oče.

2.1.1.1.3.6 Slovenstvo

Slovenski narod, jezik, kulturo in problem slovenstva obravnava avtorica kar nekajkrat. Najprej je treba omeniti problem življenja naroda pod tujimi oblastniki. V Istri so se v tistem času zelo veliko izseljevali v Z Evropo in ZDA. Pritisk Italijanov-fašistov je bil zelo velik in zatirali so vse, kar je bilo slovenskega, ne samo revolucionarje, kakršen je bil oče Ivan. Kljub temu je Marija našla dobre ljudi v italijanski družini Lorenz, kjer je delala kot služkinja v Kopru. V Prekmurju so se srečali z Madžari. Avtorica je doživela hude preizkušnje z madžarskimi otroki. Čeprav so jo učili, da mora mirno potrpeti in se umakniti, se enkrat s telesom in srcem upre zasramovanju, fizično obračuna z nesramno madžarsko deklico in si s tem zagotovi spoštovanje za ves čas bivanja v Prekmurju. Ves čas se je bala vseh vojakov, madžarskih, hrvaških domobrancev in posebej ustašev. Nemške je malo srečevala, simpatije je gojila le do partizanov, tudi ljubezenske do znanca Milana v izgnanstvu, ki je bil partizanski komandir na tistem območju.

Pri ohranjanju narodne zavesti so odigrali pomembno vlogo učitelji, ki so bili skoraj vsi zaradi prepovedanega slovenskega političnega delovanja kazensko premeščeni v ta zakotni konec Prekmurja. Omenja letake, časopise, narodne pesmi in ljubezni do kulture na splošno. Tukaj je še posebej izpostavljena resnična oseba, *Štefan Kovač-Marko*, narodni heroj, ki v knjigi nastopi kot zaročenec učiteljice Mimi Zupančičeve. Ubijejo ga v prvem letu vojne, kot

aktivista KP. Njemu in odporu proti okupatorju v Prekmurju je posvečeno dobrih šest strani na koncu knjige. Za sloveniste je aktualno to, da je deloval skupaj s pisateljem *Miškom Kranjcem*. Slovencem je bila ves čas v pomoč slovenska pesem, Slovenske večernice, ljudske pripovedke, zgodbe in pravljice, predvsem pa navezanost na zemljo.

Pozitivno so Slovenci, kmetje in intelektualci, predstavljeni skozi vso knjigo. Negativno se odzove le na slovensko meščanstvo v Mariboru. Obnašali so se kot Nemci, posedali v kavarnah in salonih in nič delali. Brali so Slovenski narod in nemške revije, nosili bele rokavice in se pogovarjali v popačeni nemščini, kar se jim je zdelo zelo imenitno. Polni so bili besed o kulturi in narodu, a nič več od tega. Spletkarjenje in opravljanje jim ne bo pomagalo preživeti. Taka družba je obsojena na propad.

2.1.1.1.3.7 Ljubezen

Ta se kaže na več področjih: v družini, med otroki, prva, mladostna, večna, skrita... Druge so še o zemlji, jeziku, narodu, delu, živali, literaturi in sem jih že omenjal. Tukaj se bom osredotočil le na ljubezen med Evelino in njenimi simpatijami, ljubezen med mamom in očetom in ljubezen med pari, ki so omenjeni v knjigi.

Oče Ivan je mamom Marijo prvič opazil na njivi. Ni je ogovoril, prizor, nedolžno erotičen, pa mu ni dal spati in že prvo nedeljo se je odpravil na obisk. Po poti, ko ni točno vedel kako bi začel, je sklenil, da bo dekletu z rdečo ruto, dolgimi črnimi lasmi in modrimi očmi njegova žena. Stara je bila 18 let, on 33 in zlahka jo je očaral s pripovedovanjem zgodb, ki jih je doživel kot vojak, popotnik in delavec. Na eni strani je Marija kot posebej nedolžnosti, pridnosti, vdanosti, na drugi pa Ivan kot mož, ne povsem iskren, prekaljen v preizkušnjah doma in po svetu, očarljiv. Njuna ljubezen se je večkrat v vseh letih znašla pred preizkušnjo. Zapor, selitev, družina, vojna so drugače vplivale na Marijo kot na Ivana. Ivan je otopel, ni imel pravega smisla, v svoji labilnosti je zanemarjal vsakodnevna opravila, vdajal se je alkoholu, živel je za otroke, pripovedoval zgodbe, pel in igral harmoniko. Marija je bila stroga, oče popustljiv in vir toplote. Ves čas sta bila v sporu zaradi bika, ki ga je oče prav po možko ves čas hotel imeti v hlevu. Marija je redila le koristne živali. Mati je na hitro odrasla že takoj po poroki, ko je spoznala, da njen mož in vsa njegova družina pije, da posestvo propada, da se za ohranitev zakona morata preseliti. Prevzela je gospodarjenje v družini, njene odločitve so bile dokončne. Odrejala je delo, priganjala, zato skrivala čustva in nemoč, da bi svoji družini dala več, kot je lahko. Bila je glavni steber v družini. Ni pa Ivana nehala ljubiti, čeprav je bil prepričan velikokrat prisoten. Posledica prepira je bilo dolgotrajno molčanje, in spor sta zgladila šele ponoči v postelji. Težko bi lahko rekli, da sta bila v tem početju kaj drugačna kot večino drugih revnih parov z veliko družino. Bila sta tipična predstavnika družine, kjer žena podpira tri vogale, mož pa četrtega. Pri tem nobeden ni brez napak in imata oba svoje muhe. Nasilja v družini ni bilo nikoli, kar je nenavadno in pozitivno hkrati. Tukaj naj še omenim motiv Sv. Družine, ko sta Ivan in Marija, ki je bila v osmem mesecu nosečnosti, bežala iz Primorske, preko cele Slovenije v Maribor. Toliko ljubezni, nežnosti in skrbi Ivan ni zmozel nikdar več v življenju. Zanimivo je to, da ji večkrat enostavno ni zmozel pomagati, čeprav jo je ves čas ljubil. To se pokaže pri rojstvu drugega otroka, ko Marija krvavi. Ivan to opazi, vendar se umakne na polje, dobesedno zbeži, tako da si mora Marija pomagati sama. Kasneje ne najde besed za opravičilo ali ljubkovanje, pa jo vseeno ljubi.

Do svojega oboževalca Tineta, ki jo je iskreno ljubil, je mama Marija gojila poseben odnos. Preden se je odselil v Ameriko, jo je povabil, naj gre z njim, vendar je Marija takrat ljubila Ivana in sta bila poročena. Takrat je bil v zaporu. Veličino te ljubezni je občutila takrat, ko ji je bilo z Ivanom težko. Za veliko ljubezen piše avtorica sledeče:

Velike ljubezni ostanejo v srcu, lahko v najskritejšem predalu, ki ga odkleneš le včasih, v tistih osamljenih trenutkih, ko sanjariš o minulih dneh, odkleneš pa ga zagotovo. Tako ljubezen doživiš le enkrat v življenju, pa ne vedno le v rosni mladosti, to se dogaja tudi v zrelih letih. Drobena srečanja so številna, vzniknejo simpatije, ki jih pozabiš, a ti vendar lepšajo in bogatijo življenje. Velika ljubezen ostane, prinaša srečo in bolečino, radost in trpljenje. Le redko se uresniči tako, da se zaljubljenca združita za vse življenje. Kajti kasneje, ob trdem vsakdanu se lepota te velike strasti okrne, obledi in nima več moči; tako je, kot če sanjariš le na daljavo v preteklost in morda celo v prihodnost. (str. 24-25)

Prve ljubezni ne pozabiš, je otroška in nedolžna. Za uvod v prvo, otroško ljubezen med Evelino in sosedovim fantom Sandijem, nam postreže avtorica s prizorom zapeljevanja med dekletom in fantom, Ksenijo in Milenkem. Vasovanje, skrita ljubezen pred poroko, Milenkova neučakanost in Ksenjina vzdržnost, načrtovanje za poroko, življenje in otroke. Na enak način je bil ustrezljiv Sandi, ko sta skupaj na paši preganjala čas. Lovil ji je žuželke, pekel koruzo in krompir, igrala sta se, se imela na ta način rada, vendar se sploh nista zavedala. Ni je upal vprašati, ampak ji je skrivaj nastavil listek, na katerem je izrazil svoje priznanje. Šele na plesu, ko so drugi hoteli, da skupaj plešeta, ju je oba pograbil sram in počutila sta se, kot prva človeka v raju, ko sta jedla prepovedan sad. Plesa nista nikdar pozabila, v spominu je ostal tudi, ko sta imela že svoji družini.

Mladostno, najstniško ljubezen je Eva občutila v izgnanstvu na Hrvaškem. Bila je na obisku pri prijateljski družini Kneževičevih, ki so se poznali iz Prekmurja in so bili izgnani v sosednji vasi ob Donavi. V gozdu sta za trenutek v tišini oba začutila, da si ljubezen ali bolje naklonjenost, lahko izrazita. Prijetno tresenje po telesu je vzbudilo sram, ki pa je bil še obema v napoto, zato je ostalo le pri šopku nabranih rož, bežnem dotiku in skritega pogledu. Eva pa je ob njem že dobro vedela, da želi zrelega, izobraženega in resnega fanta in moža. Takrat ji je bilo že 16 let.

Skrito ljubezen do odraslega fanta je občutila ob Milanu, sosedovem fantu v izgnanstvu. Bolje bi bilo reči, da ga je oboževala kot junaka in idola. Bil je partizan, junak na konju, borec za pravico, osvoboditelj, ki je nesrečno umrl že v času svobode. To ljubezen je, kot vsako najstniško dekle, občutila kot neizmerno, enako, kot je bila neizmerna bolečina ob njegovi izgubi.

2.1.1.1.3.8 Socialna tematika

V primeru, da roman Koraki ne bi bil avtobiografija, bi ga zlahka označili tudi kot socialni roman. Življenje, in vse kar se je zgodilo družini Jugovac, je neke vrste slika takratnih odnosov, družbe, družbene ureditve in načina življenja. Veliko je opisovanja odnosov v družini, med partnerji, med otroki, Slovenci in drugimi narodi, odnosi v šoli in pri verouku. Bolečina, nemoč, alkohol so stalnica malega, revnega človeka. Način preživljanja, popis običajev, kmečkega dela in prizori med vojno so neke vrste poljudna študija, iz katere lahko spoznamo življenje takratne revne kmečke družine. Pripovedovalka je tretjeosebna in vsevedna, vendar večino zgodbe vidimo skozi otroške oči Eveline ali matere Marije. Marija si je vse bolečine zdravila z delom. Tako pravi:

Ob delu lahko blažiš težave; seveda je kljub temu potrebno poiskati še drugačne rešitve, da na težave pozabiš. Tak izhod moraš najti, da težave odpraviš ali jih vsaj spremeniš, sicer ti obležijo na srcu in ne moreš živeti brez skrbi, pa naj še tako trdo garaš. Seveda ti je upanje v izhod v lepši jutri olajšanje, blažitev, da lažje potrpiš. V tem pa lahko črpaš moč za nadaljnji boj ... (str. 22)

Nasilje v družini je avtorica popisala v odlomku, ko Marijina znanka Anamarija še v Koprju pripoveduje o družini, kjer je služila:

Ošabni trgovec pa je bil zelo nasilen doma, med štirimi stenami. Samopašno je zahteval pokorščino. Žena in otroka so pogosto okusili njegovo trdo pest. Le ko je zavil v bližnjo gostilno, je bil doma mir. Toda gorje, ko se je vrnil! (str. 29)

Vsi oblastneži so namreč po srcu strahopetci, znašajo se le nad slabotnimi in podrejenimi. S tem skrijejo svojo duševno revščino in najpogosteje tudi telesno. (str. 29)

Avtorica ima razdelano mnenje o ženskem in moškem svetu. Najbolje se kaže skozi trpljenje:

Poleg tega so imeli vsi reveži številne družine; kot bi po pravilu veliko otrok moralo biti združeno z malo denarja in lakoto. Potem se temu večkrat pridruži še alkohol; po njem segajo zlasti moški. Kajti ženske so znale boljše prenašati gorje kot pa močnejši spol. Izgovor, da hočejo v alkoholu pozabiti vse bolečine, je vedno za lase privlečen. (str. 42)

Življenje kljub revščini, težavam, izgnanstvu in trpljenju označi Volaričeva kot najvišjo vrednoto. Hkrati je citat neke vrste življenjska filozofija, obogatena z indoktrinacijo takratnega sistema:

A življenje ima vedno kakšen svetel trenutek, med črnimi oblaki je vedno vsaj drobcen žarek upanja, izhod, pa naj bo še tako tesen in komaj viden. Le smrt je tista, ki vse ustavi, prereže pot in dalje ni več nič, praznina, nebivanje, nobenih ciljev, ne boja ne radosti in ne bolečine. Zato se vsak s poslednjimi močmi oklepa življenja, čeprav še tako revnega, zave se ga, ko ga izgublja in zbere poslednje moči, da ga ohrani, da zmaga nad smrtjo in tedaj ima življenje še večjo ceno, še vrednejše je. Mnogih stvari ne znamo ceniti, varovati, ko jih imamo. Šele nevarnost, da tisto izgubimo, nas predrami. (str. 43)

Prihod novega življenja. Kako odkrito, brez zlagane idile in skozi otroške oči avtorica označi odnos med otroki v revni družini:

Nekega dne je Evelino zbudil otroški jok. Vedela je, da je njena mati spet rodila, da imajo spet dojenčka, ki je last družine. Ni se ga razveselila, ker je vedela, da bo morala paziti nanj. Ne nanj, ampak nanjo; spet je bila deklica. (str. 52)

Ob rojstvu edinega brata spregovori sledeče:

Le Evelina se ni razveselila dojenčka. Spet bo v hiši smrdelo po plenicah, je pomislila žalostno. In dojenčkov jok bo napolnil hišo, vse kotičke. Spet bo morala ona, Evelina, večkrat ponoči vstajati. Delo, samo delo z novorojenčkom ... Predvsem pa, se je vprašala Evelina, koliko nas bo še v družini, če se bodo rojstva nadaljevala? In ona bo zdaj spet prikrajšana za marsikaj ... (str. 70)

O veri spregovori zelo malo in kar malo nenavadno je za tako družino, da goji tak odnos:

Marija in Ivan Jugovac nista hodila v cerkev; tudi svojih otrok nista vzgajala v kaki verski pobožnosti oziroma gorečnosti. Spoštovala sta druge, nista pa se vmešavala v čustva glede tega. Le kolikor so zahtevali pri verouku, toliko sta svojim otrokom svetovala, naj ubogajo. Ob nedeljah dopoldne sta opazovala vaščane, tudi iz sosednjih vasi, ki so hodili v bližnjo faro k maši. Mariji se je zdelo, da sama res ne bi utegnila k maši, ko je imela vedno toliko dela. (str. 58)

Odnose med Slovenci in Madžari so odrasli doživljali drugače kot otroci. Medtem ko so se odrasli le tiho jezili in bili v skrbeh ob bližajoči se vojni, so se znali otroci - prišleki, kot so imenovali vse, ki so prišli v Prekmurje od drugod, postaviti zase. Vse so si morali sami izboriti. Evelina je to doživela takole:

Evelina je slišala grde, umazane besede na svoj račun in na račun svoje ga očeta. A dekletu ni odgovorila, temveč je šla mirno naprej. Nekega dne pa se je v Evelini nabrala polna mera gneva, ko jo je dekle spet žalilo. Sama ni vedela, kako in kdaj, vedela pa je, zakaj ...

Pograbila je svoj cekar s tablico in z vsemi potrešččinami vred zamahnila in njena roka se ni mogla zaustaviti ... Tolkla je z vso močjo po dekletu in niti ni slišala, kako se je tablica zdrobila niti tega ne, kako jo hočejo sošolke ustaviti ... (str. 130-131)

2.1.1.2 Prelet čez čas 1. in 2. del

Nekje po svojem 70. letu starosti, se je Zlata Volarič odločila, da napiše svoj drugi avtobiografski roman. V Korakih se je dotaknila življenja svoje družine od časa, ko sta se mati in oče preselila iz Istre v Maribor in vsa vojna leta do svojega 16. leta in konca 2. svet. vojne. Prišla je v dilemo, ali naj nadaljuje od tam, ali naj napiše vse znova. Odločila se je za drugo možnost, ker, kot pravi avtorica v intervjuju:

*»Pred leti sem hotela opisati vse svoje življenje. Zato sta nastala dva dela z naslovom **Prelet čez čas**. Prvi del se precej sklada s Koraki, a sem morala napisati vse glavno še enkrat, ker ni šlo napisati samo drugi del. Ponekod je kaj malo drugače. Vmes je precej časa in spomini se znajo tudi obrusiti.«*

(J. Bohinec, Življenje in delo Zlate Volarič, Ljubljana: diplomska naloga, 2008, str.12)

2.1.1.3 Prelet čez čas 1. del

Od *Korakov* 1981 pa do novega avtobiografskega romana je minilo 21 let, tokrat ga je izdala v samozaložbi, ga sama ilustrirala in mož je napisal spremno besedo. Razdeljena sta na 18 poglavij in kot je v navadi pri vseh njenih novih knjigah, jo na začetku pospremita dva njena haikuja:

*Na pragu v zrelost
je izbrala lastno pot,
ni mogla brez zmot.*

*Skušenj plodovi
so bogastvo z rodovi,
moč za črno noč.*

Imena so, tako kot v prvencu, izmišljena. Prihaja do večjih vsebinskih razlik, razmišljanj in drugačnih pogledov kot v prvem romanu *Koraki*, zato sem se odločil, da namesto vsebine raje izpostavim bistvene razlike.

2.1.1.4 Primerjava avtobiografskih romanov

Gre za obravnavo in opis istega obdobja od 1928 – 1945. Razlikujeta se po vsebini in načinu pisanja.

Prelet čez čas 1. je obnavljanje zgodbe Korakov, ki jo v drugem delu romana Prelet čez čas razširi še na čas po vojni vse do leta 2002.

KORAKI (1981) ČZP Kmečki glas	PRELET ČEZ ČAS 1 (2002) samozaložba
Veliko se ukvarja z razlogi za prebeg iz Italije, slovenske Istre v Maribor. Razlogi so politični. Oče je bil aktivist, zaprt in pod stalnim policijskim nadzorom. Pot je dolga in mučna. Bogato opisuje pokrajino	Razlogi so ekonomski. Želela sta srečo in bogastvo za družino. V Istri tega ne bi mogla nuditi otrokom. Pot sama je krajše opisana, bolj vedro. Spremlja in varuje ju molitev Opisa pokrajine ni.
Navajanje težav v očetovi, nekdanj zelo bogati, družini (alkoholizem, zadolženost). Mamin oče je umrl, doma so bili revni.	Probleme je treba čimprej pozabiti. Obe družini sta bili dokaj bogati.
Izseljenstvo je kot povod za domoljubje, lepota pokrajine, trdoživost istrskega človeka. Potovali na zahod.	Omenja le, da so se Istrani selili v ZDA in Kanado.
Opisovanje težaškega dela, boj človeka z nerodovitno zemljo, točo, sušo, poplavo. Delo je mučno, ga je preveč in odnosi so slabši v družini. Vse je na materi in Evelini. Oče skrbi le za hlev.	Zemlja kot vir hrane, bogastva, brez agonije, delo z ljubeznijo. Vsa družina z veseljem dela, se dopolnjujejo. Opisi opravil, ki so bolj redki, so tudi bolj sproščeni.
Odnosi med ljudmi so trdi, brez čustev. Ljubezen se omenja pa ne izpelje, kot da je ni. Govorijo le potrebno, mati odreja delo, oče je v stranski vlogi, izstopa le s harmoniko in pripovedovanjem zgodb.	Odnosi v družini so pristrčni, oče in mati se imata rada, se ne prepirata, otroci so igrivi, veseli. Odnosi so sproščeni, veliko se pogovarjajo, polno je razumevanja in vloge za opravila so enakomerno razporejene.
Otroci so nesrečni, sploh Evelina, polno je dela, igre skoraj nič. Ne sme brati, ves čas pazi mlajše sestrice in bratca. Ima svoje želje za prihodnost, pa si jih ne upa povedati. Vseeno se zaveda, da si z delom pripravlja lepšo prihodnost in je za to materi zelo hvaležna.	Otroci imajo svoje zadolžitve, vendar je čas za igro, druženje, branje, učenje. Starša sodelujeta pri vsem. Nista tako črno-bela. Mama je bolj sproščena in razumevajoča, oče je vseeno gospodar, v dogovoru z ženo. Družina je srečna.

<p>Mati je stroga, vedno dela in poskrbi, da imajo delo vsi, je glava družine. Oče ji sploh ne ugovarja, le ko gre za živino. Mati je pozitivna, vendar hladna in brezčutna, predvsem zaradi skrbi za vso družino. Čustva le redko pridejo ven in takrat izbruhnejo. Njene lastnosti so skoraj nadnaravne. Knjiga je spomenik njej, poleg spominov na družino.</p>	<p>Mati je delavna, vendar ji je oče enakopraven, med njima je neko sožitje. Z otroki se oba ukvarjata, ne le kar je opravil. Mati poseben poudarek daje šoli, veri, vzgoji in v mislih gradi prihodnost za vse otroke. Je čustvena, topla, ljubeča do otrok in spoštljiva do moža. Idealna mati.</p>
<p>Oče ni tako sposoben, delaven, je nesamostojen, revolucionar, zaprt, materi pokoren, igra harmoniko, poje, je poln zgodb. Je starejši in leta prve svet. vojne pustijo posledice na zdravju. Vztraja pri biku, hoče konja, se vdaja alkoholu. Brez žene se ne znajde najboljši, več časa si vzame za otroke kot žena.</p>	<p>Oče je mil, delaven, z mamo se odlično dopolnjujeta, poln je zgodb, igra harmoniko. Ima veliko bolj pozitivno in ne tako stransko vlogo. Alkohol uživa, vendar so razlogi drugačni, družabni. Na ženo je bil zelo ponosen, priznaval je njeno sposobnost za gospodarjenje.</p>
<p>V ospredju sta lika pisateljice in matere, ki se nekako dopolnjujeta. Vsi ostali so v stranskih vlogah.</p>	<p>Mati in oče sta enakovredno zastopana, več je o celi družini.</p>
<p>Veliko je opisovanja pokrajin, načina dela, kmečki običaji (ličkanje, žetev, bala, poroka, mlatenje, pletenje ...). Slikanje vaškega življenja, življenje revnega človeka, slike iz vojne.</p>	<p>V ospredju so predvsem odnosi med ljudmi, od kmečkih del je podrobno opisano le mlatenje žita. Več je medsebojne pomoči, družabnih odnosov med vaščani, cerkvijo.</p>
<p>Niso religiozni, pred vojno le toliko, kot je potrebno, da zadostijo otroškim in šolskim potrebam. Mati ima delo, oče je revolucionar. Vera le v človeka, delo in ljubezen do vseh. Po smrti ni večnega življenja.</p>	<p>Tukaj so religiozni, molijo, hodijo v cerkev, krstijo se, gredo k birmi. Z župnikom imajo dobre odnose. V taborišču si naredijo oltar, imajo sv. maše. Opiše praznovanje božiča in polnočnice.</p>
<p>Veliko je o revolucionarnem gibanju v Prekmurju. Učitelji so nosilci naprednih idej, revolucionarji, izpostavljen je Štefan Kovač, narodni heroj, Miško Kranjec. Opiše narodno gibanje v slovenski Istri, partizane v Osijeku, velik poudarek je v celi knjigi ravno na tem.</p>	<p>Zelo malo je tega, več je opisa partizanstva na Hrvaškem in nasilje ustašev. Manj poudarka je na vojni tematiki, več je razmišljanja o nesmislu nasilja, vojne, smrti.</p>

<p>Vzdušje v knjigi je vedno nekje na meji pesimizma, veliko je slabe volje vendar se vedno dobro izteče po zaslugi matere. Evelina je veliko razmišljala, je zelo samostojna in odrasla.</p>	<p>Vzdušje je veliko bolj veselo. Odnosi so sproščeni, v nesreči sočustvujejo. Otroštvo in mladost imata svoje mesto, otroci uživajo v igri, sodelujejo tudi starši, predvsem oče. Smrt sestrice je opisana bolj na široko. Trpljenja je manj in boj za preživetje ni tako trd.</p>
<p>Knjiga je spomenik materi, delu, osvobodilnemu gibanju, partizanstvu, narodu, malemu človeku. Glavna stebra sta mama in Eva. Očetu se s knjigo ne oddolži.</p>	<p>Spomenik ima tukaj cela družina, življenje v mladosti, življenje na vasi. Izpostavljeni so družinski odnosi med starši in otroci. Manj je klišejev in ne obremenjuje se z ideologijo.</p>
<p>Liki so črno-beli. Njihove vloge kljub resničnosti služijo za slavospev morali, ideologiji in didaktični ideji. Roman je premišljen, poln razmišljanj in izdelanih mnenj. Vse to nekako paše v tisto obdobje.</p>	<p>Liki so običajni, z dobrimi in slabimi lastnostmi, mogoče kar preveč dobri. Razmišljanja ostajajo, vendar so to bolj modrosti na podlagi življenjskih izkušenj.</p>

2.1.1.5 Prelet čez čas 2. del

Drugi del romana se nadaljuje s koncem vojne in prihodom družine nazaj v Kamovce. Avtorica v začetku ostaja pri opisu cele družine in se šele v drugem delu, ko se odseli od doma, povsem posveti svojem življenju, le skopi podatki se nanašajo na ostale člane. Zopet piše največ o materi in očetu (poroke sester in brata, smrt očeta in brata, kako se je znašla mama po očetovi smrti ...). Avtorici je tukaj ime Tonja, mama je Felina, oče Neto itd. Roman je poleg vsebine zanimiv še iz vidika literature, ker izvemo polno o pisateljčinih razlogih za pisanje. Nekaj je v zgodbo vključenih literarnih del, od pravljic, kratkih zgodb in humoresk, kratkih vsebin romanov, par haikujev in intervjuja. Roman nam ponuja ključno filozofsko in eksistenčno misel avtorice in njenega moža, polno avtobiografije, humorja in tudi razočaranj nad današnjim življenjem. Zgodba se zaključi v letu 2002, ko je bil roman tudi izdan. Knjigo z 18 poglavji na svetlo pospremi besede moža Jožeta Volariča. Le-ta roman označi kot osebni roman, ki ga čuti še bolj, saj je popisanih njunih 50 let skupnega življenja. Razgrnjena lastna čustva včasih ne prenesejo čiste resnice, zato tudi v tem romanu dopušča rahla odstopanja od realnih dogodkov:

Ljudje neradi razkrivamo lastne skrajnosti, pa naj gre za dobro ali slabo, zato se lahko zgodi, da so takšne izpovedi nekakšna srednja pot skozi čas in dejstva, ki se izogibajo vdiranju v globino avtorjevih čustev. (Zlata Volarič, Prelet čez čas 2. del, Kranj: samozaložba, 2002, spremna beseda, str. 194)

Ne smemo mimo začetnih dveh haikujev, ki se vsebinsko nanašata na glavno junakinjo in glavno sporočilo romana – neločljiva povezanost življenja in ljubezni.

*Prišla je jesen,
v preteklost veselo zrem.
Zimi ne odprem.*

*Z osončenih dlani,
globin zelenih oči
raste ljubezen.*

2.1.1.5.1 Kratka vsebina

Roman se zopet začne s koraki, ki so jih pripeljali nazaj v Kamovce. Vrnili so se brez sestrice Nastje, ki je za posledicami bolezni umrla v koncentracijskem taborišču v Šarvarju. Hiša je oropana, vendar mama hitro utiri svojo družino nazaj na pot. Kljub temu je vojna vse zaznamovala. Otrokom je bilo odvzeto otroštvo in mladost, oče kljub novi harmoniki ne čuti želje po igranju, mama je prežeta s skrbmi in žalostjo. Vsi pa v sebi nosijo potlačeno sovraštvo in hudobijo, ki jim je bila storjena v tem času. Tonjin otroški prijatelj Sašek, prva otroška simpatija, je šel v uk za kovinarja, njo pa je učitelj vpisal v nižjo gimnazijo, kar je prva stopnica do učiteljskega poklica, ki si ga želi pridobiti, odkar ve za sebe. Ovira sta oče in mama, ki smatrata, da je Tonjino mesto na kmetiji in da povojni čas ni primeren za šolanje, tu so še finance ... Tonja pa ve, da noče imeti življenja, kot sta ga imela njena starša. Starši popustijo in Tonja gre v dijaški dom skupaj še s tremi dekletki iz vasi. Kmalu se ji pridruži sestra Silvana, ki se je odločila za trgovsko šolo. Življenje se po vojni zelo spreminja v industrijskem in tehnološkem smislu, Tonjina starša pa se zelo težko sprijaznita s tem in vztrajata pri majhni kmetiji. Bratec Milko je bil takrat star 9 let, ko je Tonja odšla od doma. Očeta zaprejo, ker se je upiral zadrugam, čeprav se je izkazalo, da je imel prav. Nihče se mu ni niti opravičil.

Tonja se udeleži delovne brigade, sodeluje v gledališču in z opravljenimi izpiti uspešno nadaljuje šolanje. Poskuša nadoknaditi leta, zamujena v času vojne. Zaradi odličnega uspeha je bila povabljen v Ljubljano na sprejem k ministru za šolstvo, vendar se je na razočaranje vseh pokvaril vlak in zamudijo sprejem. Posebno velike priprave tečejo za proslave in na prvomajski med plesom spozna Jurija, dijaka metalurgije, začuti, da se ji bo življenje spremenilo in res postane kasneje njen mož. Je edinec, živi z mamo, zelo priden in zna misliti, poslušati ter ocenjevati. Kmalu obiše njeno družino v Kamovcih. Izve tudi, da je pesnik in njej posveti par ljubezenskih. Življenje zaljubljenih je lepo in zelo plodno. Tonja se vpiše na Učiteljsko v Maribor, slika, piše, fotografira in poleti sodeluje na delovnih brigadah. Tam jo obiše Jurij ravno takrat, ko si Tonja poškoduje srčno zaklopko in njeno zdravje se nikoli več ne bo normaliziralo. Še bolj se zagriže v šolo in skupaj s prijateljico Polono zopet preskočita razred. Včlani se v literarni krožek, ki ga vodi bodoči znani mladinski pisatelj. Leta 1951 Tonja uspešno maturira in nastopi prvo delovno mesto vaše učiteljice v vasi blizu Kamovcev, prijateljica Polona pa se poroči in odseli. Isto leto se z Jurijem odločita za poroko. Sama si sešije poročno obleko in poleti se poročita. Življenje se umirja in Tonja si želi na Pedagoško akademijo za likovni pouk, vendar jo zopet izda srce in vrne se nazaj v Prekmurje. Živela je v vasi, Jurij pa se je še šolal v Lendavi in se občasno vračal. Tonja je noseča, dobi novo službo. Doživela je prvo razočaranje v zakonu, saj moža ni bilo ob porodu ob njej, v vsem ga je nadomeščal oče Neto. Rodila je deklico, Jernejo. Jurij je deloval skrivnostno in Tonja je že pomislila, da jo vara, vendar je skrivaj urejal stanovanje. Deset dni je moral Jurij sam paziti Jernejo, ker je bila Tonja na tečaju in jo skoraj skuhal v loncu. Od takrat naprej jo je Tonja vedno puščala pri svoji materi, le tako je bila mirna. Leto 1953 je bilo čudovito, hodili so na izlete s kolesom in Jurij si želi kupiti vinograd. Začel je delati na vrtinah in bil odsoten cele dneve, pri varstvu Jerneje pa je sodelovala vsa Tonjina družina. Deklica rada poslušava pravljice. Življenje teče dalje, Jurij je moral na služenje vojaškega roka, poročita se obe sestri, brat pa hodi v policijsko šolo. Jerneja nekaj časa preživi pri Jurijevi mami, ki je Madžarka, zredi jo, ostriže in Tonja je bila zelo huda nanjo. Tonja se zelo udejstvuje v šoli, dela cele dneve, tudi v soboto. Jurij postane vodja učnih delavnic v Lendavi in Tonja si poišče službo v tamkajšnji OŠ. Jurij povabi svojo mamo, da bi skupaj živeli in bi pomagala pri Jerneji in v gospodinjstvu. Tonji se sprva zdi v redu, vendar kasneje vidi, da ima tašča polno nesprejemljivih navad, zato se kmalu odseli in se ponovno poroči. Kmalu umre, Jerneja je bila takrat v prvem razredu OŠ. Jurij na Reki doštudira za strojnega inženirja in v Lendavi postane učitelj in kasneje ravnatelj na novi tehniški šoli. Tonja pa poleg slovenskega jezika poučuje še

nemščino. V šoli učenci opravljajo prvo maturo in Tonjo zelo skrbi, vendar končajo vsi uspešno in rezultati so tako dobri kot v Ljubljani. Umre oče Neto, brat Milko se loči od žene in hčerke ter odide z drugo. Tudi Juriju se v službi zaplete in zaradi političnih razlogov leta 1965 zapusti šolo. Jerneja bo začela hoditi v srednjo šolo in vidijo priložnost, da se odselijo v mesto na skalah – Kranj. V začetku oba službujeta na različnih koncih in šolah, Jerneja pa obiskuje kranjsko gimnazijo. Nova pridobitev je avto in skupaj hodijo na izlete po vsej Sloveniji. Obiščejo mamó Felino, ki je po smrti moža in sina Milka dobila občutek, da jo vsi zapuščajo.

Na izletu za prvi maj na morju Tonja izve, da Jerneja piše pesmi. Kmalu dobi starejšega fanta iz ugledne kranjske družine in se pri 17-ih letih pred maturo že hoče poročiti. Temu oba starša nasprotujeta, a ju kljub temu zapusti. Pretrgajo stike, vendar ni srečna in kmalu sama odide v Amsterdam in Pariz, kjer se za njo izgubi sled. Tonja hoče, da jo gre Jurij iskat, ker par let ni nobenih novic. Potem izvesta, da se je pridružila evangeličanski sekto, ki je delovala v Evropi, ZDA in Afriki. Stalno se je selila in zato ni pisala. Sedaj je v Minnesoti v ZDA, kjer je postala evangeličanska duhovnica. Tonja in Jurij pospešeno na Kokrici gradita hišo in svojo bolečino vsak po svoje zdravita z delom. Končata jo l. 1973. Jerneja se kmalu vrne s svojim bodočim možem, Američanom. 1979 se poročita v Nemčiji. Tonja in Jurij se z avtom odpeljeta na poroko. Tonja hčerki takoj vse odpusti, Jurij pa je kar malo zadržan. Po poroki nekaj časa živita v Nemčiji, nato se preselita v ZDA, kjer se jima rodi hčerka Lea, nekaj let kasneje v Kölnu pa še mlajša Joseph in Katrin. Na veliko veselje se za nekaj let celo ustavijo v Ljubljani, kjer sta hotela odpreti podružnico verske skupnosti. Po propadu le-te se vrmeta v Los Angeles, kjer se mož Berry ukvarja z računalništvom, Jerneja pa skrbi za družino, prevaja in se izobražuje.

Tonja in Jurij dobita nov zagon. Ona je začela slikati na platnu, on je že pred njo začel kipariti. Njegov material za oblikovanje je pločevina, rjaveča in nerjaveča, orodje pa varilni aparat. Oba pa tudi pišeta, ona objavi krajšo zgodbo iz vojnih časov, Strašna leta in na podlagi te začne pisati roman, on pa eseje in pesmi, haikuje, sonete in druge. Polno sta še zaposlena vsak v svoji šoli, ne manjka jima dosti do upokojitve. Začnejo se razstave po vsej Jugoslaviji in bližnjih državah. Tonja postane priznana naivna slikarka, Jurij pa razstavlja svoje kipe. Pri Tonji se slikanje in pisanje vse bolj prepletata in v risbah s tušem je izoblikovala povsem svoj slog. Vabijo ju na več koncev, obiskujejo novinarji. Svoja dela ne prodajata, le podarjata in kopičijo se po celi hiši. Pri svojih 50-ih letih se Tonja pospešeno loti pisanja. Prvi roman Koraki je zelo uspešen, sledijo pravljice za otroke, radijske igre, črtice, humoreske in kriminalke. Število romanov se v času do 2002 ustavi šele okoli 20, kar je več kot eden na leto, poleg slik, pesniških zbirk in drugega dela. Jurij ji sledi v kiparstvu, pesmih, aforizmih, esejih. Vse postorita sama, da knjiga izide. Tonja knjigo napiše in ilustrira, Jurij pa jo tehnično opremi, napiše spremno besedo in pripravi za tisk. Snovi ji zlepa ne zmanjka: mladost, otroci, delo, narava, živali... Romani so polni ljubezni, kriminalke so brez krvi in trupel. Dobro premaga zlo in otroci so njeni najzvestejši privrženci. Posebej se posveča življenju ženske. Njena mama je bila še vedno dejavna, redila je živali in obdelovala njivo. Umrla je stara preko 90 let. Tonji je bila vse življenje zgled.

Tudi Tonje se loteva bolezen, revma se pridruži obolelemu srcu, vendar bo pisala in risala dokler bo fizično zmogla. Z možem Jurijem sta že vse življenje posebna človeka in marsikdo ne razume njunega početja. Oba sta zadovoljna, da sta skupaj, stara in taka, kot sta. Zvečer se z roko v roki sprehajata po polju in kljub gorenjskim goram, ki ju obkrožajo blizu doma že 40 let, še vedno živo vidita pred seboj prekmurska polja. Nočno tišino ob polni luni predirajo Jurijeve nove pesmi. Pozimi se na sprehodu okepata in se doma na toplem posladkata s kuhanim vinom. Starost je lepa in srečna, tako jo doživljata še danes Tonja in Jurij.

2.1.1.5.2 O zgodbi v romanu

Napisal sem že, da zgodba opisuje nadaljnjih 50 let Tonjinega življenja. Prepleta se s takratnim povojnim časom, prenovo domovine (delovne brigade, življenje v brigadi je zelo podrobno opisano, obnova podeželja), tehnološkim in industrijskim napredkom (veliko opisuje rudarsko in naftno industrijo, kjer je bil zaposlen Jurij). Spreminja se življenje na vasi (prej majhne kmetije sedaj zamenjajo zadruga, potekala je nacionalizacija, mladina se odpravlja iz podeželja v mesta na šolanje, zamrlo je družabno življenje ob večerih po delu), starejši težko sledijo temu novemu načinu življenja (telefoni, kanalizacija, ceste, avtomobili), ki je vse hitrejša. Politike se skoraj ne dotakne, kjer pa se, je zelo kritična, saj se ji zdi, da je nova oblast posegala tudi v področja, ki so nedotakljiva ali pa so bile njene odločitve nepravilne. Piše o krivičnem zaprtju očeta, ker se ni strinjal s sistemom zadrug, prav tako iz političnih razlogov zaprejo celo skupino mladih, ki se na političnem predavanju niso strinjali s predavateljico. Z njimi izgine tudi prijatelj Nejc, ki je bil zaprt in zasliševan več mesecev, preden so ga oprostili. V zraku je bilo čutiti nek strah pred svobodnim mišljenjem. Enaki pritiski so bili v šoli, na svoji koži jih je občutil Jurij, ki je zaradi tega izgubil ravnateljsko mesto in so se morali preseliti v Kranj. Veliko opisuje šolstvo v tistem času. En vidik je ta, ko sta se Tonja in Jurij še šolala (dijaški domovi, učiteljišče, srednja tehnična šola, Pedagoška akademija, Strojna fakulteta na Reki, literarni krožki, dramska skupina), drugo pa je o samem poučevanju, ko je Tonja začela učiti (veliko je didaktičnih pristopov, socialnih problemov, disciplinskih problemov, delo z Romi, prvo opravljanje mature ...) in Jurijevo delo v učnih delavnicah v Lendavi, ravnateljski funkciji, poučevanju v Kranju.

Podrobno je opisana življenjska pot hčerke Jerneje, od brezkrbnega otroštva do najstniške trme, ki ji začrta pot za vse življenje. Ob njej in njeni družini spregovori o veri, evangeličanih, misijonarstvu, ljubezni, življenju v Z Evropi, ZDA. Tonja ne skriva svojega ponosa do Jernejinega moža, vnukov in nenazadnje do hčere, ki jo je vedno vzgajala za samostojno življenje in ji je na koncu tudi uspelo, čeprav se je v času pred maturo vse postavilo na glavo. Čudna so pota Gospodova in tako je bilo tudi z Jernejo.

V času, ko se je nekako odvila hčerina zgodba s srečnim koncem, sta na Kokrici pri Kranju skupaj zgradila hišo. S tem se začne drugo – umetniško-ustvarjalno obdobje Tonje in Jurija. Fizično in duhovno sta že do sedaj ogromno ustvarila, če omenim le izobraževanje, selitev, hišo, službo in družino. Umetniško se v polnem smislu začneta ukvarjati proti svojim 50. letom, ko jima to končno začne dopuščati kralj Čas, kot ga imenuje avtorica. To obdobje bo pri obeh pustilo neslutene količine slik, kipov in knjig. Jurij je že prej pisal pesmi, vendar ne v takem obsegu. Tonja se najprej spoprime s slikarstvom, kasneje pa še s pisanjem proze in poezije. Jurij kipari, piše pesmi, eseje, učbenike ... Temu je posvečena zadnja tretjina romana Prelet čez čas 2 in je za nas tudi najbolj zanimiv. Iz tega dela bom izpostavil nekaj o pisateljstvu, zanimive so ustvarjalne povezave med zakoncema, nekaj o jeziku, snovi in recepciji, ki jih pisateljica spretno vplete v roman. Zanimiv je tudi njun zakonski odnos, pogledi na življenje, starost, umetnost in kaj si mislita drug o drugem.

2.1.1.5.3 Odnos med Tonjo in Jurijem

Že iz prvega dela je bilo znano, kaj je avtorica cenila pri fantih in kakšnega moža si je želela. Tukaj pravi takole:

A lepota za Tonjo ni štela nič. Iskala je bogastvo v duši. (str.29)

In nadaljuje o razliki med ljubeznijo in spolnostjo: */.../ Ne želim še ničesar od nobenega fanta, le pogovarjala bi se, a takih najbrž niti ni, saj mislijo na združevanje, jaz pa ne. (str. 30)*

Spoznata se na plesu, ki je bil v okviru proslave za prvi maj. Ples je na Tonjo deloval kot mamilo, spomin na otroštvo, Saška in očeta:

Tonja je komaj čakala, da jo kdo povabi plesat. Za nobeno ceno tega ni pokazala, da bi pa ona, če ni jasno rečeno, da dame volijo, niti misliti ni smela. (str. 34)

Že prvi pogovor je potekal v smeri zapeljevanja in pri njem je odkrila:

Kar govorila bi, govorila. Je mar Jurij tako vplival nanjo? Kajpak. Znal je poslušati. Misliti in ocenjevati. (str. 35)

Na plesu se je Jurij ogledoval še za njeno prijateljico Lariso, tako da je Tonja hotela užaljeno zapustiti ples, preden pa je bilo konec:

Še so plesali, prepevali, se pogovarjali, na koncu pred odhodom v dijaški dom pa je Jurij gledal Lariso in Tonjo, gledal nekaj časa, nato je vprašal obe hkrati, vsaj tako se jima je zdelo: »Smem napisati razglednico in jo poslati v dijaški dom?« Obe sta molče prikimali. In odšli so vsak v svojo smer. (str. 35)

Pisal je Tonji in se na povabilo prijatelja Nejca kmalu pripeljal v vas na obisk. Začetek velike in trajne ljubezni. Tonja razmišlja o pravi ljubezni na način, ki ga je podedovala po svoji materi. Ne ona in ne oče nista tega nikoli obžalovala:

Tonja je zjutraj, ko je Jurij že odšel, še ležala in premišljevala o tem, kaj je pravzaprav ljubezen. Je to, kar doživljata Felina in Neto, ko se o vsem mirno pogovarjata in ni ju nikoli slišala, da bi se resno s sovraštvom v duši sprla. Spričkala sta se že, a kmalu uredila zadevo in se dalje spoštovala kot prej. Je to? Ali je tista strast, neustavljiva privlačnost, ko odpove pamet, o čemer je brala v romanih ali ... /.../ Ničesar od tega ni v ognju ljubezni, pač pa je vse umirjeno, resno, zaupljivo, z dobroto začinjeno, skoraj vsakdanje. Je mar zato tako, ker sta čakala na združitev noč po poroki? Marsikje je zapisana božja prepoved spolnih združevanj pred zakonom, tudi Jezus je govoril o tem, a Tonja in Jurij nista spregovorila besedice. Enostavno sta molče počakala. (str. 63)

Jurij je bil zelo zaposlen in priden in to je Tonja pri njem cenila in tolerirala. Ko pa je rojevala 'tudi njegovo' hči, si je želela, da bi bil ob njej, njega pa ni bilo. To mu je zamerila za vse življenje. Imel je tehtne razloge, saj je skrivaj urejal stanovanje, pa ga je porod prehitel.

Njun odnos je zopet bolje opisan z začetkom umetniške dobe. Humorno je predstavljen dogodek, ko je Tonja za prvo knjigo dobila honorar. Z denarjem je imela povsem ženske načrte, Jurij, ki se ji je ponudil, da ji ga gre iskat na banko, pa moške:

Tonja si je kot njene sestre in mnoge druge ženske želela jopo iz pravega krzna. V mislih je izbrala lisičje. /.../ Jurij se dolgo ni vrnil. Je pač veliko ljudi, se je mirila. Končno se je pripeljal. Iz žepov ni molel denar, v rokah pa je nosil srednje velik zaboj. /.../ »S tvojim denarjem sem kupil zase varilni aparat. Poglej ga. Izreden je. Z njim bom varil največje kipe. Vidiš?« Ja, ona je prepoznala, kaj je v zaboju. Varilni aparat. Najprej je začutila v sebi vročo jezo, a je v hipu rekla: »To je pa zelo lepo. Uporaben stroj imaš.« V sebi pa je že mislila, da je tako prav, kajti ona je občutljivo bitje, ne bi se počutila dobro v koži neke lisice. Na sebi bi jo videla še živo in trpela, ker je morala za njeno jopo lisica poginiti, morda bi potrebovali celo več lisic. Je že tako v redu. (str. 173)

Da je Jurij umetniška duša, priča naslednja razlaga znancu o tem, kje najde domišljijo za vse svoje kriminalke:

»Le kaj? Življenje. Zbirala je dogodke, semena, jih tlačila vase, življenje ji je dajalo, ona je vsrkavala vase, naravnost v srce, tam je zorelo mnogo let, zrelo je sililo na dan. Od rojstva čez pašo, šolanje, delo doma in v delovnih mladinskih brigadah, v šoli ... Ljudje so prihajali,

se je površinsko ali globinsko dotikali, pustili svoje sledi, šli naprej v življenje, ampak svoje, Tonji je ostal šopek vtisov, vse se ponovi, zasaja, zori, zrelo hoče na papir, skozi svetlobo ali temo.» (str. 189)

Jurij na drugem mestu novinarki zopet duhovito pomodruje in pohvali svojo ženo:

»Ko sem začel pot v književnost, mi je nesebično pomagala. Saj je slavistka. Včasih se spreva za prazen nič, kar mislim, da je kot sol v hrani, sicer bi življenje teklo dolgočasno. Da tekmujem za zmago, ne drži, privoščim ji prvo mesto v družini, naj se veseli. Dodal bi, da ima redko žensko lastnost. To je, da zna ob pravem trenutku utihniti. Je pa zares bolj molčeča in to je v uspešnem zakonu najvažnejša lastnost.» (str. 189)

Njun odnos v romanu zaključujejo opisi sprehodov v vsakem letnem času, občutek, da v svetu vedno zmaga dobro, in da so vsi domači v mislih z njima povezani. Najbolj izstopa Jurijevo zadovoljstvo s starostjo in Tonja mu pritrjuje:

»Le zakaj je toliko starih razočaranih?« začne Jurij, »jaz sem vesel, ker nisem več mlad. Kaj mi manjka? Imam hrano, dom, denar za preživetje, dobro voljo pa si moram oskrbeti sam. Moram, če hočem ali nočem. Poglej tistega tam!« Tonja ga pozna. Bil je debel kot sod. (str. 193)

2.1.1.5.4 O pisateljevanju

Tonja o začetkih svojega pisanja razmišlja takole:

Ta dogodek je bil prvo zdravo seme, ki ga je zasadila vase. Sledili so novi dogodki, njeno življenje je bilo pestro, sama zdrava, zrela semena, velika množica in morala je pisati in pisati, dokler se skrivališče ne izprazni. (str. 174)

Vse je minevalo nekako mirno in zato prijetno. Je pa Tonja znala v romanih opisovati tudi močnejše strasti v dobrem in hujšem. S tem pač, kar je podarjalo življenje. In pisala usoda. Slikanje se je prepletalo s pisanjem in pisanje s slikanjem. Resničnost z domišljijo in ta z resničnostjo. Kakšna pravljčna snov je ušla v roman in skrivna nežna ljubezen v pravljico. Kriminalke pa niso sejale grozot, so bile bolj mile. Se je dogajalo celo, da je napisala kriminalko brez mrliča. Smešno ali čudno? Kaj bi rekli? (str. 175)

Snov za pisanje črpa iz: otroštva, življenja, sebe, saj je bilo drugačno kot pri večini. Prepletanje strasti, ljubezni, dobrega in hudega, resničnega in pravljčnega se v knjigah zrcali drugače kot v resničnem življenju. Tonja je v vsakdanjem življenju mirna in molčeča, v knjigah zabavna, strastna in energična. Take so njene junakinje:

A ženska? Kako je pisala o ženskah? Vedno je katera glavna oseba, trudi se za uspeh v družini, močna je, zna delati in kljub oviram nazadnje uspe. Ne vedno s tistim, ki ga ljubi, večinoma pa zmaga ljubezen in dobrot ter razumevanje. Skoraj ni romana, da se ne bi odkrila kakšna skrivnost. (str. 177)

Spregovori o tem, za koga piše. Otroci v ulici so njeni zvesti poslušalci. Govori jim pravljice, seveda:

Tonja je stekla po stopnicah in prepoznala otroke iz njihove ulice in bližnjih hiš. »Hočemo pravljice,« so rekli v zboru. Povabila jih je v svojo delovno sobico, položila na tla blazine, pa so posedli. Ena, dva, šest oseb. Gledajo z velikimi očmi in čakajo. Pisateljice ne upajo siliti, naj že vendar začne. »Hočete o deklicah, dečkih, pastirjih ali o Sneguljčici?« »Ne, vaše želimo, ne o Sneguljčici.« Tonja se razveseli. (str. 184)

Sledi napisana pravljica. Tako je mnogo let, dokler ni zmanjkalo otrok v ulici. Sedaj, ko so odraščali, so govorili predvsem o ljubezni, zato začne pisati kratke ljubezenske zgodbe in

romane z ljubezensko tematiko. Še par let in tisti otroci, ki so sedaj odrasli, vozijo svoje otroke na pravljичne urice nazaj k Tonji. S tem so ji naredili največje veselje, s tem je poplačana za ves trud.

»Tako je prav. Življenje se odvija naprej,« reče Tonja in se smeje, ko jo obiščejo že mamice z dojenčki. Pridejo jih pokazat. Pravljič pa niso pozabile. Si lahko kaj lepšega želi pisateljica pravljic? Le kaj je naredila? Niso se še vsi poročili. Še iščejo ljubezen. Tonja jim jo podarja. Piše zanje ljubezenske zgodbe. Daljše in krajše. Objavijo jih ji in mladi jih berejo. A babice? Tudi one sežejo po njih, saj se spomnijo, kako je bilo, ko so se one zaljubljale. Dedki že slabo vidijo, pa jim one povedo vsebino. /.../ Pa bodo razumeli Tonjine zgodbe? Tudi stari? Zakaj pa ne? (str. 185)

Veliko izvemo iz intervjuja, ki ga po telefonu opravi z novinarko neke revije. Tonja odgovarja kratko in duhovito. Zanimiva je oznaka njenega delovnega tedna:

»Najprej povejte, kaj počnete ta teden?« »Mhm, ta teden. V ponedeljek sem napisala humoresko, v torek sem jo ilustrirala, z barvami, ne kot običajno črno-belo, v sredo sem naredila načrt za kriminalko, v četrtek je nastala pravljica, v petek deset haikujev, to so kratke trivrstične pesmice, v soboto grem na daljši sprehod, v nedeljo pospravljam, v ponedeljek premišljam o novem romanu ... Oj, oj, ali je že nov teden?« (str. 186)

Na vprašanja odgovarja zelo duhovito:

»Vem, da vse svoje in moževe knjige ilustrirate. Kdaj pa rišete?«

»Pred spanjem,« odgovori Tonja smeje. Arhimeda ima še mnogo vprašanj.

»Vas kdo obišče?«

»O ja, vsako leto pridejo maskare o pustu.« (str. 186)

Novinarka ji zastavi eno pomembnejših vprašanj, na katero sem tudi sam iskal odgovor in ga tukaj zelo jasno dobil od Tonje:

»Zakaj sploh pišete?«

Tonja premišljuje. »Zakaj pišem? Za koga? Mhm! Ne vem. Bom pomislila. Saj vem, da želite odgovor.

Morda zato, ker sem vajena delati, to so nas vse naučili starši. Mogoče je življenje preveč zasajalo vame, se je nabralo tam notri in želi na svetlo, v knjige. Ali pa hočem pomagati z nasveti drugim. Sporočam vse dobro, od poštenosti, človečnosti, pomoči in še česa, a vem, da ni vse samo dobro. Nekoč sem mislila, da knjiga pomaga k zmagi dobrega, zdaj pa se zavedam, da hudobneži ne berejo takih knjig, učijo se iz nekih svojih navodil, kako naj s hudim zmagajo. In smo dobrosrčni in naivni pisatelj brez moči.« (str. 187)

Če sem se zaman spraševal in ne dobil odgovora, kako je možno v tako kratkem času ustvariti toliko knjig, jih ilustrirati, izdati v samozaložbi in še tržiti, sem tu delno izvedel delček resnice:

»Koliko knjig ste napisali, Tonja?«

»Več kot sto, precej več. Ne vem, ker ne štejem. Dobim knjigo, pa je že druga v glavi in srcu, pa jo moram napisati. Ne hitim. Vse teži po že obdelanem, zvoženem tiru naprej. Do kdaj? So ovire, ja, so, največ v obrabljenih kosteh in mišicah, a je um svež kot v začetku. Vsekakor do konca. « Obe se zasmejeta. (str. 187)

In kolikor vem, se literarna Tonja in resnična Zlata še nista zaustavili, saj je nastalo še nekaj novih del.

2.1.2 Ostali romani

Ostale romane lahko glede na prevladujoči žanr razdelimo na štiri večje skupine: ljubezenski, socialni, vojni in kriminalni. Ker noben žanr ni toliko v ospredju (mogoče le ljubezenski), sem se odločil, da romane obravnavam kronološko glede na letnico nastanka. Nekaj romanov sem obravnaval bolj podrobno, ostale le vsebinsko in določil žanre.

2.1.2.1 Neizpeta pesem (1992)

Tokrat je v romanu v ospredju nesrečna ljubezen, bolje rečeno nesrečen zakon. Izpostavljena je predvsem nesreča žene in matere dveh otrok, ki skupaj dolgo časa prenašajo moško ponižanje in nasilje, vse do njegove smrti. V začetku je bila seveda poroka, sledi rojstvo hčere in sina in roman s srečnim koncem bi se tu lahko zaključil. Mož pa dobi ljubico, začne piti in se z njo preseli v drugo hiško sredi vinogradov. Ljubica se sprva izkaže kot ljubeča, saj zanj skrbi, mu kuha in pere, kasneje se izkaže, da je bilo to z enim samim namenom, da nanjo prepiše hišo. Seveda to stori, na svojo prejšnjo družino pa sploh ne pomisli. Mož kmalu nesrečno umre, za njim kmalu ljubica, konec pa je polepšan še, ko mamica spozna novega prijatelja, ki ve kaj je prava ljubezen.

Mešanje ljubezenskega in socialnega žanra, vpletanje sorodstva, hudobija ljudi in pehanje za materialnim, ki je na koncu tudi kaznovano. Ženska mora veliko pretrpeti, da na koncu doseže pravo srečo. Dobro vseeno zmaga.

2.1.2.2 Sončece v soncu (1995)

Roman je problemsko zelo podoben prejšnjemu, le da je tu glavna junakinja in žrtev hčerka, prizorišče se seli tudi preko Luže, glavne osebe pa so slikarji in njihov svet, ki ga avtorica dobro pozna. V ospredju je socialna tematika - razpad zakona, kjer zakonci premalokrat pomislijo, da bodo najslabši konec potegnili prav otroci. Spet je, v sicer srečen zakon, posegla tretja oseba in tokrat pri obeh partnerjih. Drugi problem je alkoholizem, kar je avtorico motiviral, da izpostavi in pokaže na to tegobo modernega sveta. Da se dobrota in trdo delo obrestujeta, Volaričeva poskrbi, in nagradi glavne akterje, na koncu. Roman je naslednje leto kandidiral za literarno nagrado kresnik.

Zopet je v ospredju srečna družina, hčerka Sončica in idilično življenje. Starša se zaljubita v drugi osebi. Sledi ločitev in na začudenje vseh, malo neobičajno, hčerke Sončice nobeden noče v novem zakonu. Sončica začne vidno propadati in ob strani ji stoji malo starejši, razumevajoči sosed Sandi, ki jo že takrat ljubi, vendar Sončica noče živeti takšnega življenja. Hoče postati slikarka in ta želja jo privede v Ameriko. Po vseh hudih pripetljajih jo končno pod okrilje vzame izkušen slikar, jo poučuje in pomaga. Po končani akademiji postane priznana umetnica in vzljubi svojega dobrotnika, vendar je slikar že zelo zasvojen z alkoholom in noče razmerja. Po njegovi smrti se vrne nazaj v domovino, kjer jo še vedno čaka sosed Sandi. Stara ljubezen hitro spet zagori. Konča se s poroko, Sončica pa postane uspešna in pri kritikih ter običajnih oboževalcih cenjena slikarka. Z lahkoto se preživljata s prodajo slik.

2.1.2.3 Ranjeni orel (1995)

Urednik roman pospremi z naslednjimi verzi:

*ZDAJ VEM,
da ljubezen
nikoli ne umre,
v njej je iskra rojstva, in to
VEČNA*

Sam naslov na prvi pogled ne napoveduje kakšne posebne romantične ljubezni. V spremni besedi Jože Volarič življenju ob bok postavi ljubezen kot najvišjo človeško vrednoto. Le-ta vse da in vse vzame. Ljubezen v tem romanu pokaže dve plati: Sončno, ki jo predstavlja ljubezen med Julijano in Ulrikom. Ta raste dolgo časa, zori na preizkušnjah in temelji na zrelem odnosu, polnem spoštovanja in medsebojnega razumevanja. Senčno pa predstavlja mlad fant Henrik, čigar ljubezen do Angelike ni uslišana in ona povrh vsega srce podari skupnemu prijatelju. Henrik zbeži pred to bolečino v vojno kot poročevalec radija, si tam prisluži ime Ranjeni orel, vendar tragično konča za neozdravljivo boleznijo, ki si jo pridobi kot kazen za prepovedano ljubezen. Roman je sestavljen v celoti iz dveh glavnih delov oz. prizorišč. Oba dela povezuje tragični junak Henrik.

2.1.2.3.1 Vsebina

V prvem delu je v ospredju romantična in strastna ljubezen med plemenitašem Ulrikom, ki s svojo strogo materjo živi na gradu Beli kamen. Star je 35 let, umirjen in se nekoč zagleda v mlado, 15-letno Julijano, hčerko grajskega gozdarja, ki je ovdovel in mu hči pomeni vse na svetu. Ne grajska mati ne gozdar nista naklonjena ljubezni, zato Julijano pošljejo v mesto, kjer se izuči za odlično šiviljo. Ulrik pa ne odneha in izve, kje je Julijana. Mati nasprotuje poroki zaradi revnega stanu Julijane in šele na prošnjo prijateljice, ki pozna vse Julijanine vrline, popusti sinovi želji. Dan po poroki umre, še prej pa se spravi z Julijano. Dvorec s svojim razkošjem Julijano utesnjuje in z Ulrikom se preselita v manjšo novozgrajeno hišo, dvorec pa oddata občini, ki ga porabi za sedež radija, časopisa Sveža vest, zatočišče za mamice z otroki in manjše gostišče. Julijana se zaposli kot tajnica na radiju, Ulrik pa je uspešen novinar pri časopisu. Njuni ljubezni je nasprotna neuslišana ljubezen mlade urednice Angelike in tehnika Henrika, ki zaradi svoje zadržanosti prepozno izpove ljubezen. Živel je sam z materjo, ki je nanj imela preveč negativnega vpliva. Prehiti ga mladi in prodorni novinar Blaž. Henrik je prizadet in se odpravi na vojno prizorišče kot poročevalec in si zaradi svojih drznih poročanj, prisluži ime Ranjeni orel.

Tam spozna mlado ameriško novinarko Virginijo, ki pa je ves čas zavita v tančico skrivnosti. Od nje ga skuša odvrniti nemški kolega, vendar Henrik kljub temu podleže njenim čarom in se sredi bojišča zaplete v strastno avanturo. Po končanem ljubljenju mu Virginija zaupa, da ima AIDS in da se na ta način maščuje moškimi, ki v svetu neupravičeno zasedajo prvo mesto pred ženskami. Po sestrelitvi helikopterja je ranjen in v bolnici mu potrdijo bolezen. V pismu se od vseh poslov, Julijani, ki je vedno bila njegova zaupnica, pove resnico o bolezni, svoji materi pa ne. Roman se konča s pogrebom v Sončnem dolu.

2.1.2.3.2 O zgodbi in žanru

Romantična ljubezenska zgodba na začetku kasneje dobi svojo opozicijo v nesrečnem ljubezenskem trikotniku, zaključi pa se na vojnem žarišču s strastnim razmerjem, ki pa je usodno za Henrika, zaradi maščevanja ženske nad moškimi. Ta nesrečna ljubezen pa ni edina, ki je v romanu žalostna, saj izvemo še nekaj vloženih zgodb mladih mamic, ki so zapustile svoje nasilne može in se zatekle v zavetišče na gradu. O vsem poročajo na radiju. Julijanin oče se na starost ponovno poroči, kar Julijano sprva zelo moti, ker je zelo pogrešala svojo mati. Tako se ljubezenskemu žanru pridruži še socialni z razbitimi zakoni, nasiljem v družini, vojni žanr pa zaključuje kritika politike in vojne, nasilja. Umetniki imajo pri tem veliko opraviti v miru, ko pa nastopi vojna, so povsem brez moči. Aktualno dogajanje je popestrjeno s feministično-maščevalno Virginijo, ki oboleva za aidsom in ga z maščevalnim užitkom deli s svojimi naključnimi žrtvami.

Zvemo veliko o radiju, novinarjih, kako se delajo radijske oddaje. Na drugi strani pa o vojni in humanitarnih akcijah. Zanimivo pa je tudi skrivnostno vpletanje nadnaravnih sil na gradu,

to so duhovi Ulrikovih prednikov, ki iz portretov nadlegujejo Julijano. Roman je bil istega leta skupaj s še enim (Sončece v soncu) vključen v izbor za nagrado kresnik.

2.1.2.4 Bil je prvi pomladni dan (1996)

Tudi ta roman, ki je bil izdan l. 1996 in naslednje leto omenjen za nagrado kresnik, dokazuje priljubljeno kombinacijo ljubezni in vojne. Pa tega ne gre gledati skozi oči nujne povezave teh dveh motivov, ampak je predvsem izpostavljeno njuno nasprotje. Ljubezen kot najvišja vrednota in sreča ter vojna kot nekaj najhujšega, kar se lahko človeku zgodi, nesmisel, trpljenje in smrt. Oboje je avtorica sama izkusila in zato to nasprotje tako poudarja. Seveda je ljubezen vedno močnejša in premaga vojne, nesoglasja in krivice, vendar nikoli ne gre brez žrtev. Vojna je v enem smislu prečiščenje, kjer človeška hudobija pokaže vse prave obraze, to je pri avtorici vedno glavno sporočilo.

Začne se z mladostno ljubeznijo Lidije in Oliverja, ki pa jima ni usojeno, da bi se poročila, saj se Oliver odloči za bogato Renato, Lidija pa se poroči z domačinom, ki je doma blizu nje. Zgodba teče brez zapletov, čas počasi zaceli vse rane in ni ne velike zamere, ne nostalgije. Usoda pa poskrbi za vnovično snidenje, ker se zbližata potomca Lidije in Oliverja. Barbara je Oliverjeva hči in Lucijan, sin Lidije. Zaradi zapletov se celo enkrat razideta, vmes pride vojna, ki vse postavi na preizkušnjo, vendar se dobro izteče za obnovitev stare ljubezni. Ponovno se Barbara in Lucijan zopet snideta ravno na prvi pomladni dan, kar je verjetno simbolnega pomena za novo in neuničljivo ljubezen.

2.1.2.5 Potop v plamenih (1996)

Mož Jože Volarič, ki je knjigo založil in napisal oceno, je na začetku namenil naslednje posvetilo:

POTOP
je v plamenih
zgorel, v valovih se
je rojeni krik zadušil
DAVI

Naslov romana je pravzaprav naslov knjige v romanu, ki jo glavna junakinja, ki ima fotokopirnico, tiskarno in založbo, želi izdati. Bogovi, z Zevsom na čelu, Alahom, Budo, Jezusom in še novejšimi, se zberejo, da bi presodili, kaj bi s človeštvom, ki je podleglo hudobiji. Ljudi brani le Jezus. Sklenejo, da jih pokončajo z ognjem, pa jih prehitijo kar sami in sprožijo jedrsko vojno. Vsebina knjige nima nobene zveze z vsebino romana in je le neka napoved apokalipse, ki jo preživita nova Adam in Eva, mlada študenta. Avtorica je njena prijateljica, ilustriral jo bo slavni slikar, ki je tudi prijatelj in sokrivec, da za ta roman lahko rečemo, da je ljubezenski žanr v ospredju. Ljubezensko zgodbo bogatijo še manjše ljubezni, nesrečne ljubezni junakinin treh hčera, socialni žanr zastopajo uničeni zakoni, nasilje v družini, kriminalni žanr je vpleten z zločini, ki so povezani z enim od hčerinih mož. Glavno junakinjo preganja duh pokojnega moža, od katerega se je ločila in se zato zateka v delo, uspeh in ne more kar takoj sprejeti naklonjenosti prijatelja slikarja. V romanu je veliko oseb in vsaka ima svojo zgodbo. Proti koncu se vse osebe razvrstijo po sistemu dobro se nagrajuje in hudo kaznuje. Roman je ves čas nabit z močno feministično idejo, kjer ženske moškim dokazujejo, da so same zmožne ne samo preživeti, ampak tudi uspeti. Moški so v negativnih vlogah, razen slikarja, ki ima karizmo umetnika in zmožnost, da zna ljubiti na pravi način, ne le telesno in skrivnostnega fanta, ki se na koncu izkaže kot sin Lucijinega moža, ki se ga mama odreče, se odseli v Avstralijo in ves roman išče svojo identiteto. Roman je predvsem prežet z ljubeznijo starejše generacije, 50 in več, ki je zrela, ne toliko telesna in v neki

opoziciji z mlajšo zaletavo zaljubljenostjo med mladimi, ki jo zastopajo hčere. Njihove prve zakonske zveze se ne končajo dobro. V knjigi so vrinjene vsebine knjig, ki jih bo izdala Lucija, veliko je razmišljanja o ljubezni, literaturi, hrani, bogastvu, simboliki rož, sanjah.

2.1.2.5.1 Vsebina

Glavna junakinja je Lucija, ki po svojem 53. letu sklene, da se v življenju po nesrečnem zakonu, treh hčerah lahko še vedno dokaže poslovno in zasebno v ljubezni. Prvo ji zelo uspeva s fotokopirnico, založbo in tiskarno, ljubezen pa ne steče, ker v svoji notranjosti še ni dokončno obračunala z bivšim možem. Ves čas ji na vse načine pomaga prijatelj in slikar Simon, ki jo razume in nesebično ljubi, za izpoved pa nima poguma. Tu je še lepa in samska prijateljica, pisateljica Amelija, ki se ravno tako izkaže. Lucijo nekdo parkrat oropa in zato se zateče k Simonu. Pregarja jo tudi možev glas in tega se reši šele tako, da zažge njegov portret. Potem so tu Lucijine tri hčere, ki so vse po vrsti nesrečne v zakonu. Ena je vzela nasilneža in pijanca, druga roparja in tretja ženskarja, ki jo vara. Vse se ločijo in skupaj z materjo kasneje uspešno vodijo podjetje in urejajo revijo. Na koncu se vse tri zopet poročijo in pričakujejo naraščaj. Še prej pa mami in Simonu pomagajo, da se zblížata. Skrivnostni fant Filip se izkaže za izvenzakonskega sina Lucijinega moža Romana, ki končno najde mamo in očeta v Luciji in Simonu. Tako so vsi srečni, možje, ki so zakrivali nesrečo žena, pa kaznovani, vsak na svoj način. Roman se konča s poroko in krsti treh fantkov.

2.1.2.6 Pretrgane vezi (1997)

V tem romanu je glavni negativni junak z imenom Vid. Lahko ga gledamo z dveh zornih kotov: kot žrtev ali prevaranta. Žrtev je lahko, ker kaže bolezenske znake in se poroča z več ženami, ne da bi se ločil od prejšnje. Lahko je posledica mladostnih travm, ker je videl, kako je oče delal z mamo in z njim in je takrat sklenil, da bo sam čisto drugačen. Najprej se poroči z Veroniko, rodi mu sina, z njima je tudi njena mama. Ljubezen do žensk pa pri njem očitno nima meja, zato ker se še enkrat poroči in domov pripelje še eno. Pri tretjem poskusu pa odkrijejo njegovo početje in ga zaprejo. Spoznajo ga za prevaranta. V ječi se z njim ukvarja mlada psihologinja in na začudenje vseh zapelje tudi njo. Žene so seveda prave žrtve, saj so bile zapeljane. Tema je zanimiva, čeprav bolj malo verjetna. Ljubezni in socialni tematiki se pridruži še psihološki vidik prevaranta.

2.1.2.7 Ognjeni preplah (1997)

Avtorica ga je označila za ljubezensko-kriminalni roman, kar je zelo pogosta kombinacija njenih romanesknih žanrov. Ljubezensko zgodbo zdravnice Erine in naftnega vrtalca Martina spremljamo od zaroke do poroke, od katere sta jo odvrčala njena starša, ker se jima Martin ni zdel pravi. Sledi rojstvo otroka in kmalu ločitev, ki je bila neizbežna, zaradi njegove zakonske nezvestobe. Delal je v tujini (v Evropi), imel več ljubice, z eno tudi otroka in postajal vse bolj nasilen. Erina se je nekaj časa spopadala z vsemi težavami ločene matere samohranilke in končno dobila novega prijatelja Marka, ki ga za svojega očeta sprejme tudi mali Simon. Kriminalna zgodba se začne, ko se Martin preoblečen v šejka vrne v mesto, da bi s svojo ljubico in sodelavko izvedel bančni rop. To se zgodi in primer rešujeta Sivi in Mali. Sledijo še novi zločini, ugrabitev Erinine hčerke Marine, na koncu pa Martin s partnerko pristane za zapahi. Njo izpustijo, Martina ustrelji paznik pri poskusu pobega iz zapora. Tako se v zadnjem poglavju pojavi prvo in edino truplo, da je zadoščeno kriminalnemu žanru. Pomembno vlogo igrata dedek in babica in Simonov prijatelj Boštjan. Martin se ne kesa, še naprej ga žene maščevanje, kar je prekršek zoper moralno normo, zato sledi (zaslužena) kazen.

2.1.2.8 Biseri pod križem (1997)

Je zelo zanimiv roman, kjer se prepleta ljubezen v vseh vidikih. V ospredju je ženska, laična misijonarka, ki si v življenju izbere pot razdajanja za druge, točneje za sirote. S svojo dobroto ne spreminja le usode ljudi, ampak cel svet. Ko misli, da je to edina sreča v njenem življenju, pa se pojavi še ljubezen do moškega. Snov je moderna, veliko poteka na poteh, letalih, preseli se na Japonsko. Zanimive so zgodbe ljudi in žalostne socialne tegobe. Ljubezen in dobrota pa sta povezani in neuničljivi. To je glavno sporočilo romana.

Katarina je misijonarka, ki izhaja iz verne družine in že nekaj časa ne živi doma, ampak v ameriškem katoliškem centru za pomoč revnim. Tam zbirajo denar in ga potem ona osebno prinaša potrebnim, ker se po izkušnjah drugače izgubi za druge namene. Opisana so njena potovanja, kjer na letalih srečuje različne ljudi. Ima posebno karizmo, saj pomaga bogati poslovni ženski, navduši pisatelja, sreča otroka, ki bi raje šel z njo kot naprej. V oči ji pade tudi mlad odvisnik Oskar, ki ga vzljubi in mu hoče pomagati. Zanj je prišla kot angel, vendar žal prepozno, saj je že na smrt bolan. Njegova smrt jo zelo potre. Nekoč pa na letalu sreča starejšega Japonca in njuna srečanja se ponavljajo. Katarina ga navduši in končno ji ponudi, naj se poroči z njegovim sinom in on ji bo pomagal zgraditi dom in šola za sirote z vsega sveta, ki bi ju vodila ona. To drugo sprejme, prvo pa ne. Pri izgradnji ji pomagajo vsi, ki jih je in jih srečuje na poteh. Dom in šola zaživita in sirote so prav dobri učenci. Sama jih imenuje biseri, ker pa imajo veliko razpelo z Jezusom postavljeno v domu, jim pravijo Biseri pod križem. Da je konec res srečen, se nad Katarino navduši še nesojeni japonski mož in kmalu se rodi velika ljubezen.

2.1.2.9 Pomladni dež (1998)

Volaričeva ima rada še eno nasprotje, to je med žensko in moškim. Ni treba ponavljati, da je ženska v večini primerov pozitivna, moški pa le redko pozitiven kot ena glavnih oseb, če je vprašanje družine. Tokrat nastopa ženska v vlogi matere, ki jo je mož zapustil zaradi druge in znajti se mora sama. Pomaga ji to, da je iznajdljiva, pridna in da se ne preda. Enake lastnosti je imela mama ga. Zlate, kar je lepo izpričano v avtobiografskih romanih in kratkih zgodbah. Moški pa je negativec, saj zapusti ženo in otroke, ljubimka z drugo in doživi letalsko nesrečo. Po čudežu preživi, vendar ga to ne spametuje, ampak iz njega še naprej prihaja le izkoriščanje, neodgovornost in lakomnost. Dobi zaslužen kazen. Seveda je tu še moški, ki je pozitiven. To je sosed, ki Daliji pomaga, ljubi jo še iz šolskih klopi in prav tako vzljubi otroke.

Roman se začne pomladi s poroko in dežjem. Od tu je naslov in ne napoveduje nič dobrega. Rojevajo se otroci, mati skrbi zanje, oče je pilot in veliko na poti. Poklic mu omogoča, da lahko ljubimka brez vednosti. Temnopolta stevardesa je njegova ljubica, dokler ne doživi in po čudežu preživi letalsko nesrečo. Mislili so, da je umrl, saj veliko trupel niso mogli identificirati. Rešijo ga domačini v džungli in nekaj časa ostane pri njih in sploh ne javi, da je preživel. Nato so začeli izplačevati odškodnine za nesrečo. Takrat se je pojavil in pričakoval, da mu bo žena odstopila polovico denarja. Hotel jo je izsiljevati. Ni se vrnil zaradi nje ali otrok, ampak le zaradi denarja. Ni bilo pomembno, kaj vse je pretrpela žena, kako je garala na polju in redila živali, da bi preživeli. Dobil je le svojo pokojnino in zbežal v tujino, kjer se je izgubila vsaka sled. Ostali družini je ves čas pomagal sosed. Dalijo je ljubil še iz mladosti, čeprav je takrat izbrala drugega. Sedaj je pomagal tudi otrokom, ki so že počasi odraščali in se osamosvajali. Otroci so ga sprejeli kot očeta. Za dalijo se je začejala lepa starost. Roman je še poln skrivnosti in zapletov.

2.1.2.10 Luč nad močvirjem (1998)

V romanu sta enakovredno zastopana ljubezenski in kriminalni žanr. Spustimo se v svet pisateljev in na drugi strani svet bogatašev, ki delajo po sistemu, kar ne moremo kupiti z denarjem, bomo dobili z nasiljem. Kako se lahko spremeni življenje navadnemu človeku dokazuje Alinina zgodba. Podlaga za zgodbo je lahko pravljica, saj princeso ugrabi hudoben zmaj in jo zapre v zlato kletko, od koder se reši in poroči z zakletim princem, ki ga je rešila zlobnega uroka. Uporabiti moramo le domišljijo.

Alina je pisateljica, poročena s profesorjem, ki dela v srednji šoli in z njim ni bila srečna. Spozna mladega Davida, ki se na vso moč trudi postati dober pisatelj. Alina ga vzame pod okrilje in mu pomaga in ga na skrivnem vzljubi. Nekoč dobi povabilo na srečanje pisateljev, ki je v oddaljenem mestu. Mož je noče peljati, zato se ponudi David. Alina sprejme družbo in pomoč, vendar ne slutiti, da ima David druge namene. Alina šele sedaj spozna, da je navaden sebičnež in pripravljen iti preko trupel, da bi dosegel uspeh, ona pa mu ni pomembna. Alina se ne pusti, zato David z letalom zbeži v Ameriko, kjer ima že deklo. Njen oče pa je založnik, ki bo izdajal njegove knjige. Pisateljica v svoji zmedbi in razočaranju sede na napačen vlak in se pelje proč od doma. Sredi noči pridejo ugrabitelji in jo odpeljejo v двореc, k svojemu bogatemu gospodarju, ki je Alino potreboval za pisanje. Ugrabitev je bila načrtovana, saj naj bi bogatašu pomagala napisati roman, potem jo bo izpustil. Zaprta je bila in nič ji ni manjkalo, le svoboda, dom in njeni domači. Roman objavijo pod njegovim imenom in doživel je velik uspeh. Bogataš pa ni držal besede in je ni izpustil. Po srečnem naključju se reši in ko pride domov, jo zapusti mož. Iz Amerike se vrne David, zopet se spoprijateljita in zato, ker mu je pomagala odpreti oči in ga rešila, zanjo pravi, da je njegova luč nad močvirjem, da se ni pogreznil. Konec je torej srečen.

2.1.2.11 Rajana z drugačnega konca (1999)

Roman je bil leta 2000 vključen v izbor za nagrado kresnik in je bil omenjen v Delu 29. 1. in 17. 5. 2000. Okvir zgodbe je ljubezenski. Dobimo predstavo idealne, zrele in trajne ljubezni v zakoncih Berian, mlado in zaletavo, kjer je pomembna le telesna ljubezen in izguba nedolžnosti, med junakinjo Rajano in prijateljem Markom, nesrečna in izsiljena ljubezen med Ronaldom in Erno in na koncu sreča za Rajano in Ronalda, ko so ustvarjeni vsi pogoji za mlado, strastno ljubezen, ki bo trajala vse življenje.

Rajana je 17-letna hči bogate in uspešne družine, ki živijo v palači. Starša pa se na obletnici poroke utopita in ostane sama, skrb nad njo pa prevzame neporočen stric, ki je minister v vladi. Skupaj sta tudi dediča velikega premoženja. Rajana je ime dobila po indijskem epu z enim izpuščenim zlogom, ki ga je njena mama tako rada prebiral. Stric je bil Rajani velik vzornik in ji je nudil vse, bdel nad njeno izobrazbo, jo učil borilnih veščin, se z njo preselil iz palače v manjšo vilo, ker je bil enako skromen kot Rajana. Ona je postala novinarka, želela je živeti normalno življenje, hoditi v službo in seveda biti neodvisna. S prijateljem Markom se je spustila v telesno razmerje zgolj zaradi radovednosti, kar jo tudi zelo razočara. V palači, kjer se dobivata z Markom, se ji začne prikazovati pojoči ženski duh, v katerem spozna svojo podobo in se palači ne približa več. S svojimi 24. leti, ko diplomira, se odloči, da bo kot uspešna pisateljica odpotovala na drug konec sveta v velemesto, kjer bo delala pri znani reviji. Že na letališču jo pričaka novinar Ronald in med obema se po parih dneh začenjajo simpatije. Ovira je Ronaldova zaročenka, starejša urednica, ki mu je, siroti, že ves čas pomagala, on pa ji je obljubil, da se bo z njo poročil. Ko Rajana to izve, je razočarana in odpotuje, Ronald pa proti svoji volji ostane. Rajana postane uspešna pisateljica in čez par let se z Ronaldom zopet srečata, on je svoboden, ker je njegova Erna umrla za posledicami prevelikega uživanja alkohola, kar je ves čas prikrivala. Odpotovala sta nazaj k stricu, on postane glavni knjižničar, ona pa uspešna pisateljica.

Roman je zelo globalen. Dogaja se na več koncih sveta, opisano je življenje v višjih slojih, veliko je oseb, veliko je umetnikov, življenje novinarjev, vpleteno je dogajanje v vojni, omenja se literarna predloga (indijski nacionalni ep Ramajana). Prikazani so problemi odraščanja, izguba nedolžnosti, spolnost, alkoholizem, osamosvajanje mladih in medosebni odnosi. Največ je seveda o ljubezni.

2.1.2.12 Dih vročega poletja (2000)

Pot do prave ljubezni je enaka kot do vsake pomembne stvari v življenju in po smrti. Je težka, dolgotrajna, strma in polna ovir, na koncu pa si za vse bogato poplačan. To velja tudi za ta roman, ki mu lahko pripnemo oznako ljubezenski. Glavna oseba je zopet ženska, Orion, ki ostane sama z otroki. Z možem ni bila nikoli srečna in kmalu umre v požaru, ki ga je sam zanetil. Ob strani ji je stal stari Anej, dobrotnik, ki je vzgajal čudovite rastline. Bil je precej nenavaden moški, vendar že prestar za kakšno drugo zvezo z Oriono. Anej pa je imel mlajšega brata, popotnika in svetovljana. Orion se je vanj takoj zaljubila, on pa je potreboval več časa, ker ni bil vaje ustaljenega življenja. Ko ji vseeno prizna, da jo ljubi in bi se lahko poročila, ne prenese dejstva, da je Orion sorazmerno premožna, on pa nima ničesar. Zaradi tega zbeži v Ameriko. Tudi Anej ga ni mogel pregovoriti, naj se vseeno pogovori z Oriono. Življenje je teklo dalje, otroci so odrasli, ljubeza pa ni bilo nazaj in so vsi mislili, da je umrl. Vendar pa je on imel druge načrte. V Ameriki je uspel, se bogat vrnil, sezidal hišo in se poročil z Oriono.

Moški zares težko prenese, da je ženska uspešnejša, tokrat se je dobro sešlo za oba, obstajala pa je že nevarnost, da moški propade. Eden redkih romanov, da moški niso le v negativni vlogi.

2.1.2.13 Kapljice na čopiču (2000)

To je roman o slikarjih, slikah, opisih slikanja in pogovorov o slikarskem svetu nasploh. Izpostavljen je predvsem umetniški duh, ki se naseli v človeku in mu ne da živeti normalnega življenja. Tudi če si prej živel normalno družinsko življenje, ga moraš zapustiti in slediti svojemu srcu. Zdi se mi, da je to lahko eno od sporočil romana. Zanimivo je, da tukaj ni ločitev povod za socialne probleme v družini. Ne manjka pa tudi ljubezni, ki se stopnjuje proti koncu.

Tijana Feroven in Martin Dravojski (že priimka sta nadvse umetniška), čeprav oba slikarja, se nikoli v življenju nista srečala, pa ju je doletela enaka usoda. Oba sta poročena, vsak ima po tri otroke, sta živela daleč narazen, vendar sta začutila, da morata v svet, slikati in uspeti. Nobena od družin to ni vzela kot katastrofo in živeli so normalno naprej. Oba sta tudi kasneje, ves čas gojila normalne stike z družino. Usoda pa je hotela, da prekrižata slikarske čopiče, pa ne na tekmovanju ali razstavi, ampak se oba zagledata v isto zemljišče, na katerem bi si zgradila svoj novi dom. Po prepiru se z lastnikom dogovorijo, da dobita vsak polovico. Naslednje obdobje je potekalo v znamenju gradnje in slikanja, razstav in kolonij ter njihovih stalnih medsebojnih prepir. Vendar se tudi tega naveličata, ko spoznata, da ju poleg slik, vse bolj povezuje tudi medsebojna ljubezen.

2.1.2.14 Osvetljene skrivnosti (december 2000)

Naslov napoveduje nekaj več kot le ljubezenski roman in res je v osnovi obogaten tudi s kriminalko.

Patricija je ravno stopila v svet odraslih, saj je doštudirala in dobila prvo službo. Oče je zdravnik in nekega dne jo preseneti z novico, da je kupil grad, iz listin pa je razvidno, da je to bolj ruševina. Patricija se ujezi, vendar gre na prošnjo očeta, kljub temu pogledat ruševine. Med razvalinami na dvorišču pa zagleda čudovit prizor, ki ji bo spremenil vse načrte v

življenju. Lep in mlad moški je previjal majhnega otroka. Takoj se je vanj zaljubila, čeprav je bil že oddan, tako je bilo vsaj videti na prvi pogled. Noče posegati v njihovo srečo, vse pa shrani v svoje srce. V službi lepo napreduje in kmalu se poroči z bogatim poslovnežem. V kaj se je zapletla, vidi šele, ko je že vse prepozno. V isti hiši živi tudi njegova bivša žena s tremi hčerami. Sprva ni dajala temu prevelike pozornosti in se z bivšo tudi spoprijateljila. Kmalu Patricija rodi dvojčka in njen mož Georg pokaže pravi obraz. Patricijo je rabil le zato, da je prišel do moških potomcev in izkaže se, da z bivšo ženo še naprej ljubimka. Pride do ločitve, velikega razočaranja. Kmalu se potem začne boj za otroke, s pomočjo dveh gospa Teodore in Emilije, se odvijajo skrivnosti v vse bolj srečen konec. Mlad moški je arhitekt, ki bo preuredil grad, ni poročen, ampak ima sestro z majhnim otrokom. Vsi pogoji za njuno zблиžanje so torej izpolnjeni. Sledi srečen konec in življenje na gradu.

2.1.2.15 Ujete smeri (2001)

V osnovi je to lahko ljubezenski roman, saj opisuje ljubezen v družini med Flavijo in Herbertom in iskanje ljubezni mladega Emilijana. Emilijan je sirota in odraščal v sirotišnici. Vse življenje išče svoje starše in stalno ljubezen, zato je prisoten tudi močan socialni žanr. Tragično in srečno hkrati je to, da jih je imel ves čas pred seboj, se celo z njima pogovarjal in z očetom celo prijateljaval. Zakaj se niso našli? Spočet je bil ob koncu vojne, mamica je živela sama s svojim očetom, ki pa ni sprejemal Emilijevega očeta Vida. Ker se po koncu vojne ni vrnil, so mislili, da je umrl. Oče je na skrivaj odpeljal Emilijana v sirotišnico in hčeri Flaviji to zamolčal. Resnico ji je napisal v pismu in ga izročil ob smrti v zapuščini. Flavija se poroči, ima otroke, je znana in bogata pevka, Vid se izdaja za berača, ki je v resnici bogataš. Vse se na koncu srečno izteče v materialnem in ljubezenskem smislu. Poudarjeno je delo, Emilijan se trudi zaslužiti denar, da bi zgradil hišo in presenetil svojo izvoljenko, vendar se ta že poroči. Najde drugo, Martino, ki je pridna delavna in ima kmetijo. Na koncu vsi zaživijo v isti vasi.

2.1.2.16 Koraki za očetom (2004)

Podnaslovljen je z Roman v romanu. Med enajstimi poglavji je osmo posvečeno vsebini notranjega romana v zgodbi. Najhitrejša oznaka bi lahko bila: roman iskanja osebe in resnice. V prvi vrsti gre za motiv iskanja očeta. Zgodba se vrti okoli treh glavnih likov. Mamo Etelko je zapustil oče bodočega otroka, ker se je preprosto ustrašil spremembe v življenju, ki bi ga prinesel otrok. Ona je napisala roman. Sin Martin je z 18. leti in končano mlekarško šolo glavni iskalec. Da se razvije lepa ljubezenska zgodba, je potrebno še dekle, sošolka Andrejka, ki ga podpira in čaka v času iskanja in s katero se na koncu poroči. Oče se pojavi šele ob koncu, se pokesa, zapusti veliko denarja in zaradi zastarane bolezni umre. Zanimivo je iskanje očeta, saj je Martinu v pomoč le stara očetova fotografija. Iskanje se ne konča z iskanjem osebe, ampak je hkrati osebno dozorevanje, saj se Martin sam preživlja, srečuje ljudi, ki ravno tako iščejo svoj smisel in osebe v življenju. Konec je srečen v materialnem in duhovnem smislu za sina in mamo, oče pa dobi priložnost, da popravi storjen greh. Veliko je ljubezni in osebnih izpovedi. Očetov lik je zelo didaktičen, ker je oče v nekem smislu čakal na odrešitev in očiščenje, zato smrt ni ravno kazen.

2.1.2.17 Družinski vzdih (2004)

Volaričeva ga v podnaslovu označi Roman v romanu. Zgodba se vrti okoli ljubezenskega zapleta in razpleta v družini. To ni težko, saj imamo ovdovelo babico, ki je malo čudaška, saj se po sedmih letih še vedno vsak dan pogovarja s svojim pokojnim možem. Da prebrodi to krizo, ji pomaga mladostni prijatelj Oliver in vznikne ljubezen. Na drugi strani so tri vnukinje: Nina je pisateljica in avtorica romana Čudežno potovanje, Eva je slikarka in Sončica modna kreatorka in manekenka, ki jo pot vodi na Madžarsko. Nina se poroči s Tibijem, Eva dobi

prav tako slikarja Tea in Sončica učitelja madžarščine Ernija. Vsem gre v življenju dobro. Babica in Oliver se ne poročita, čeprav vsi pričakujejo. Njima je dovolj skupno bivanje in srečni vnuki. Poleg ljubezenskih zgodb je v ospredju roman, ki je fantazijski in pripoveduje o potovanju po vesolju. Prisotni so močni avtobiografski elementi, saj so vse tri vnukinje s svojimi poklici kot avtorica sama – slikarka, pisateljica in sama si skreira in sešije obleke. Moževa mama je po rodu iz Madžarske in ravno tako babica Ferlena. Roman s srečnim koncem prekipeva od sreče in ljubezni.

2.1.2.18 Iz sence k soncu (2005)

20 samostojnih zgodb sestavlja ta roman. Dve glavni osebi sta vse do konca nepovezani in vsaki pripada polovica zgodb. Prvo polovico zgodb govorijo namreč znanci, ki se dobivajo pri Martinini razširjeni družini, drugo polovico pa znanci, ki se zbirajo okoli starejšega gospoda Merlina v lokalu Pri črnem Blažu. Zgodbe so preproste in vsakdanje in bralca neposredno nagovarjajo k razmišljanju. Zgodbe so pozitivne, vsaj konci, in polne modrosti. Med njimi ne manjka kriminalk, ljubezenskih zgodb, pesmic in pravljic. Proti koncu zgodbe zasenči realno življenje, saj zvemo o Merlinovem izgubljenem sinu, ki kot brezdelnež in potepuh zapusti očeta in mamo in se čez leta vrne kot uspešen poslovnež. Na drugi strani oriše srečanje Martine in Merlina. Skupni interes do narave, vrtov in cvetja je odskočna deska za novo ljubezen. Mine eno leto in avtorica zopet pokuka v njihova življenja, ki so ena sama sreča.

2.1.2.19 Sonce nad ograjo (2007)

Je trenutno zadnji, 24. roman, čeprav je v pripravi že novi. Urednik Jože Volarič ga označi kot družinski roman, saj gre za opise treh generacij v družini. Zložen je iz 20 zgodb, ki so na videz samostojne, vendar se hkrati lahko povezujejo. Zgodba je izmišljena in se bere kot saga. Začetnica rodu in hkrati ena glavnih oseb je babica Elijana, enakovreden ji je predstavnik tretje generacije, vnuk Tim. Stranski vlogi pripadata Timovi mami Kristini in sestri Poloni. Posamezne zgodbe časovno preskakujejo iz sedanjosti v preteklost, v vsaki je glavni junak oseba iz rodbine in nekateri so pravi posebnosti (*Najdenka, Malvin, ki išče očeta, Pastir Milton*). Zgodbe so hkrati utrinki pomembnih dogodkov, ki jih mora gojiti vsaka družina za srečno generacijsko sobivanje (prazniki, spoštovanje zasebnosti, razumevanje, spoznavanje in sprejemanje vseh članov, čeprav niso vedno idealni ...). Volaričeva obožuje vrt in cvetje, zato eno zgodbo posveti tudi temu. Problem branja in pisateljevanja zaključujeta zadnji dve zgodbi: *V knjižnici* in *Pisatelj*. Veliko zvemo o babici, ki na stara leta kot vdova dobi novega prijatelja Marcela. Sta vzor prave ljubezni. Babica se izkaže kot pisateljica kratkih zgodb, vnuk Tim je računalnikar in ji pomaga pri pisanju. To ju zelo poveže. Babičine izkušnje so v pomoč odgovorom na Timova življenjska vprašanja o medosebnih odnosih, naravi, literaturi, načinu preživljanja ... Roman je s tega vidika zelo didaktičen.

2.1.3 Kriminalke

Kriminalke so priljubljen žanr pisateljice Zlate Volarič. Piše jih tako za odrasle, kot tudi za otroke. Te slednje so bolj detektivke, v katerih nastopajo v glavnih vlogah prav otroci. Za odrasle je do sedaj izdala pet knjig, v katerih je po več kriminalk. Razlikujejo se po dolžini. Zelo rada piše kratke zgodbe s kriminalno in detektivsko vsebino, te je nekatere izdala samostojno, nekatere pa skupaj z zgodbami iz življenja in ljubezenskimi zgodbami. Daljše kriminalke pa so po obsegu dolge za krajši roman. Pravi kriminalni romana je samo eden (*Odpihnjeno z vetrom, 1993*), pa še ta je sestavljen iz več zgodb. 2005 je izdala zbirko kratkih

zgodb in kriminalni roman z naslovom *Teobald v ognju ljubezni*. Urednik Volarič ga imenuje miniaturni roman, saj obsega le 70 strani. Drugih nisem zasledil, je pa v nekatere romane poleg ljubezenske, socialne in vojne žanre vključila tudi kriminalni žanr. Največkrat gre za kraje, ugrabitve, prevare in le redko za umore.

2.1.3.1 Inšpektor Sivi in pomočnik Mali

Brez Inšpektorja Sivega ni prave kriminalke, včasih pa mu pomaga tudi pomočnik Mali. Inšpektorja avtorica velikokrat omenja tudi v drugih romanih, ko je potrebno narediti prijavo in rešiti kakšen primer. Tako ima lahko povsem stransko vlogo, lahko pa je poleg glavnega zločinca ali zločinke glavni pozitivni junak. V stranskih vlogah se njegova vloga vrti okoli policijskega dela, v glavnih vlogah pa je veliko tudi njegovega zasebnega življenja in razmišljanja.

Lastnosti inšpektorja Sivega in pomočnika Malega lahko strnemo na nekaj alinej:

INŠPEKTOR SIVI	POMOČNIK MALI
Star je 60 let, suhe postave, odlično telesno pripravljen. Pravi "mačo" ameriški detektiv.	Je dobrih 10 let mlajši, malo močnejše postave, letom primerne, je manjši.
Živi za službo, kariero, je samski, ima le občasne ljubice in dobre zaupnice. Družino bi imel, vendar bi bila žena veliko sama, otroci pa bi lahko zavozili.	Je poročen in ima tri otroke. Družina mu pomeni največ, čeprav zaradi nje ne zanemarja službe. Ker je zelo okupiran s primeri, večkrat razočara ženo. Drugače je skrben, razumevajoč in ljubeč.
Opravka ima z majhnimi faloti, velikimi zločinci, velikokrat tudi z zločinkami. Zelo ga bremenijo nerešeni primeri in takrat nima obstanka. Občasno posvečanje malenkostim in nepomembnim osebam ga ne iztira.	Je hitre jeze in bi zločince pobil že s pogledom. Po drugi strani pa je mehkega srca in misli, da je v vsakem, še tako slabem človeku, tudi kaj pozitivnega. Zločince lovi le po službeni dolžnosti. Zelo se boji, da bi se znesli nad njegovo družino.
Vse njegove ljubice so poročene, vendar nimajo otrok. K njemu prihajajo same, ker jih neustavljivo privlači. Da niso srečne, so krivi njihovi možje. Zato ljubimka brez kakšne krivde. Všeč so mu samostojne, stabilne in zrele ženske.	Lopovom dajeta imena: -Črnuhi iz parka, Rdeče rožice, Rdeče kapljice, Beli napadalec, Dolgoprsti, Lopov s kovčkoma.
Obema, posebej pa še Sivemu, gredo zelo na živce novinarji.	Odnos med njima je prijateljski, odlično se dopolnjujeta. Odločitve so na Sivem, Mali pa je zelo priseben in ima smisel za humor.
Primere vedno rešita, ne iščeta pozornosti, posebej Sivi se zateče domov in izklopi telefon. Velikokrat ga zmoti ljubica.	Mali pa enako k družini in postane čisto drug človek.

2.1.3.2 Suhec in debeluh (1992)

To je zbirka desetih kratkih zgodb, ljubezenskih in zgodb iz življenja, zraven so tudi kratke kriminalke.

2.1.3.3 Odpihnjeno z vetrom (1993)

Je edini pravi roman, ki je sestavljen iz devetih samostojnih zgodb, vse pa povezuje prvoosebna pripovedovalka Vojka. Vojko Bratnik omenja v veliko romanih in zgodbah in je pisateljica kriminalk. Z vsako izdano knjigo ali po predstavitvi le-te, doživi podobno dogodivščino, ki je tesno povezana z vsebino nove knjige. Naj ponazorim s prvo zgodbo.

2.1.3.3.1 Sneženi mož

Pisateljica Vojka je poročena z možem Romanom in živita v mirnem vaškem naselju, kjer se sicer stanovalci poznajo, vendar se ne zmenijo prav veliko drug za drugega. Poveže jih le kakšna pomembna stvar, kot je pogreb. Vojka je napisala novo kriminalko, katere zgodba se dogaja v mali gorski vasici in opisuje idilično življenje mlade družinice. Oče je podiral les in ga pripravljaj za drva. Takrat se je pripetila nesreča, v kateri sta se smrtno ponesrečili žena in sin. Oče Andrej je potreboval kar eno leto, da je sprejel izgubo in takrat je zopet šel med ljudi. Zahajal je v vaško gostilno, kjer je spoznal slikarko Aleno, ki je iz mesta prihajala v planino slikat pokrajino. Izvedela je, da je Andrej bogat, da ima kmetijo in najpomembnejše, da je vdovec. S prijateljem sta naredila načrt. Zapeljala je Andreja, prijatelj je izginil in kljub opozorilom sovaščanov, da slikarka ni iskrena, sta se poročila. Življenje je teklo v delu in slikanju in kmalu so sosedje opazili, da se je vrnil Alenin prijatelj in soseda ju je videla, ko sta se skrivaj poljubljala. Hotela je opozoriti Andreja, takrat pa je zapadlo veliko snega in čez par dni, se je na Andrejevem vrtu pojavil velik sneženi mož. Nova soseda se je zlagala, da Andreja ni, ker je šel v mesto, zato sta soseda poklicala policijo. Andreja so našli mrtvega v sneženem možu in zaprli so Aleno in prijatelja. S tem se zgodba tudi konča.

Vojka je poslušala vremensko napoved in napovedovali so sneženje. Na veliko začudenje je zjutraj na njenem vrtu stal velik snežak. Vojka, ki je prežeta z detektivsko žilico, takoj pomisli na zakopano truplo in hoče takoj preveriti, kdo ga je naredil in ugotovi, da nihče, ki bi ga poznala. Sama si ni upala preveriti sneženega moža in soseda zvabi s pomočjo stave Skupaj s sosedo se lotita kopanja in kmalu najdeta majhno truplo, vendar se na olajšanje vseh izkaže, da je to možev leseni kip Slavkica, ki jo je dobila od nekega oboževalca, mož pa ga je pobarval in zgleda kot majhna živa punčka. Primer je bil rešen, trupla ni bilo, storilca niso našli in stava je bila dobljena. Posladkali so se s čokolado.

Resne zgodbe v katerih so pravi zločini in storilci, se Vojki ponovijo, ampak se na koncu vedno izkaže, da je bil lažni alarm in v dobro voljo predvsem spravi moža Romana in nas bralce.

2.1.3.4 Rdeče v precepu (1994)

V knjigi sta izšli dve kriminalki: *Rdeče kapljice* in *Znani v precepu*. Od tu pa je skupen knjižni naslov. Skupno imata še to, da si nekako časovno sledita, saj v drugi omenjajo zločine in zločinke iz prve kriminalke, tematika je enaka, to so ropi, in seveda sta tukaj ista, ki preganjata zlikovce, inšpektor Sivi in pomočnik Mali.

2.1.3.4.1 Rdeče kapljice

Je izredno izvirna kriminalka, saj so glavne zločinke 4 ženske, ki v velikem slogu izpeljejo rope in ugrabitve. Poleg tega, da je dobro zasnovana in nenavadna, je še duhovita.

Štiri ženske, ki jih vodi modna kreatorka in šivilja Rozalija v zrelih letih, se iz čistega dolgčasa in malo zaradi hitrega zaslužka odločijo, da bodo začele ropati banke. Najprej morajo zapustiti svoje partnerje, spremenijo identiteto in pospešeno vadijo streljanje, borilne veščine in rokovanje s hladnim orožjem. Izdelajo si rumene kombinezone in maske in kmalu so pripravljene na prvo nalogo. Ugrabile so taksista in hotele s taksijem izpeljati rop, vendar jih je taksist prelisičil in jih zapeljal na samotni kraj, kamor so prišli njegovi kolegi. Zlahka so jih razorožili in razkrili da so ženske, zato so jih samo vrgli z mostu v vodo. To jih ni ustavilo in so še bolj vadile. Vmes se prizorišče premakne v občinsko stavbo, kjer v dvigalu najdejo truplo ženske, občinske tajnice. Primer rešujeta Sivi in Mali. Kmalu sledi novo truplo v dvigalu in čistilka sumi njenega zaročenca in tu je še moški v rumenem kombinezonu. Naslednji dan štirje v rumenih kombinezonih in s pištolami oropajo mestno banko. Ne slutijo, da so to ženske, zanimivo pa je, da so kombinezoni zelo moderno krojeni, kar pade v oči bankirjevi ženi, ki svoje obleke naroča pri šivilji Rozaliji. Ker je inšpektorjeva ljubica, Sivemu to ob priliki pove. Zločinke prizorišče poškrbijo z umetno krvjo in jih zato poimenujejo Rdeče kapljice. Kmalu se javi tudi prodajalka blaga, ki potrdi, da je neko dekle kupilo rumeno blago za štiri kombinezone. Sledi še ugrabitev eno leto starega otroka, ker so mislile, da je to otrok bogatega tovarnarja. Bil pa je iz sosednje revne družine, ki niso mogli plačati odškodnine. Denar da tovarnar in otrok se že drugi dan pojavi tam, kjer je bil tudi ugrabljen. Spoznajo pa spet rumene kombinezone. Sledi še en rop v isti banki in tretji umor v dvigalu. Morilca so našli. To je bil uslužbenec Damjan, ki je iskal medijsko pozornost in moril iz koristoljublja. Obsojen je na 25 let zavora in kmalu naredi samomor. Ropi se še kar vrstijo in po deveti nalogi Rozalijo preseneti bivši mož ter spozna, da ona vodi Rdeče kapljice. Ko so praznovale v dragem hotelu, je blizu sedela mati ugrabljenega otroka in spoznala glas ugrabiteljice. Sivi sproži preiskavo pri Rozaliji in najdejo denar, kombinezone in še druge dokaze. Končajo v zaporu, kjer bodo morale šivati kombinezone. Konec je vseeno poln upanja za zapornice, saj Rozalijo obiskuje mož in druge tri dobijo moške preko oglasa.

V zgodbi je še starejša pisateljica kriminalk Amalija, ki Sivega ves čas kliče, da ji daje resnično snov za pisanje, zraven pa mu ona nehote pomaga. Volaričeva v tem kaže avtobiografske elemente, saj debatira z možem, piše o starih prekmurskih kuharskih receptih, zločinke same šivajo itd.

2.1.3.4.2 Znani v precepu

Zopet sta na delu Sivi in Mali, ki pa imata tokrat glavno vlogo in so zločinci v stranskih vlogah. Glavne probleme jima delajo roparji, pa ne navadni, ampak so to znane osebnosti v mestu, ki zasedajo pomembne funkcije v političnem, športnem in kulturnem življenju. Najprej se zgodi rop v banki, blagajničarka je zagotavljala, da je bil storilec predsednik strelskega društva v mestu. Ko inšpektor Sivi preverja, kje je predsednik, mu odgovorijo, da je v tujini. Potem spoznamo mizarja Adama, ki je v banki sklepal pogodbo za posojilo, ker mu podjetje ni več tako dobro prinašalo zaslužka. Sivi ga je poznal, saj je nekoč pri njem naročil 50 stolov. Adam bo moral zamenjati panogo, zato je potreboval posojilo. Zgodi se še en rop v OŠ in hišnik bi prisegel, da se mu je ropar zdel znan. Ropar je imel enak kovček kot v banki. Spoznamo tudi slikarja Blaža, ki je dober prijatelj inšpektorja Sivega in je pravi umetnik. Trenutno pri njem živi igralec Anžek, ki zase pravi, da je dober, le da mu direktor ne da prave priložnosti. Je zelo nezadovoljen. Zopet se zgodi rop, tokrat v zasebni banki, kjer je Adam dobil posojilo. Storilec je bil tokrat sam župan mesta, ki je bil hkrati še v tujini. Sivi vidi, da se nekdo pretvarja in uporablja identiteto znanih meščanov. Igralec Anžek pošlje vabilo za predstavo, v kateri igra stransko vlogo in oba detektiva se odzoveta povabilu. Med predstavo se zgodi rop v vrtcu in tokrat je bil storilec poslanec, ki je bil na obisku v Južni Ameriki. Sivi posumi mizarja Adama, ki sedaj izdeluje maske in ga zasliši. Adam je res izdelal vse maske za roparja, vendar jih je naročil nekdo po telefonu. Adamovemu sinu pa se je vse zdelo

sumljivo in je telefonske pogovore posnel. Roparja spoznajo po glasu, saj je bil to igralec Anžek, ki je ropal zgolj zaradi pozornosti in je vse doživljal kot glavno vlogo v igri. Zaradi stranske vloge, je lahko rop izvedel med predstavo. Ves denar je na začudenje prijatelja slikarja skrnil pri njem in ga ni zapravljajal. Igralka Veronika se postavi za Anžka, kar mu bo skrajšalo zaporno kazen. Zaradi zanimivih dogodkov in ideje v zvezi z ropi, so posneli TV nadaljevanko v 13-ih delih, vendar Anžek ni igral glavne vloge, ker je bil že v zaporu. Ironično, kaj ne?

Kriminalka je zanimiva, duhovita, kar kaže konec, vključen je slikar in njegov svet. Z inšpektorjem razglabljata o slikarstvu, kaj je dobra slika, kakšne so cene ... Duhovit je pogovor med Sivim in Malim je o ženskah, ker ima Tonja, žena Malega, rojstni dan in ne ve, kaj naj ji kupi. Ženske so vse po vrsti izbirčne, nore na nakit, čevlje, obleke ... Umetniške slike so predrage, zato gresta k slikarju Blažu in tako se začne odvijati zgodba. Avtorica nam ves čas na pladnju ponuja zločinca, ampak spretno zavito v papir obrobnih ljudi in dogodkov, tako da se res odvije šele na koncu. Zanimiva kriminalka brez trupel in krvi.

2.1.3.5 Smeh v solzah (1995)

To je zopet zbirka osmih kriminalk, ki so dolge od 15-16 strani, le predzadnja z naslovom Ded in vnuk, je dolga 21 strani. Urednik nam na kratko razloži naslov in pravi:

Že sam naslov Smeh v solzah nas poskuša opozoriti, da ne gre za tiste "trde" kriminalke, nekako v stilu iz ameriških filmov, ampak za nekoliko "mehkejše", kot so videne na avstrijski televiziji. Krvavost ni vedno posledica krvi, ampak paradižnikove mezge! (Jože Volarič, spremna beseda)

Kriminalka je vsaka zase samostojna celota, ki se hitro, kot v filmu, odvrti pred bralcem. Zapletom pa ni konca in ravno to sili bralca, da težko odloži knjigo. Kriminalke poleg zločinov krasijo še vložene ljubezenske zgodbe, ki so včasih povod in vzrok za zločin, veliko je humorja in celo pravljíčnosti, kar dela kriminalne zgodbe še bolj nenavadne. Povzemam kratke vsebine štirih zgodb

2.1.3.5.1 Vračanje

Junak je po krivem obdolžen, da je posilil mladoletnico. Nihče mu ne verjame, razen njegov brat. V zaporu veliko bere, tudi Biblijo in ko se vrne domov, da bi naprej normalno živel, ga vsi prezirajo, nagajajo in celo grozijo. Z bratom sta odprla avtomehanično delavnico, vendar nihče noče voziti k njima svojih avtomobilov. Skleneta, da se bosta vsem maščevala. Vsakemu nekaj ukradeta, inšpektor Sivi ju zaloti pri kraji na kmetiji in vse pride na dan. Tisto dekle je priznala, da se je takrat zlagala in mož je povedal, da je bila na poročno noč še nedolžna. Roparja oprostijo, vsi želijo, da ostaneta, vendar se brata raje odselita drugam. Konec je nespravljiv.

2.1.3.5.2 Smehljaj skozi solze

Junakinja je Anja, žena bogatega tovarnarja, ki se doma na smrt dolgočasi, saj je mož cele dneve v službi, otroci so odrasli. Hči jo seznanila s svojim znancem Arpadom, ki je potepuški kitarist in ta s svojo življenjsko zgodbo sirote in narkomana, takoj očara bogato Anjo. Vsem na očeh, opazi ju tudi Sivi, si izkazujeta ljubezen. Otroci in mož jo obsodijo in mož Robert kmalu izgine. Nekdo ustrelil Arpada in osumljen je Robert, ki ima ravno tako ljubico in pravi, da je streljal nanj. V resnici so si vsi člani družine želeli, da bi Arpad umrl, zato so nekako vsi zločinci. Anja, ki je v resnici dedinja, se loči in se sama zavihti na tovarniški prestol.

2.1.3.5.3 Razočarani pesnik

Oto je bil pesnik. Že v OŠ je pisal in starši so bili zelo ponosni, v gimnaziji je potreboval pesniške muze in se je zaljubil petkrat na leto, ko pa je prišel na fakulteto, mu umreta oba starša. Začne se vojna, on pa se oženi in z ženo živita odmaknjeno življenje v hiši v gozdu in nikogar ne potrebujeta. Pojavi se slikar Gogi, ki ju povabi, da bi se s kulturo borili proti vojni in ne z orožjem. Začnejo s prireditvami in izkupiček namenjajo za žrtve vojne. Ta pa se ne konča in se razširi še na druga področja. Vse je zaman. Ženi Evi je enkrat prekipelo in si želi nazaj staro življenje. Eva ni mogla zanositi, Ota to ne zanima, čeprav ga teži. Sama hodi v mesto k zdravniku in si omisli ljubčka. To je slikar Gogi, ko pa zanosi z njim, se začne njena kalvarija. Gogi zahteva, da naredi splav, ker je sam poročen in ima tri otroke. Oto jo pijan pretepe in jo vrže ob drevo, da se onesvesti. Misleč, da jo je ubil zbeži in ga ulovijo. Takrat se je tam okoli potikal razbojnik, ki je videl nemočno žensko, jo oropal in udaril z grabljami. Eva se kljub temu pobere in takrat pride še slikar Gogi, ki jo hoče prepričati za splav. Sprva jo hoče podkupiti, ko pa vidi, da je že ranjena, jo še trikrat udari, da umre. Primeta ga Sivi in Mali in zgodba se razplete. Najdalj je zaprt Gogi, Oto pa po odsluženi kazni živi sam, piše "črne pesmi" in kmalu umre.

To je bil zločin nad zločini in avtorica se sprašuje, kako so ljudje, ki so pomagali drugim, sposobni zagrešiti nekaj takega. Kriminalka z izredno morečo vsebino.

2.1.3.5.4 Napačna sled

Zgodba se začne s pogovorom inšpektorja Sivega in pomočnika Malega, ko rešujeta primer umorjene upokojene učiteljice. V tujini si je neka starka želela smrt in ji je nekdo pomagal, kar je še kar razumljivo. Ta učiteljica pa je bila dobra in prijazna, polna življenja in jo doleti nasilna smrt. Umorjeni je bilo ime Stanislava in je bila učiteljica že 35 let. Bila pa sta dva učenca, Polde in Boris, ki sta bila iz neurejenih družin. Kradla sta in se pretepala, starši so bili alkoholiki in se za to niso zmenili. Stanislava je skrbela in se trudila za njiju, ker je vse doživljala kot lasten neuspeh. Vse je bilo zaman in kmalu so prišle na vrsto droge in odraščala sta v poboljševalnici. Od tam sta prišla še slabša. Stanislava se je že upokojila in zaživela polno življenje v športu in kulturi. Nekoč pa jo obiščeta Polde in Boris, da bi jo okradla, saj so krožile govorice, da ima učiteljica skrito polno denarja. S pretvezo sta prišla do nje, takrat pa je enega spoznala. Ranila sta jo z nožem in zbežala. Stanislava umre. Sivi oba ujame in ker so bili na nožu odtisi obeh, tudi oba zaprejo. Morilec je bil v resnici Borisov oče, ki zbeži v tujino, v pismu pa sporoči, kje je spravil denar, ki ga je oropal. Oba, Polde in Boris skleneta, da se bosta poboljšala, postaneta verna in kmalu dobita službo pri avtomehaniku. Vesela sta, ker vidita, da se tudi pošteno da lepo živeti.

Zločini so velikokrat posledica socialno neurejenih družinskih razmer. Le redki se lahko temu uprejo. Avtorica je junakoma dala to možnost, žal je bila žrtev ženske velika, saj se je edina v njunem življenju zavzemala zanj. Konec je optimističen.

2.1.3.6 Zvezdni utrinki (julij 1999)

To je zbirka srednje dolge proze, ki ima vse lastnosti kratkega romana, med katerimi sta dve kriminalki in dve ljubezenski zgodbi.

2.1.3.6.1 Pogumna reševalka

Zgodba se začne z nenaklepnim umorom vaškega pijančka, ki zaloti mlad 15-letni par, Silvijo in Tima, med ljubljenjem na plaži. Ker jima je le-ta grozil, da bo vsem povedal, Tim vanj vrže skalo in ga ubije. Takrat se je vse obrnilo. Silvija misli, da bi morala javiti policiji, Tim pa se ustraši in noče, zato zagrozi Silviji, da bo obdolžil njo, če bi slučajno prijavila zločin. Z izsiljevanjem je tudi dosegel, da bo še naprej njegovo deklo in da se bo tudi poročila. Tim je

sin bogatega obrtnika in bi po končanem šolanju prevzel družinsko podjetje. Silvija pa je bila sirota in je živela sama z babico. Hotela je postati cvetličarka. Babici pa ni mogla prikriti, da je nekaj narobe, vendar ni povedala. Umor rešuje Sivi, ki pa brez večjih dokazov primer zaključi kot nesrečo. Leta tečejo naprej, Tim še naprej izsiljuje Silvijo in mora na isto šolo kot on, tam pa spozna Marjana, ki ji je resnično všeč. Marjan opazi, da je nekaj med njo in Timom, zato vse skupaj pusti. Po šolanju se Tim in Silvija poročita, babica Tonja pa še naprej sumi in Tim ji sploh ni všeč. Ima tudi skrito pištolo s katero ji odkrito grozi. Na dan poroke na balkonsko ograjo nekdo nalepi slike mednarodnega zločinca, ki je ubijal in ugrabljaj ljudi zaradi trgovanja s človeškimi organi, spodaj pa pripiše: To je Tim. Spet je nekaj let mimo, Silvija rodi tri fantke in na videz so prav srečna družina, saj Tim deluje kot idealen soprog in oče. Vse bolj ga bolezensko preganja stari zločin in domišlja si, da ga iščejo. Ubije policaja, ki je spraševal po mednarodnem morilcu. Sivi spet raziskuje in Silvija ve, da je policaja ustrelil njen mož, on pa trdi, da je v storilcu prepoznal mednarodnega morilca. Sivi mu verjame, babica pa ne. Začne bolj podrobno raziskovati, ker vidi, da Silvijin zakon počasi razpada, ona pa noče povedati zakaj. Silvija zopet sreča Marjana, ki je vedel, kakšen je Tim in jo svari pred nasiljem. Pod pretvezo, da gredo na počitnice, Tim svojo družino odpelje neznanu kam. Tonja javi Sivemu, ki ima polno dela z lovom na morilca, ki ga končno ujame z Marjanovo pomočjo. Babica pa sama odide raziskovat, kam je izginila vnukinja z družino. Sled jo pripelje na drugo stran morja v džunglo, kjer ji pomaga sirota Andy in jo vodi s čolnom po divji reki. Skoraj bi ju ujeli ljudožerci, vendar ju v zadnjem trenutku reši ribič in ju tudi privede do mesta, kjer je Tim ljubosumno zadrževal Silvijo in otroke. Babica jih reši, vrnejo se domov, Tim pa konča ranjen v bolnišnici. Silvija pove babici za umore in Tim jo hoče umoriti. Preden pa je to storil, je vse priznal, priznanje pa je posnel inšpektor Sivi. Tima zaprejo, Silvija pa začne živeti z Marjanom, nad katerim so navdušeni tudi otroci.

Kriminalka je od začetka do konca zelo napeta. Nedolžna mladostna ljubezen se obrne v zločin in agonijo v zakonu za dolgo časa. Morilec je duševno bolan, prava ljubezen med Marjanom in Silvijo pa vse do zadnjega konca nemogoča. Dogajanje se preseli v eksotične kraje, v džunglo in med ljudožerce in zločin se razširi na mednarodno tržišče s človeškimi organi. Za vse pa poskrbi in zločine razvozla (super) babica, ki ves čas ve, da je nekaj narobe in se kljub letom in tujini ne ustraši, ko gre za življenje in srečo njenih najdražjih. Poleg neustrašnega poguma premore še obilo razumevanja, znanje angleškega jezika, vozi avto in obvlada motorni čoln. Na koncu pa še posvoji še dečka, tujo siroto, ki ji je pomagal najti njeno vnukinjo z otroki. Inšpektor Sivi ima tukaj stransko vlogo. Kriminalko krasita, poleg glavnega kriminalnega, še socialni in ljubezenski žanr.

2.1.3.6.2 Harem v dedkovi hiši

To je mehka kriminalka brez trupel in z nenavadnim zločinom. V ospredju je Oton, ki se je priselil v manjše mesto in se hitro vključil v družbo dveh deklet in fanta. Že naslov napoveduje, da bodo žrtve ženske, ki jih bo ugrabitelj zaprl v hiši. Vzrok za prvo ugrabitev je ljubosumje. Vložena je še zgodba babice, ki je zaradi svoje pozabljivosti zagnala paniko, češ da je ugrabil tudi njeno vnukinjo. Ta pa je bila v delovni brigadi in je obvladala borilne veščine, tako da se ugrabitelja ni bala. Sivi je tokrat v stranski vlogi in se mora ubadati še z napačnimi informacijami, ki mu jih posredujejo občani, da se sled še bolj zmede. Otona seveda razkrinkajo in doleti ga zaslužena kazen.

Oton je bil velik, mišičast, vendar zelo domišljav. Ni mu bilo jasno, kaj prijateljica Verena vidi na skupnem prijatelju Bogomiru, ki je povsem navaden majhen fant. Ko Oton izve, da sta se zaročila, sklene, da jo bo ugrabil in zaprl v dedkovi hiši, ki je odmaknjena iz naselja. Le-to je lepo preuredil kot v kakšen arabski harem. Verena ni slutila, kaj namerava in je mislila, da je vse skupaj šala. Šele ko jo je udaril, zvezal in zaprl, je videla, da Oton ni več tak, kot ga je

poznala. Vereno pogrešajo šele čez tri dni. Naslednja žrtev je tudi prijateljica Selena, ki ima računalniško podjetje in majhnega otroka. Njo zapre v drugo sobo, tako da ne vsta ena za drugo. Za tretjo žrtev izbere poročeno mati s tremi otroki, njen mož pa dela v nočni izmeni. Načrt se mu ponesreči, ker ga Zdravka udari s kladivom, da Oton komaj pobegne. Njegov opis hitro posreduje Sivemu in ta po pregledu starih kartotek ugotovi, da je znan prevarant, ki je že prekupčeval z dragocenostmi. Povsod ga iščejo, zato se za nekaj časa potuhne v hiši in spremeni videz. Ugrabljenki sta opazili, da se mu je tretja ugrabitev ponesrečila. Čez nekaj časa se zopet odpravi na lov. S spremenjenim videzom osvaja dve gimnazijki - dvojčici, vendar ga spozna njun oče, ki je slikar. Zločin je preprečen, vendar ne javijo policiji. Dva dečka pa se vozita s kolesom in opazita hišo, za katero si predstavljata, da je iz pravljice. Ko pogledata skozi okno, vidita zvezano žensko roko. Javita Sivemu, ki nemudoma sproži akcijo in v zasedi primejo storilca. Na koncu vsi udeleženci vsak po svoje komentirajo aretacijo in obsodbo.

2.1.3.7 Pod večerno zarjo (2005)

Do sedaj je zadnja izdana zbirka kratkih zgodb iz življenja, kot jih imenuje avtorica, vendar urednik doda, da je ljubezen odličen motiv za kriminalna dejanja. Število zgodb je sedem in so dolge od 15-25 strani. Zraven je še miniaturni kriminalni roman, dolg 70 strani z naslovom *Teobald v ognju ljubezni*. Prepletata se ljubezenski in kriminalni žanr. Na kratko povzemam najprej zgodbe in potem še roman.

2.1.3.7.1 Samo tri kapljice

Naslov napoveduje, da se zgodba nanaša na alkoholizem, večni problem za propad človeka, nesrečo in nasilje v družini. Vendar žena ostane nasilnemu možu zvesta, čeprav ima bogatega oboževalca. Mož odide na zdravljenje, tega se veseli tudi sin.

2.1.3.7.2 Lepotec

Feliks postane zdravnik in ker je lep ter samski, ga oblegajo mlada dekleta, tudi dijakinje. Sam ni pripravljen na resno razmerje in se ne zmore odločiti. Kot kaže bo ostal večni lepotec.

2.1.3.7.3 Nenavadna obiskovalka

V srečno družino nekega dne vstopi moževo bivše dekle Sabrina s svojim sinom in trdila, da je Urban njegov oče. Urban se sprva odzove osorno in se noče zmeniti za novico. Žena Otilija se tega loti razumsko, naredijo krvni test in rezultati pokažejo, da Urban ni oče. Vse je dišalo po prevari in izsiljevanju. Vse se dobro izteče.

2.1.3.7.4 Lučke sredi gozda

Ciril je bivši župan in uspešen podjetnik, ki se je naveličal mestnega življenja in smoga, zato se preseli v divjino, v kočjo sredi gozda. Čas mu občasno krajša vnuk Anej. Znotraj običajne zgodbe poteka skrivnostna zgodba o izginulem letalu, na katerem sta bili tudi Anejeva mamica in Cirilova žena in sta umrli po svoji krivdi, ker sta zavrnili rešilna jopiča. To pove pilot letala, ki se čez nekaj časa vrne domov. Vse kaže na bermudski trikotnik.

2.1.3.7.5 Pisma

Avtor pisem je mlad zapornik Tibi, ki je bil avtomehanik in si je z goljufijami prislužil kazen v zaporu. Pisma je pisal svojim staršem, vendar jih ni odpošiljal. Vsebina pisem razkriva, kako se je Tibi spreminjal in postal čisto drug človek. Kot nekakšna nagrada za to je poroka z Damjano, ki nekega dne pospravlja in najde pisma. Tibi ji odsvetuje branje, ker je bil avtor drug človek, odslej zapakirana samevajo na podstrešju, da bi se tisti čas lahko pozabil.

2.1.3.7.6 Potujoči učiteljici

Sta mati Marjeta in hči Marinka, ki po vaseh in mestih predavata o psiholoških temah. Po predavanju zapojeta in zaigrata pesem ter povesta kakšno legendo. Usoda hoče, da na takem predavanju spoznata očeta in sina, ki izdelujeta glasbila. Skupni glasbeni interesi privedejo do prave družinske poroke.

2.1.3.7.7 Večerne poti

Prave ljubezni so tiste na prvi pogled, vendar tudi te niso obvarovane pred preizkušnjami. Na taki preizkušnji je sedem srečnih let v ljubezni Katilene in Boštjana. Drobne vsakodnevne razlike prerastejo v nerazumevanje in različnost in odpravita se vsak na svoj konec sveta, iskat svojo idealno ljubezen. Oba se opečeta v iskanju, se zopet srečata in še bolj vzljubita. Nastopi obdobje zrele ljubezni.

2.1.3.8 Kriminalni roman

2.1.3.8.1 Teobald v ognju ljubezni

Zgodba se odvija v manjšem mestu in Teobald je zapeljivec, svojim oboževalkam pa razlaga, da je poslovnež. V resnici se preživlja z manjšimi vlomi v avtomobile in stanovanja. Ko spozna lepo Luciano, sklene, da si bo poiskal stalno službo in spremenil življenje. Obrnilo se je še na slabše, ker je sklenil ubiti tekmeča Romualda, ki se je ravno tako zaljubil v Luciano. Plavalno tekmo Teobald izkoristi za Romualdovo utopitev. Sivi in Mali sumita Teobalda, vendar nimata dokazov. Luciana je zelo prizadeta, vendar ostane s Teobaldom, on pa se začne ozirati za neznano bogato lepotico, lastnico več stolpnic, ki bi rada odkupila Lucianino stanovanje. Ona ga noče prodati. Ker si obeta, da jo bo Teobald prepričal, se mu pusti zapeljati. Ker ni uspeha, Teobald Luciano zastrupi in na koncu tudi umre. Ljubezen iz koristoljubja ima svoj epilog, ki se konča klavrno za Teobalda. Lucianinega umora mu ne dokažejo, vendar ga prijavi zapeljivka Verilena, kateri je pod vplivom uspaval povedal, kako je umoril Romualda, ona je vse posnela na kaseto. Teobald v zaporu preživlja dneve kesanja in maščevanja. V romanu nastopa kipar, ki ustvarja kipe iz nerjaveče pločevine, kot to počne mož Zlate Volarič.

2.1.3.9 Lik ženske v romanih in kriminalkah

Kot edina glavna oseba ženska nastopa pogostejše kot moški (16 romanov).

Junakinje so mlade in stare, poročene (velikokrat), samske, uspešne, preproste in izobražene. Velikokrat so pozitivne nasproti moškimi, ki so negativni. Če so poročene, so dostikrat nesrečne. Zanje ni prave ljubezni in z moškimi imajo vedno probleme. Skrbijo za dom, družino – to jim je najsvetejša stvar. Ženska je velikokrat v zrelih letih, uspešna v poslovnem svetu, ali pa se šele dokaže skozi roman. Konci so praviloma srečni za žensko – na koncu sreča pravo ljubezen, ki je velikokrat sosed, dobrotnik ali mladostna ljubezen. Velikokrat moškega sprebrnejo na bolje. Stalni ženski liki v romanih so: mama, pisateljica, nekaj je slikark, poslovno uspešnih žensk, ločenk in vdov. Velikokrat je tudi ljubica, vendar bolj negativno, ko se pokaže napaka moža. Izjeme so ljubice inšpektorja Sivega. Negativni ženski liki v romanih in kriminalkah so: roparke, prevarantke, ljubice, ki zapeljejo poročenega moškega, da bi se okoristile, novinarka, ki ima aids ... Izjemni ženski liki so: mama, misijonarka Katarina, Rajana, Babica Tonja.

2.1.3.10 Lastna imena v romanih in kriminalkah

Imena oseb in zemljepisna lastna imena so zelo nenavadna, zato jih nekaj navajam. So ali zelo stara ali pa na novo skovana. Dajejo vtis nerealnosti, skrivnosti, pravljíčnosti.

1. Ženska osebna imena: *Karmelija, Justinjana, Dara, Imelda, Tija, Julčika, Lijana, Manka, Alina, Silverina, Adelina, Eda, Malvina, Marlena, Hiacinta, Apolonija, Svitka, Henrieta, Felvina, Božena, Felina ...*

2. Moška osebna imena: *Egon, Radko, Rihard, Vilibald, Kevin, Karlek, Hilarij, Tomislav, Oliver, Romi, Avrelj, Valerij, Bruno, Ferjan, Mihol, Otokar, Oton ...*

3. Priimka: *Majnik, Rožnik.*

4. Zemljepisna lastna imena: *Bela vas, Ilinovo, Resje, Brestovo, Orelanovo, Kraljev vir, Modro jezero, Tibel, Brezovo, Bela voda, Trg Gerino v Italiji, Sivinovo, Tominovo, Veselovo, Dobri hrib, Beli cvet, Lesje, Brinje, Kamnitovo, Milkov dvor, Resljanovo, Slivnja vas, Mala vas – Velika vas ...*

5. Stalno omenja časopis *Sveža vest, inšpektorja Sivega in pomočnika Malega, pisateljico Vojko Bratnik.*

2.2 Kratke zgodbe

V prvem avtobiografskem romanu, 1981, je Volaričeva že nakazala, katere vrednote in probleme bo v svojih delih, poleg obilo domišljije, obravnavala in izpostavljala. Kot je razvidno kasneje v vseh kratkih in daljših delih ter različnih zvrsteh in žanrih, so to predvsem ljubezen, delo, družinska problematika in položaj ženske. Ali je to izpostavljeno na zbadljiv in humoren način, ali na resen in tragičen, o tem spretno odloča avtorica sama. Kratke zgodbe ji snovno in motivno služijo za raznoliko odslikavo našega življenja, ki ga pisateljica dobro opazuje in ima do njega nadvse kritično mnenje. Seveda gre za pozitiven duh, ki naj bi naše življenje izboljšal, nam odprl oči in nas nasmejaj ob lastnih in tujih napakah in nerodnostih. Kratke zgodbe so tako lahko po žanru mini ljubezenski, socialni, kriminalni in potopisni roman, humoreska, ali pa na kratko zgodbe iz življenja, kot jih poimenuje avtorica sama. Nekatere zgodbe, se tako kot osebe, pojavljajo v romanih, humoreskah in tudi otroški literaturi, ki pa je v nalogi ne bom obravnaval.

Kratke zgodbe bom skušal predstaviti po vsebinski plati, iz sociološkega vidika pa dodal vzorec, kako taka zgodba, humoreska nastane in nekaj o spremni besedi, ki jo, razen za prvo zbirko, vedno napiše Jože Volarič. Kratkih zgodb je sicer kar nekaj zbirk, dolge so od 10-30 strani A5 formata, ki jim ponavadi sledi na koncu tudi avtoričina ilustracija. Le-ta nakazuje vsebino in izpostavlja glavno misel in idejo. Po mojem mnenju, kar se tiče izvirnosti, motiva, snovi in zgradbe, spadajo med najboljše prozne zvrsti, ki jih ustvarja ga. Zlata Volarič. Izhajale so od leta 1991 v zbirki Ljubezenske zgodbe pri založbi Pavliha, v Naši ženi, Ognjišču, Rodni grudi, Slovincu, Dnevniku in še kje.

2.2.1 Zgodbe iz življenja

2.2.1.1 Sreča? Da, ali pa tudi ne (1985)

Prav je, da si prvo zbirko kratkih zgodb oz. črtic, ker oblikovno in stilno bolj ustrezajo tej zvrsti, ogledamo malo bolj podrobno. Po prvencu, romanu *Koraki*, pisateljica nadaljuje z izdajo drobne knjižice, desetih kratkih zgodb. Uvodno besedo je napisala Berta Golob in ugotovila, da je način pisanja ga. Zlate Volarič zelo podobno njenemu slikanju. Le-to je naivno, preprosto, kjer je glavna črta, motiv in vsebina pa prizor iz vsakdanjega življenja. Vsaki zgodbi na koncu sledi pisateljčina ilustracija, tako da bralec lahko dobi sam potrditev za povezavo med slikarstvom in pisanjem. Preprosto slikanje in pisanje, ki ga Volaričeva goji in nadgrajuje, zahteva določeno publiko, ki ta način ne samo razume, ampak tudi ceni in občuduje.

2.2.1.1.1 Ne, ni bilo zadnjikrat

Že prva zgodba z naslovom *Ne, ni bilo zadnjikrat*, je neke vrste nadaljevanje zgodbe prvega romana, kjer je postavila spomenik svoji materi. Opisuje vaško žensko, mamo, babico in taščo v eni osebi, ki ji je smisel in način življenja razdajanje za svojce, točneje za družino svoje hčere. Ti pa žal, kot v glavnem vsi mladi, zelo težko razumejo, še manj pa cenijo to početje. Vse je samoumevno. Tako se solze sreče in žalosti mešajo na njenih licih, ker se ob odhodih nazaj v mesto zaveda, da se od njih morda poslavlja zadnjič. Z razdajanjem si napolniš srce in dušo, medtem ko srca svojcev, kljub polnemu avtomobilu materialnih dobrin, ostajajo prazna in hladna. Zgodba je zelo lirična, kar ni ravno pogosto pri ga. Zlati Volarič.

2.2.1.1.2 Pesnik v delovni halji

Drugo zgodbo posveča verjetno svojemu možu, pesniku in kiparju, slikarju, uredniku, kritiku, pedagogu, predvsem pa neutrudnemu delavcu, Jožetu Volariču. *Pesnik v delovni halji* je smešna in resna zgodba hkrati. Njen motiv se ponavlja že vso zgodovino (naj omenim samo Davida in Goljata v Stari zavezi Biblije). Ljudi prevečkrat sodimo po zunanem videzu, ne pa po notranjosti in njihovih delih. Tokrat je bil na koncu osramočen lepo oblečen in uglajen delovodja v tiskarni, lekcijo pa mu je dal izobražen in skromen pesnik, ki se je le neprimerno oblečen v delovni halji šel dogovarjat o natisu pesniške zbirke. Skesano opravičilo pesniku je bilo ob spoznanju premalo, da bi se pesmi natisnile v njegovi tiskarni. humorno in poučno.

2.2.1.1.3 Meni se to ne bo zgodilo

Meni se to ne bo zgodilo je naslov tretje zgodbe, kjer nas iz povsem običajne in dolgočasne vožnje z avtobusom pripovedovalka pripelje do zgodbe v zgodbi, ki sta si vsebinsko podobni, le da se ena konča tragično v bolnišnici, druga pa hudomušno z nakupom krznenega plašča. Iz obeh zgodb potegnemo nekaj temeljnih življenjskih resnic, kot so: poštenost, načelnost, spoštovanje, izkoriščanje in mladostni vitalizem.

2.2.1.1.4 Oh, ta očala

Da je pisateljica skrbna opazovalka ljudi in vsakdanjega življenja, potrjuje tudi zgodba *Oh, ta očala*. So stvari v življenju, ki jih ne moremo videti, ker nimamo ustreznih očal, ko nam vid upeša. Z novimi očali se vid povrne, ampak opazimo tudi stvari, ki jih nočemo. Gube, podočnjaki, sivi lasje, motne oči so zadosten razlog, da nova očala romajo v koš za smeti in so stara zopet povsem ustrezna. Zgodbo beremo skozi humorna očala, ki si jih pisateljica tako rada nadene. Hkrati pa se ne izmika samokritiki.

2.2.1.1.5 Tega nočem

Tega nočem je naslednja zgodba, ki bi ji lahko nalepili podnaslov: Kako konverzitivizem in šovinizem rodi žensko emancipacijo in feminizem. Kako nizko mora pasti moški, da prizna ženi, da je uspešnejša kot on? Konec je srečen, saj mož spozna, da je koristnejši v gospodinjstvu kot v delavnici, medtem ko žena po 13. letih gospodinjstva začne uspešno in bogato kariero.

2.2.1.1.6 Vsi njeni

Sledi ji podobna zgodba s socialno tematiko, z naslovom *Vsi njeni*, le da se ta konča tragično. Zgodba se pleče okoli slovenskega reka, da ena mati lahko vzredi 11 otrok, vseh 11 pa ne more poskrbeti za eno samo mater. Izpostavljena je družinska problematika in nepravilna vzgoja. Vse življenje skrbna mati in žena postane osamljena in nemočna babica in starka.

2.2.1.1.7 Prijateljica

Da ima 'skok čez plot' v družinskem življenju pisateljica na posebnem mestu, kaže tudi zgodba *Prijateljica*. 40-letni poročeni moški se začne ozirati za starejšimi ženskami, žena pa vse bolj postaja prijateljica, ki brez besed spremlja možovo početje. Kazen pa pride od mlade slikarke, ki ji je pomagal pri vzponu in mu pove, da se bo poročila z nekim starčkom. Nepričakovana novica povzroči srčni infarkt in mož konča na intenzivnem oddelku bolnišnice, kjer pa ga zopet obiskuje samo njegova prijateljica, nekoč žena.

2.2.1.1.8 Iskrice

Tragična in vse prevečkrat resnična življenjska zgodba z naslovom *Iskrice* s prstom zopet kaže na meddružinske odnose, katerih posledice so psihične frustracije otrok in odraslih. Ko zaljubljenost izgine, ostanejo le še obveznosti in otroci. Moški se takrat velikokrat zatečejo v prejšnji brezkrbni svet, ki so ga tako lepo obvladovale njihove mame. Namesto prekinitve 'vampirskega odnosa' z materjo, se mož raje zateče v ločitev. Žena, ki zapusti takega moža, enako ne najde več življenjske sreče. Rešitev je tipično slovenska in primitivna, alkoholizem in pretepanje, čeprav sta oba akterja intelektualca.

2.2.1.1.9 Presenečenje

Bolj vedra je spet naslednja zgodba z naslovom *Presenečenje*. Pisateljica se sprašuje, koliko pozornosti je še zmožen moški po nekaj letih zakona do svoje žene. Če se že spomni na 8. marec, dan žena, je sigurno izgubil občutek, kaj si ženska v zrelih letih želi za darilo. Napovedano presenečenje vestnega moža si razlagata vsak po svoje. Žena pričakuje novo obleko, nakit in rože, mož pa bi skrbel za njeno zdravje. Velik zaboj, poln sveže zelenjave, se je s svojim dostavljalcem primajal prepozno, ker se je slavnostno kosilo za dva že ohladilo, enako pa tudi žena.

2.2.1.1.10 Rozalija

Zadnja zgodba zaključuje venec zgodb tako, kot se bo mogoče zaključilo naše življenje. Junakinja *Rozalija* v istoimenski zgodbi se je bila prisiljena odločiti za odhod v dom za ostarele, potem ko je ostala sama in nemočna. Prepričanje, da je to degradacija človeka, tabu in konec življenja, se presenetljivo zasuka v nasprotno smer, saj tam začuti, da je med sebi enakimi zopet nekomu potrebna. Zaživi v polni moči. Zgodba o pravem pogumu.

2.2.2 Ljubezenske zgodbe

2.2.2.1 Žarki iz meglic (2000)

V zbirki je devet srednje dolgih, od 20-30 strani dolgih, A5-format, ljubezenskih zgodb. Pisateljica opisuje družine, njihove probleme, odnose ženska-moški, stari-mladi, svet zanimivih poklicev, zaide v detektivke in se na trenutke celo spopada s tabu temami, kot so droge, prostitucija, erotika. Zgodbe so berljive, tako kot lahko beremo ljubezen na več načinov.

Spremno besedo je napisal in knjigo uredil Jože Volarič, ki ugotavlja, da je največ pesmim (ljudskim in umetnim), kratkim zgodbam, pravljicam, povestim, romanom, dramam, filmu in tv nadaljevankam skupen vrstni pridevnik ljubezenske/-i. Še zdaleč pa o ljubezni, ki je temeljni pojem sveta, ni vse znano in napisano. Saj ko jo bomo spoznali do konca, bo ta gotovo preminila. Vsak jo razlaga po svoje, pozitivno in negativno. Nepravilna razlaga ljubezni rodi tudi največja sovraštva. Skozi zgodovino se v ljubezni ne zgodi nič novega, le varijant je brezštevilo. Urednik zaključuje, da je ljubezen starejša od Človeka in da je Življenje samo in po drugi strani Igra, kjer vsakdo nekaj dobi, da bi vse izgubil.

Zbirka devetih ljubezenskih zgodb, z naslovom Žarki iz meglic, so tako kot še ostalih 110 zgodb, ki jih je do sedaj nastalo, plod velike domišljije pisateljice, ki pa so vse tudi v resnici možne. Tukaj je zbranih devet ljubezenskih zgodb.

2.2.2.1.1 Med nebom in zemljo

Je v začetku klasična ljubezenska zgodba, ki opisuje ljubezenski trikotnik med dvema ženskama in moškim. Vsi delajo v isti računalniški firmi. Poraženka se čez par let obema maščuje in jima ugrabi mlajšega sina. Prizorišče se seli v ZDA, v Kalifornijo in žanr se preusmeri v detektivko. Vendar za ugrabiteljico izginejo vsi sledovi. Čez nekaj let se brata, ki obadva igrata nogomet, srečata na SP in njuno podobnost vsi opazijo, zato po testu krvi ugotovijo, da sta v sorodu. Zgodba se srečno razplete, ugrabiteljica odsluži zaporno kazen in se vrne k svoji prvi ljubezni, družina pa je zopet skupaj. Zgodbo bi zlahka razširili v roman.

2.2.2.1.2 Pet profesorjevih rožic

Je zgodba, ki jo pripoveduje upokojeni profesor, ki vsako leto sam pride na dopust na kmečki turizem. Izpoveduje se Rozaliji, ki vodi kmetijo. Govori o bivših ljubeznih, petih ženskah: cvetličarki Veroniki, ki jo ustrahuje bivši fant; mladi in razvajeni Violeti, ki ga zapusti in odide v Kalifornijo od koder mu pošilja le še razglednice; branjevki Valeriji, ki je hrepenela le po telesni ljubezni in potešitev končno najde pri sosedu; potem sta tu še Hermina in Justina, ki pa sta ga obe ljubili, on pa se ni zmozel odločiti za eno, zato ga obe zapustita. Vseh pet je primerjal z rožicami: spominčico, vijolico, marjetico, španskim bezgom in vrtnico.

2.2.2.1.3 Razočarani Milivoj

Je preprost fant, ki je zaljubljen v razvajeno dekle, hčerko bogatih staršev. Ona ljubezen pojmuje le kot telesno združevanje in kmalu se izkaže, da ima skrivno življenje prostitutke, vda se alkoholu in odide od doma. Zgodba se začne odvijati čez pet let, ko dekle ozdravi, se vrne in Milivoj jo še vedno čaka. Vendar se namesto z njim poroči s prijateljem in je nesrečna naprej. Socialna tematika posega v nepravilno družinsko vzgojo, moralne vrednote, ki so pogoj za nesrečo v ljubezni. Milivoju pa se poštenost in iskrenost v ljubezni ni povrnila.

2.2.2.1.4 Felicijan, raztreseni profesor

V svet slikarjev in pohlepa po denarju vstopa naslednja provokativna zgodba, z naslovom Felicijan, raztreseni profesor. Mlad profesor pomaga mladi in naivni slikarki, ki bi rada hitro obogatela. To ji uspe s slikami moških aktov, ki jih kupujejo starejše, bogate in pomembne gospe. Enega kupi celo njegova mama in na začudenje vseh v njem spozna telo svojega moža. Sledi razprava, zakaj moški akt ne bi bil tako lep kot ženski. Zmaga liberalno mišljenje in slika njegovega telesa dobi vidno mesto na steni v dnevni sobi. Zanimiva zgodba se konča na klasičen način, s poroko, slikarka opusti akte in se loti portretov in pokrajin. Zgodba je polna neverjetnih preobratov, plod bogate domišljije avtorice.

2.2.2.1.5 Vračanje

Skozi trpljenje do prave ljubezni se junakinja Terezika prebija v zgodbi *Vračanje*. Med tremi prijatelji in kandidati za bodočega moža izbere napačnega. Tilen je že poročen in ima tri sinove, z novo poroko pa pride njegova slaba narava do vrhunca, saj prisili Tereziko, da živi skupaj s prejšnjo družino ter z bivšo in sedanjo ženo naprej manipulira. Proti pokvarjenosti moža se združita obe in s pomočjo Tilnovega voznika Karla, zgodbo pripeljejo do srečnega konca. V zgodbi ne manjka napetosti, preobratov in nenavadnih situacij, kjer pa dobro zmaga nad zlom.

2.2.2.1.6 Pesnik

S poklicem umetnika, točneje pesnika in pisatelja, se ukvarja zgodba z naslovom *Pesnik*. Mlad fant v sebi začuti pesniški poklic. Starši, priznani obrtniki, nimajo razumevanja za umetnost, prav tako tudi vaško okolje, zato se preseli v mesto. Potrdijo se že Prešernove misli, da je pesnik sicer lahko poln slave, vendar se od pesmi ne da živeti. Fant, ki je poln letečih misli, tako pristane med klošarji, kjer spozna sorodno dušo, pisateljico Melino. Ob požaru pa je uničena hiša, kjer sta živela in z njo vse, kar sta napisala. Tibor opusti pesnenje in se skesan vrne domov k očetu ter začne živeti kot navaden delavec v delavnici. Zopet se zateče k pesmim, tokrat je pisanje nuja in ne misel na vir dohodkov. Melina pa se ne vda in postane slavna pisateljica. Ponovno snidenje se konča z izdajo skupne knjige pesmi in proze ter poroko. Zgodba ima delno avtobiografske elemente, glavna misel pa je, da je poklic pesnika in pisatelja v prvi vrsti stvar srca in duše, potem pa pride še slava in skromen zaslužek. Zgodba je podkrepljena s 15. haiku pesmimi, ki jih je pisal Tibor in so delo avtorice.

2.2.2.1.7 Čudne tetke

Je nenavaden naslov naslednje zgodbe. Za njim se skrivajo očetove ljubice, hčerki Kalini pa jih predstavlja kot tete. Mama se odseli, Kalina pa vztraja v krivi veri in ves čas ji ob strani stoji plahi sosed Sandi. Oče, ki je delal v tujini, se domov vrne na smrt bolan in šele po smrti Kalina izve, da ji je zapustil veliko denarja. Tako si vsi opomorejo, Kalina in Sandi se poročita. Problem varanja v zakonu, naivnost otrok, ki so žrtve in na koncu prava ljubezen.

2.2.2.1.8 Med trtami in oljkami

V tujino, točneje v Italijo poseže naslednja zgodba, *Med trtami in oljkami*, kamor pot zanese mlado Rubino na obisk k teti. Na ladji v viharju spozna italijanskega pridelovalca vina in oljk, Norberta. On je vdovec, ki ima problematično hči Herto, ki zaradi pomanjkljive vzgoje zaide na kriva pota in konča v zaporu. Rubinina teta živi blizu Norberta in se zato kmalu zbližata. Herta se iz zapora vrne povsem spremenjena in skupaj zaživijo. Za zaplet pa poskrbi bivša Norbertova žena, ki se pojavi s svojo družino in sploh ni mrtva, kot so vsi mislili. Hoče odpeljati Herto, ki pa kmalu spozna, da ne zaradi ljubezni, ampak da bi pazila na svoje razvajene polbrate. Odloči se, da raje ostane z očetom, Rubino in malim Saškom. Zgodba je

začinjena s pustolovščino, detektivko in pravo ljubeznijo. Vse krivice se poravnajo, če je le volja za to.

2.2.2.1.9 Iz meglic k soncu

Je upa poln naslov naslednje, zadnje zgodbe v zbirki s podobnim naslovom, *Žarki iz meglic*. Lepi in pridni Jelki, sta se pri enajstih letih v gorah smrtno ponesrečila starša. Od takrat naprej živi pri babici in ji sedaj, ko je stara 20 let, snubcev ne manjka. Najbolj vztrajna sta dva policaja, Stane in Mile in pokvarjeni gostilničar, ki jo s pretvezo zvabi k sebi v gostilno in jo hoče posiliti. Rešita jo policaja in med Jelko ter Miletom vznikne ljubezen. Da pa Stane ne ostane praznih rok, njega vzljubi natakarka Erika, ki jo je gostilničar tudi že nadlegoval. Pojavi se še Jelkin polbrat iz Nemčije. Oče je bil zaljubljen v Nemko, ki jo je zapustil zaradi mame, Jelkine babice in ni vedel, da je bila noseča. Konec je srečen za vse.

Leto 2001 prinese kar dve knjižni zbirki kratkih zgodb. Prva je **Pisani svet korakov**, izdana februarja in druga **Izrisane pesmi**, ki jo je prinesel julij 2001. Po večini so bile zgodbe napisane že prej in nekatere že objavljene. Podnaslovljene so kot zgodbe iz življenja.

2.2.2.2 Pisani svet korakov (2001)

Zbirka vsebuje 9 kratkih in ilustriranih zgodb, na začetku pa je haiku:

*Človek teče
v nočni ostrašeni mrak.
Išče svetlobo.*

Spremna beseda je moževa, ki se v kratkem eseju ustavi ob izjavi, da hiperprodukcija v literaturi ni potrebna, da je celo slaba. S tem pa se težko strinja, ker je kot učitelj in kipar pristaš splošnega mnenja, da vaja dela mojstra. Pisanje in pesnenje je umska in duševna dejavnost, ne glede na to, kdo in kje piše. Devet zgodb je enakih po obsegu, vsebinsko pa vsaka zase različna kot kratek roman. Vsebina in konec je večkrat predvidljiv, spretno pa skozi zgodbo pisateljica vodi akterje in statiste. Zgodbe so brez dvoma plod vaje, ki dela mojstra. Urednik se spotakne še ob moderni roman, ki da je, ali glava brez nog – roman z nadrealistično vsebino, ali telo brez glave – roman s podrealistično vsebino. Njegova žena zato raje ostaja pri realizmu, obogatenu z domišljijo.

2.2.2.2.1 Oče in sin

Prva zgodba z naslovom, *Oče in sin*, še najbolj spominja na klasično realistično kmečko povest. Strogi patriarhat onemogoča normalno življenje Maksu, kateremu oče izbira celo nevesto. Maks z Veroniko pričakuje otroka, vendar dekle ni po godu očetu, zato jo zapusti in se vda alkoholu. Zgodba se ponovi še enkrat, tokrat z Minko, ki jo oče Izidor enako zavrne. Enako je še z Ado, ki rodi deklico. Zadnja, četrta pa je očetu všeč, in če je ne bo vzel Maks, jo bo pa oče Izidor. Poroči jo Maks, vendar žena zaradi nesreče ne more imeti otrok. Očeta, klenega kmeta, to grozno potre in zato skuša k sebi zvabiti nezakonske vnuke, vendar ga vsi odklonijo. Tako je, če ima zemlja in kmetija prednost pred pravo ljubeznijo in srečo.

2.2.2.2.2 Pisatelj

Je zgodba o klošarju Hilariju, ki je hotel postati pisatelj, vendar mu ni šlo. Zanj skrbi in ga preživlja mlada Ervina. On ji postori vsa gospodinjska in obhišna dela, saj je sin znanega zidarja. Proti koncu ugotovita, da ima pisateljsko žilico Ervina, vendar roman izide pod Hilarijevim imenom, ker bi se v nasprotnem primeru moral vrniti k staršem. Zgodba se konča

z novimi pisateljskimi načrti. Pouk je v tem, da se za osebo klošarja včasih skriva zelo sposoben človek. Če si nekaj zelo želiš, se tudi uresniči.

2.2.2.2.3 Drugačna sreča

Slovenski pregovor: 'Najprej krav'ca potem pa štal'ca', ne drži vedno za popolno srečo. To je okusil preprost in delaven fant Luka, ki je, namesto da bi dekle zaprosil, odšel za tri leta na delo v tujino in se domov vrnil bogat in pogumen, a mu je dekle že nekdo speljal. Je poročena in ima tri otroke. Luku se svet podre, vendar se pobere in si izbere novo deklo. Menil pa je, da je prej ne more zaprositi, preden ne sezida hiše in je zopet delal. Seveda se zgodba ponovi. Luka kljub temu sezida hišo, in ko že kaže na žalosten konec, se pri njem začno igrati otroci njegovih neuslišanih ljubezni. Rad se igra z njimi in pripoveduje zgodbe. Zato ima ta zgodba upravičen naslov *Drugačna sreča*.

2.2.2.2.4 Ljubezniva tašča

Tašče se že pogovorno rade vmešavajo v mlade družine in to potrjuje naslednja zgodba z naslovom *Ljubezniva tašča*. Mati si zelo želi roditi hčer, vendar se ji po petih fantkih želja še vedno ne uresniči. Svoje frustracije pa uspešno začne prenašati na svoje sinove in dekleta, ki jih pripeljejo domov. Izbranke to hitro opazijo, in ker se nočejo zameriti nikomur, se dogovorijo, da bo tašča pri vsaki mladi družini en dan v tednu, v soboto in nedeljo pa z možem. Tako so vsi zadovoljni. Hudomušna satira, ob kateri gre lahko vsem, še posebej poročenim na smeh.

2.2.2.2.5 Njena uspešna hči

Je naslednja zgodba, ki se na zanimiv način loteva ljubezni, otrok in odnosov. Justinjana je uspešna modna kreatorka, ki je prišla v leta za ustvarjanje družine. Otrok si želi, njena mama še bolj vnukov, do moških pa ima velik odpor. Odloči se za umetno oploditev, vendar kmalu spontano splavi in težko okreva. Začne razmišljati o posvojitvi, vendar je zopet pogoj moški. Sprijazni se s poroko in vzame Oliverja, starejšega lastnika hotela, kjer ima Justinjana modno delavnico. Skupaj s posvojeno deklico začnejo srečno družinsko življenje, ki je na koncu kronano še s pričakovanjem novega otroka. Zgodba o ljudeh, ki imajo vse, le otrok ne. Sreče ne gre iskati samo v otroku, ampak predvsem pri partnerju.

2.2.2.2.6 Boj za Benjamino

Iskanje prve in prave ljubezni je zgodba z naslovom *Boj za Benjamino*. V prvem razredu se Leon zaljubi v Benjamino, vendar ga ta zafrkava, zato jo zavrne. Zopet poskusi, ko je Benjamina že brhko deklo, vendar je takrat že oddana. Ne ve, kako bi jo prevzel uspešnejšemu tekmecu Romiju, zato posluša vse možne nasvete svojih staršev in babice. Stvar je precej komična in le čista sreča poskrbi, da se Romi v tujini zagleda v drugo deklo. Po poroki se čez par let snidejo skupaj z otroki kot dobri prijatelji.

2.2.2.2.7 Večna vprašanja

Kdaj imeti prvo deklo/fanta, kaj je prava ljubezen, kdaj imeti prvič spolne odnose, kdaj smo pripravljeni na pravo življenje, zakaj se mama in oče ločujeta? Zakaj mi pravijo, da sem še otrok, saj imam že 15 let? To so *Večna vprašanja* v zgodbi, kjer se glavna junaka sprašujeta in po svoje odgovarjata nanje. Odgovori se zelo razlikujejo, saj se Avrelij, kasneje kot Adelina, zaveda prave ljubezni in odgovornosti. Šele po tem lahko postaneta par. Zgodba je nabita s socialno in didaktično motiviko, konec pa seveda srečen.

2.2.2.2.8 Klovn Riči

Kako je lahko nerodno, če ima 23-letno dekle dve leti starega bratca, govori zgodba z naslovom *Klovn Riči*. On zabava otroke in mimoidoče v parku, kamor vozi Kornelija svojega bratca, za katerega Riči misli, da je njen sin. Dekle mu je všeč, vendar noče razdirati očitno srečnega zakona. Dogodki pa pripeljejo par skupaj in razjasnijo nesporazume. Včasih je treba slediti intuiciji, čeprav nam realnost kaže drugo sliko.

2.2.2.2.9 Njun raj

Če imaš partnerja, otroka, hišo, službo, lahko upravičeno misliš, da živiš v raju. Ko pa pridejo preizkušnje, moža zapelje mlada sodelavka, ker ga hoče le izkoristiti, sin se pridruži tolpi in zbeži v tujino, žena pa ostane sama v hiši in počasi vene, se zavedaš, da se potapljaš v pekel. Potem se najprej vrne izgubljeni sin s hčerko, ko pa se ta vrne k ženi v tujino, se vrne še skesani mož. V sprijaznenju s starostjo in načinom življenja, kot sta ga imela do takrat, se Zorka in Kevin zavedata, da je to *Njun raj*. Zadnja zgodba v zbirki, ki zaključuje smisel enega od bolj navadnih in normalnih načinov življenja.

2.2.2.3 Izrisane pesmi (2001)

Zbirko začenja haiku:

*Nariše sonce,
upodobi veselje,
zradira žalost*

2.2.2.3.1 Zbiralec besed

Tako kot začne zgodbo v prejšnji zbirki z oblastnim kmečkim očetom, tako tudi tukaj nameni prvo temo problemu slabega očetovstva. Tokrat je to *Zbiralec besed*, intelektualec in filozof vojne, ki predava po deželi in si želi poroke. To se mu uresniči in dobi sina, nakar se popolnoma spremeni in postane nemogoč ljubosumen mož in še slabši oče. Žena ga zapusti šele po tretjem otroku. Dolgo časa rabi profesor, da vse premisli in naposled skesano prosi vse štiri odpuščanja. Zgodba je polna razglabljanja o nesmislu vojne, ki ga pisateljica črpa iz lastne izkušnje doživljanja 2. svet. vojne.

2.2.2.3.2 Prijazne klepetulje

Obrekovanja se loti v zgodbi *Prijazne klepetulje*. Vaške klepetulje - Albina, Klavdija, Klarisa in Valentina počnejo vsak dan isto. O svojih znancih in sosedih govorijo čisto resnico in niso one krive, da je tam toliko stvari narobe. Je to že obrekovanje? O, kje pa! Zanimivo je le, da jim teme za to, nikdar ne zmanjka.

2.2.2.3.3 Rebeka Ferolienska

Je zgodba o 18-letni Rebeki, katero oče skuša obvarovati pred vsem hudim, tudi pred ljubeznijo. Na praznovanju njenega rojstnega dne, kamor je oče povabil le stare goste in nobene Rebekine prijateljice ali prijatelja, se vendar zaljubi v revnega fanta Ferka. Prepovedano ljubezen očee razdre in Ferko sklene, da bo obogatel, Rebeka pa se z njim na skrivaj še vedno dobiva. Plod teh srečanj je otroček, ki ga tako kot Ferka, na koncu sprejme tudi izbirčni in skesani oče.

2.2.2.3.4 Pot v neznano

Je zgodba, ki nehote spominja na Cankarjevega Hlapca Jerneja s srečnim koncem. Blaž, ki je obseden s Hlapcem Jernejem, gre po svetu iskat pravice oz. svojo izgubljeno ženo Elviro. Na poti, ki je polna ponižanja, izvemo, da je bil poročen, žena je umrla, otroci so ga zapustili.

Sedaj deluje precej zmedeno, saj se pogovarja sam s sabo in išče svoje staro življenje. Jernej zgori skupaj s svojo pravico, Blaž pa zopet zagori v ljubezni, kajti spozna Emilijo, kar pomeni, da iskanje ni bilo zaman.

2.2.2.3.5 Konjušnica

Če je neka podobnost v prejšnji zgodbi s Cankarjem, imamo v zgodbi *Konjušnica* opraviti s Tavčarjevo povestjo *Cvetje* v jeseni. Bogat pravnik Filip uresniči svojo mladostno željo in kupi zapuščeno kmetijo s konji. V službo vzame mlado dekle Lorino, ki bo skrbela za konje in majhen hotel. Lorina ima za sabo smrt komaj rojenega otroka in razpadel zakon. Vzklije ljubezen, čeprav je Filip zadržan. Pojavi se še bivši Lorin mož, ki pa ne more skaliti sreče in pobegne v tujino. Konec je seveda v nasprotju s Tavčarjevim realizmom, srečen in optimističen, vsi preživijo.

2.2.2.3.6 Ženski zapleti

Snov za naslednjo zgodbo, *Ženski zapleti* je avtorica vzela iz svojega delovnega okolja. Mlad učitelj Evelin je ločen, oče dveh otrok, ki si je v glavo vcepil, da vse ženske na svetu, skupaj z njegovo mamo, znajo deliti le nauke. Dobri so le otroci, ki so ubogljivi. Žena Adrijana, tudi učiteljica, kasneje posluša zgodbe svojih kolegic, ki jih je na isti način zapeljal in zavrgel njen bivši mož. in Zgodba o tem, kako so bile vse stvari zavožene že na drevesu.

2.2.2.3.7 Umetnica in berač

Je zgodba o umetnici Korneliji, ki je slikarka in živi v stari hiši, ki ji jo je zapustil ded. Berač, ki to v resnici ni, je Vergil, dedov prijatelj. Obožuje Kornelijine slike in zato mu ta poslika njegovo hišo z verzi, ki jih je napisal njen ded. Ded in Vergil sta bila tekmeča za ljubezen njene babice. Vergil se po razkritju ukvarja z uokvirjanjem slik, Kornelija dobi prvo nagrado na razstavi in vname se ljubezen med njo in mladim novinarjem.

2.2.2.3.8 Na robu nevarnosti

Na robu nevarnosti se ne znajdejo življenja v naslednji zgodbi, ampak ljubezen in dva srečna zakona. Prevajalka Kristijana in serviser računalnikov Viktor se ne moreta upreti strastnemu razmerju, ki ga doživita na seminarju. Kako le-to obvladati z razumom in kako razložiti partnerju, da se je nekaj zgodilo, kar pa ne sme vplivati na njun zakon? Rešitev je lahko le priznanje, obžalovanje in kesanje! Da je bila stvar zaključena srečno, izvemo 12 let kasneje, ko se poročita Kristijanina hči in Viktorjev sin.

2.2.2.3.9 Nočni spev

Zadnja zgodba *Nočni spev* nam postreže z ljubeznijo med starejšimi v domu za ostarele, ki jo poosebljata babica Hiacinta in prijatelj Rajko in na drugi strani zaletavo zaljubljenost vnukinje Svitke, ki pridno menjava fante. Kot zaplet se pojavi pobegli kaznjenev in zgodba se v duhu kriminalke nadaljuje z ugrabitvijo Svitke, ki jo iz rok nepridiprava reši, kdo drug kot inšpektor Sivi. Rešena Svitka za konec najde pravo ljubezen z malo starejšim Alanom.

Ljubezen, žal ni vedno le romantična in strastna, ampak je polna pasti za neporočene in še nevarnejša za zakon in družino. Nastopa kot povezovalka in razdiralka, povzroča zločine, socialne probleme, vendar je vedno močnejša v pozitivnem smislu, da večino problemov uredi in reši. Tu je največje poslanstvo avtorice Zlate Volarič.

2.2.2.4 Osenčeni odmev (2002)

Poleg ilustracij od neproznega besedila zbirko zaznamujeta še dve haiku pesmi:

*Osenčeni odmev
iz starih dreves prižge
pravi kres. Zares!?*

*Bistri blagoslov
studenca bisernega
blaži izkušnje.*

Zlata Volarič

V spremni besedi se urednik poigra s terminom 'ljubezen'. Kje najti popolno razlago? Ni je našel ne v slovarju, leksikonu, enciklopediji in pravopisu. Nikjer ni nič novega, kar že ne bi vedel. Hudomušno zaključí, da je ljubezen nastala v pragrehu, kjer sta prva človeka jedla kužno jabolko in je ljubezen le virus ali bakterija, ki se od tedaj uspešno razmnožuje, ne pojenja in tudi nikoli ne bo. Da pa jo razumemo, se moramo včasih distancirati od razuma. Pri tem nam ni v pomoč niti dostop do informacij, ki še nikoli ni bil tako lahek, poceni in ležeren. Tako novim devetim zgodbam na pot g. urednik Jože Volarič, pisateljici pa pohvalo za domišljijo in možno resničnost zapisanih dogodkov.

2.2.2.4.1 Sovražnost na Resljanovem

Je prva zgodba, ki nam že takoj postreže z ljubeznijo in njeno posledico. Mihael in Henrieta sta zadnja potomca dveh velikih posestev v Resljevem. Nekoč zapuščeni hiši oba obnovita, ko se vrmeta, ona iz Londona z diplomom iz ekonomije, on pa kot izučeni zlatar. Tako kot zaživita obe posestvi, se vname tudi ljubezen med njima. Kjer pa je vsega dovolj, hitro nekaj zaškriplje in to se zgodi že po petih letih skupnega zakona in rojstvu sina Florijana, ki potegne najkrajši konec. Grehi obeh staršev so enako veliki, zato se sin zateče v dom za brezdomske otroke in noče domov. To spoznanje starše zopet pobota in skupaj prideta po Florijana. V takem primeru ločitev ne reši ničesar, zato je vedno še ena možnost, da je zopet vse po starem.

2.2.2.4.2 Udarec usode

Zgodba poseže v kmečko okolje, prepovedano ljubezen in odnos revni-bogati. Vsi elementi za realistično kmečko povest. V Veliki vasi živi bogat kmet Bruno, ki ima le sina Luka. V Mali vasi je revna družina, ki večinoma dela pri bogatih kmetih. Bogatašev sin Luka pogleduje za revno Kristino, posvojeni sin Robert pa ravno tako ne izpolnjuje Brunove želje in se ogreva za Kristinino sestro Veroniko. Bruna, ki hoče preprečiti ljubezni udari dvojna usoda. Najprej poplava uniči vse posestvo, zateče se k revnemu Justinu, očetu omenjenih hčera in še poroka obeh parov. Sreča za mlade in samota za stare. Nekateri elementi so lahko vzeti iz avtobiografskega romana Koraki in Prelet čez čas.

2.2.2.4.3 Ogljarji

Zgodba *Ogljarji* se ne dotika toliko omenjene obrti. Začne se na zavodu za zaposlovanje, kjer se znajdejo pravnica, zdravnik in rentgenolog. Diploma jim ne pomaga pri iskanju zaposlitve, zato gredo na planino past ovce in koze. V planini ni vse idealno, saj kmalu pridejo do izraza njihovi različni značaji, ljubezenski trikotnik in alkohol pa rodijo prepir in posledično zločin. Dogajanje se za nekaj časa preseli v sodno dvorano in bolnišnico. Na koncu vsak najde svojega in pride tudi poklicna sreča.

2.2.2.4.4 Sosedovo hrepenenje

Sosed Mihol v zgodbi *Sosedovo hrepenenje* hrepeni po 13 let mlajši Fabijani, ki šele zaključuje OŠ. Ljubezen in skupno življenje sta nedosegljiva, saj se Fabijana preseli v mesto, dobi fanta, otroka, vendar se na koncu vrne nazaj k Miholu. Otrok pa ni njen, saj ni bila poročena, ampak fantov. Zbeži v tujino, otroka pa zapusti. Mihol pa je bil poročen le en dan, potem pa je postal vdovec. Zaplete se v pravo detektivsko zgodbo. Sila napeto branje se zaključi prav po pravljичno, saj se odločijo, da zaživijo skupaj. Ljubezen vedno najde pot iz nemogoče situacije.

2.2.2.4.5 Na rumeni klopi

Je zgodba o tem, da ima ta klop posebno poslanstvo, saj so vse druge klopi v parku rdeče. Na tej klopi se zgodijo največja prijateljstva, ljubezni in na drugi strani tudi sovraštvo, zločin in beračenje. Naša pisateljica poskrbi za obrat in tu je tudi vse odpuščeno in konec je srečen. Junake, dva prijatelja in prijateljici, spremlja od študentskih let pa vse do uspešnih poslovnežev. Ljubezen in prijateljstvo se začne krhati, ko eden izmed njih začne poslovno propadati, postane klošar in se zopet s pomočjo starih prijateljev vrne nazaj v prejšnje življenje. Obnovijo se stare ljubezni. Vmes smo priče zapletom, življenju brezdomcev, zopet uspešno poseže inšpektor Sivi in reši problem mednarodnega kriminala.

2.2.2.4.6 Zarečeni kruh

Že naslov zgodbe napoveduje pregovorno vsebino. Junakinja Cvetka, študentka arhitekture, ki ne živi več z mamo, očeta pa nikdar ni poznala. Mama se je poročila in ima sinčka, s čimer se Cvetka ne strinja in sklene, da nikdar ne bo naredila enake napake kot mama. Tokrat se prvič zareče in kmalu jo zapelje fant, ki izkoristi njeno odkritost. Zaradi njega celo pusti študij in se poda na pot kriminala. Še pravi čas prekine in razočarana sklene, da bo od sedaj naprej samska. Vendar se zareče še drugič, tokrat pa je to pozitivno, saj se vrne na fakulteto, njen oboževalec je kar njen profesor. Ta ljubezen pa zori počasi in ne temelji na telesni ljubezni. Le-to pa je tudi pogoj za resno in dolgotrajno zvezo do pozne starosti.

Sledijo še tri zgodbe: *Osvajalka*, *Pod nebesno modrino* in *Grajska lepotica*.

2.2.2.5 Pogled na rob (2004)

Vsebuje 14 zgodb iz življenja in ljubezenskih zgodb. V ospredju so medsebojni odnosi. Domišljija avtorice je velika in dogodke in zgodbe niza kot drobne kamenčke v mozaiku ljubezni in življenja. Ljubezen se rojeva med starimi in mladimi, revnimi in bogatimi, v domovini in tujini. Velikokrat se vse to prekriva in dobimo pričujoče zgodbe. Mladost je lahko srečna in težavna hkrati, vse dokler ne odrastemo. Punce se velikokrat ukvarjajo s telesom, ki mora ugajati fantom. S tem Marjetica osvoji Domna, vendar ga mora obdržati še s čim drugim. V naslednji zgodbi spremljamo ljubezenska razmerja med piloti in stevardesami. Seveda je pilotov manj, kot je za njih vnetih src stevardes. Motiv Pepelke se udejani v revni hčerki Ivani in materi Gilbertini, zgodba je prestavljena v svet mode. Ivana dobi svojega princa, kamermana Zorana. Zanimiva je zgodba o vraževernem očetu, ki svoj talisman preda nesamozavestnemu čudaškemu sinu, ki mu pomaga do univerzitetne izobrazbe, na koncu najde svojo srečo v mladi ločeni mamici in sin ga sprejme za svojega očeta. V drugi zgodbi si oče lasti pravico, hčerki izbirati ženina oz. prepreči poroko z revnim fantom. Taisti farizejski oče kasneje zapusti ženo, zaradi mlajše ljubice, hčerki je tako odprta pot do ljubeča.

2.2.2.6 Pod večerno zarjo (2005)

Do sedaj je zadnja izdana zbirka kratkih zgodb iz življenja. Njihovo število je sedem in so dolge od 15-25 strani. Zraven je še miniaturni kriminalni roman, ki ga bom priključil kriminalkam.

2.2.3 Humoreske

Humoreske sodijo med kratke zgodbe in jih je Volaričeva napisala preko 600. Objavljala jih je v raznih časopisih (Dnevnik) in na Radiju Slovenija, v oddaji Humoreska tega tedna. V knjigah so začele izhajati leta 1991 in jih je do sedaj (2002) izdala že 21 knjig. Humoreske so kot njene ilustracije, ki krasijo knjige znotraj in zunaj, polne domišljije in plod opazovanja. So kratke, natančne in vedno zadenejo bistvo. Avtorica dokazuje, kako dobro zna opazovati dobre, slabe, smešne, žalostne in nerodne situacije in lastnosti v naših in svojem življenju. Liki so večinoma izmišljeni, spremenjena so vsaj imena. Pisateljica si v humoreskah privošči stare in mlade, revne in bogate, zaljubljene in samske, razvajene in pridne, študente, vse poklice ... Humor je preprost in inovativen v veliki večini. Spremno besedo je povsod napisal mož Jože Volarič. V vseh starejših izdajah je na začetku kot posvetilo urednikova misel – aforizem. V novejših izdajah pa je enako kot v romanih, haiku avtorice.

V njih se pogosto pojavljajo isti liki:

Nacek in Vanek sta velika šaljivca v zrelih letih,
Stanka in Manka sta vsevedni nepopoljšljivi vaški klepetulji,
Vojka je starejša gospa, ki vedno raziskuje, vrta, da pride stvari do dna, je tudi pisateljica, velikokrat pa se pojavi tudi lik avtorice in njenega moža, ki si ga rada privošči, on pa ji tega ne zameri.

Kot zanimivost mi je avtorica Zlata Volarič prijazno pokazala narejen osnutek, oz. kako nastaja njena humoreska. Avtorica pravi, da je snovi za humoreske dovolj povsod okoli nas, treba je le prisluhniti in opazovati.

2.2.3.1 Osnutek humoreske

Naslov humoreske: *Maja in Jani*

1. Vasica, poklici, delo

2. Srečanje ob Široki reki, ribiča

Ona ulovi pet rib, on nič

Jezen brca kamne, se rani.

Maja vidi kri, pretvarja se, da je omedlela, on se še bolj pomaže s krvjo.

3. Ona joče, on se smeje: Rada me ima. Vriska: Maja me ljubi.

4. Skupaj sta 3 tedne

5. Se iz tujine vrne njen prvi. Jani spozna, "da ga je vrgla na čevelj". Lovi ribe in kriči, da bo eno zastrupil zanjo. Ona se smeje.

6. Njen novi ima helikopter, sede k njemu in se odpeljeta. Jani gleda za njima in reče: »Samo še črna pika je. Za mušjim kakcem ne bom jokal.«

In se gre – napit.

2.2.3.2 Humoreske - kronološki pregled izdaj

Ti in jaz (1991)

Je prva zbirka, v njej je 17 humoresk.

Bos po asfaltu (1991)

V zbirki je 40 humoresk.

Po vodi plava (1991)

V zbirki je 27 humoresk.

Mi in vsi (1991)

V zbirki je 28 humoresk.

Dolg, vroč dan (1991)

Drobec sonca (1992)

V zbirki je 36 humoresk.

Rože s trna (1992)

V zbirki je 24 humoresk.

Senca v luči (1992)

V zbirki je 23 humoresk.

Korak iz teme (1992)

V zbirki je 34 humoresk.

Stopinje v vetru (1992)

V zbirki je 47 humoresk.

Za predstavo je tu kratka vsebina ene humoreske:

Tekmovanje

V mestu sta bila dva butika, Mak in Slak, z oblačili, ki sta ves čas tekmovala med seboj. Pa se pri Slaku spomnijo, da bi za reklamo priredili tekmovanje v pitju piva. Glavna nagrada bi bil avto. Tekmovanje je potekalo v veselem vzdušju, slabe volje so bili le v nasprotnem butiku Mak. Zmagovalec je bil 18-letni fant Martinek, ki pa se je na koncu, verjetno pod vplivom zmagovalne količine piva, zahvalil za avto napačnemu butiku, Slakovemu tekmeču Maku.

Odkorakani koraki (1993)

V zbirki je 36 humoresk.

V zmajevih zubljih (1994)

V zbirki je 58 humoresk.

V oči mi je padla naslednja humoreska, ki ima avtobiografske elemente, hkrati pa razkriva samokritičnost in prefinjen odnos do partnerja. Zanimiva je še iz literarno-teoretičnega vidika, saj v humoreske, romane in kriminalke vpleta svoje pravljичne elemente, kar je zelo pogosto pri Zlati Volarič.

Nevarne sanje

Pisateljica živi v lepem kraju, od koder ima razgled, na okoliške hribe, celo do Triglava. Počuti se kot v raj. Edini moteči element je On, ki je kroničen nezadovoljnej, ki se v vse vtika. Pisateljica piše tudi pravljice in sklene, da ker On že povsod vtika svoj nos, mu bo v sanje poslala tri svoje najhujšobnejše like iz pravljic: Zmaja Grozka, Čarovnico Čira-Čara in hudobnega lovca. Ti ga bodo prestrašili in spametovali, da bo vedel, kako se naj vede do nje. Najprej pripravi večerjo, zaključita jo z buteljko in nato skupaj ležeta. On zasmrči, ona pa čaka, kdaj bo v sanjah začel vpiti na pomoč. Nič se ne zgodi, zato zaspi tudi ona. V sanjah pa njo obiščejo njeni negativni junaki in prebudi se s kričanjem. On jo vpraša, kaj ji je. Nič! Očitno se ji je samo pomračil njen raj.

Korak naprej, korakec nazaj (1994)

V zbirki je 75 humoresk in je najobsežnejša zbirka.

Biseri v dežju (1995)

V zbirki je 35 humoresk.

Predstavljam dve literarni osebi, ki se večkrat pojavita, skoraj vedno skupaj in vedno kaj pokritizirata.

Dobro mi je

Vanek je očistil in na novo preuredil stanovanje in povabil svojega prijatelja Naceka na kavo. Ta je z veseljem prišel in takoj opazil in pohvalil spremembo. Vanek je bil zelo ponosen in zadovoljen, skrbelo ga je le, kaj mu bo naklonila usoda v naslednjih dneh. Povišale so se stanarine in to ga je zelo ujezilo. Svojo jezo je skušal potolažiti s celodnevni izletom po domovini, kamor se je odpeljal z avtom, zraven pa še povabil Naceka. Vanek je zopet načel pogovor o usodi, ki se je zvečer končal s podražitvijo bencina. Jezen je ugotavljal, da bo tudi avto od sedaj naprej bolj miroval v garaži. Vsaj shrambo je imel še polno, zato se zopet dogovorita za slavnostno večerjo, usode pa ne bo več omenjal. Zvečer malo okajena poslušata poročila in zopet med podražitvami tudi vsa hrana. Skrb se je naselila pri obeh. Dražitvam pa ni bilo konca. Na koncu jima je preostalo samo še to, da sta usposobila stari zaprašeni kolesi in se odpeljala zastonj na izlet. Lepoto narave, petja ptic in toplote sončnih žarkov nikdar ne bodo mogli podražiti. Doma Vanek zaliva okenske rože in se jezi, ker so podražili vodo, zato odpre buteljko refoška in si misli, da je kljub vsemu žilav in mu usoda že ne bo prišla do živega.

Ujeti ples (1995)

V knjigi je zbranih 38 humoresk. Če je že ženska v romanih bolj pozitivna kot moški, se je v humoreski večkrat sposodi. Klepetavost je predvsem ženska hiba in avtorica se je dotakne v naslednji humoreski.

Tišina brez melodije

Ana je bila zelo pridna mati in žena. Mož Milan je hotel biti pozoren in je otroke odpeljal za 14 dni k teti, njima pa je rezerviral sobo v hotelu pod gorami. Žena ni mogla pozabiti, kaj je vse še treba postoriti, kupiti, narediti na polju ... Skrbelo jo je, kje bosta dobila denar za vse to. Milan pa si je mislil, kdaj bo že nehala, saj sta vendar na dopustu. Takrat pa se ji nekaj zatakne v grlu in ne more več govoriti. Odpelje jo v bolnico, kjer ugotovijo, da je pojedla oso in če bi jo pičila, bi se lahko zadušila in umrla. Milan pa je pomislil samo na to, da potem ne bi več govorila. Vrnil se je sam v hotel, kjer pa se ni več počutil dobro in vsako jutro je bil

bolj podrt in nezadovoljen. Ni vedel, kaj je vzrok. Čez tri dni se iz bolnišnice vrne žena in na izletu v naravi pogovor nadaljuje tam, kjer ga je končala, preden ji je v usta zletela osa. Milanu je bilo takoj bolje, saj mu je v morečo tišino prinesla znano melodijo svojega glasu, ki ga vsak dan nepretrgoma tako osrečuje.

Let brez perutnic (1996)

Zbirka 52 humoresk, za katere urednik Jože Volarič pravi, da so kratke, udarne, dvignejo srčni utrip in usta raztegnejo v klovnovski nasmeh. Ni jih treba brati po vrsti. Naslov je domiseln, saj se vsi zavedamo, kakšne so resnične posledice takega početja. Kar pa ga najbolj čudi, je to, da pisateljica, ki jo pozna že pol stoletja, v realnem življenju ne izraža tega talenta, te vrline-humorja. Naslednja humoreska vključuje tudi kanček literarnega, poleg ljubezni in neumnosti.

Ima svojega Prešerna

Amalka je bila bogata samska ženska, ki se je naveličala le skrbeti za hišo. Prebiral je ženitne oglase in prišla na idejo, da še sama poišče sebi primerne partnerja. Ker pa je oboževala poezijo Franceta Prešerna, je v oglas, kot pogoj napisala, da mora kandidat doma imeti Prešernove Poezije in mora biti njegov poznavalec. Dobila je kar 57 pisem. Prvemu je v red spravila celo hišo, ker pa ni imel pojma o Prešernu, ga je zapustila. Enako se ponovi še enkrat. V tretje pa spozna, da taki moški prek oglasa ne potrebujejo ljubice, ampak gospodinjo. Od takrat naprej bo doma sama še naprej uživala s svojim Prešernom. Le on ji je popolnoma zvest.

Včerajšnji koraki (1996)

V zbirki je 50 humoresk. Naslednja govori o posledicah, ki doletijo moške, ki predolgo odlašajo s poroko.

Njegove ljubezni

Marko ni mogel verjeti, da je star že 35 let. Rojstni list se mu je zdel napačen in je šel preverit podatke na občino. Tam so ovrgli njegove sume in sklenil je, da je čas, da si poišče ženo. Ljubezen pa je nujno povezoval z obdarovanjem. Dekleta so se kar vrstila. Prva je bila Marinka, nato Matilda, Terezija, Alma in končno je ugotovil, da bo vsaj eno leto odplačeval dolgove, ki si jih je nakopal z raznimi darili. Preostalo mu je le še to, da si poišče skromno dekle, ki bo zadovoljna s travniškimi rožami, pa je ni več našel. Vse so poročili njegovi prijatelji. Sam doma sedaj prešteva dneve in leta, da ne bo spet česa zamudil.

Pesem brez konca (1997)

Skriti sijaj iskrice (1999)

Skrito v dlaneh (2001)

To je predzadnja, po količini druga najobsežnejša zbirka, v kateri je izšlo kar 62 humoresk na 200-tih straneh. Urednik v spremni besedi se izrazi, da je v povprečju dobre tri strani za en nasmešek. Knjigo pa na svet pospremi z duhovito željo:

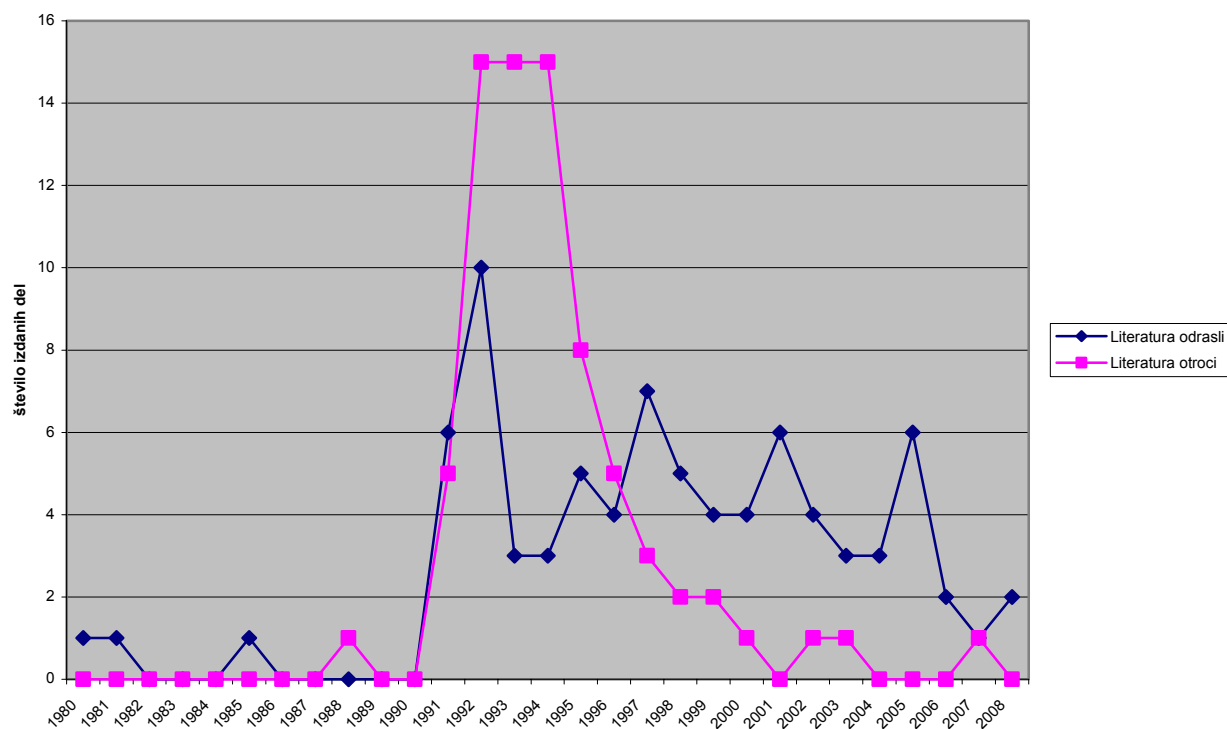
Pa SREČNO na pot SKRITO V DLANEH z rokami v žepih, kjer je dovoljeno seči s palcem med sredinec in kazalec. Poskusite! (197, spremna beseda)

Na začetku je haiku, ki ga je avtorica navezala na zbirko:

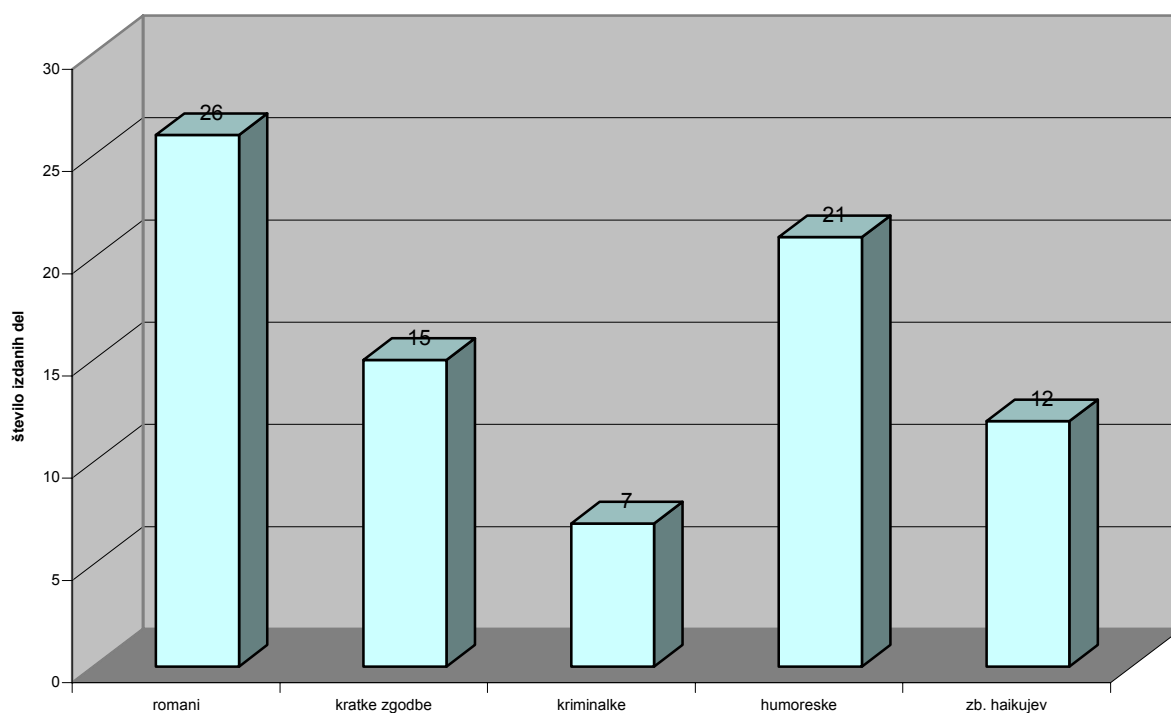
*Iz cveta plod mlad,
iz knjige naukov zaklad.
Le vzemi zase.*

Odstrti lesk (2002)
Je do sedaj zadnja zbirka humoresk.

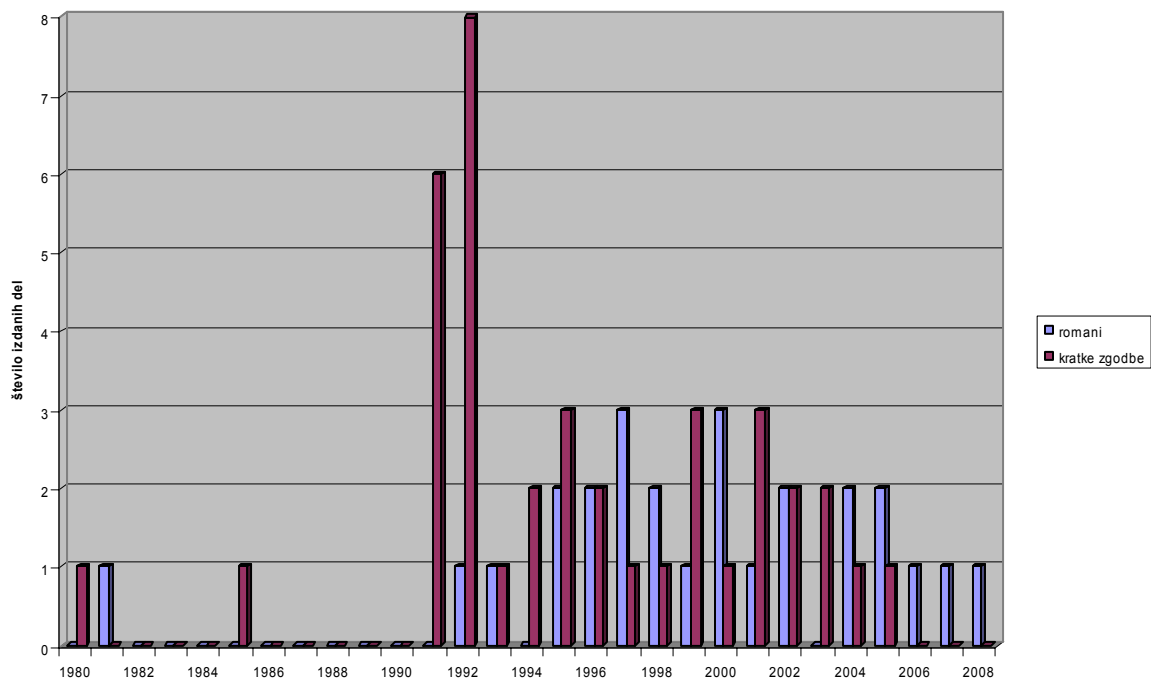
3 Povzetek

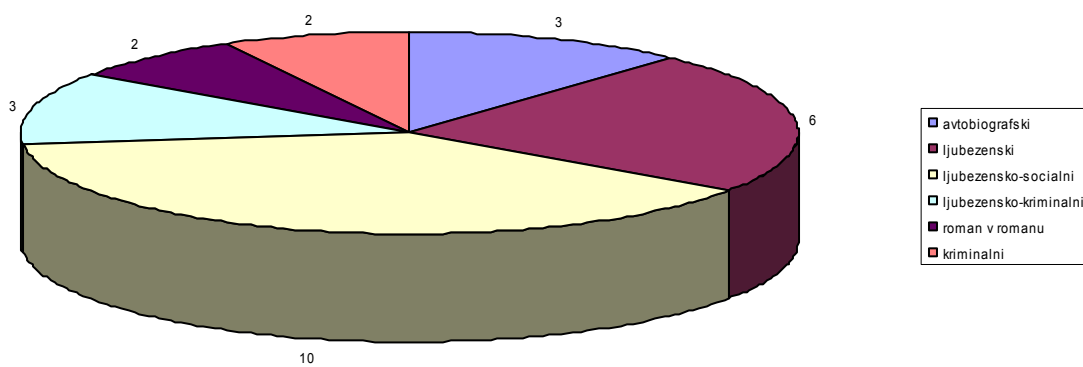
Graf 1: Prikaz izdanih del literature za odrasle in otroke po letih.

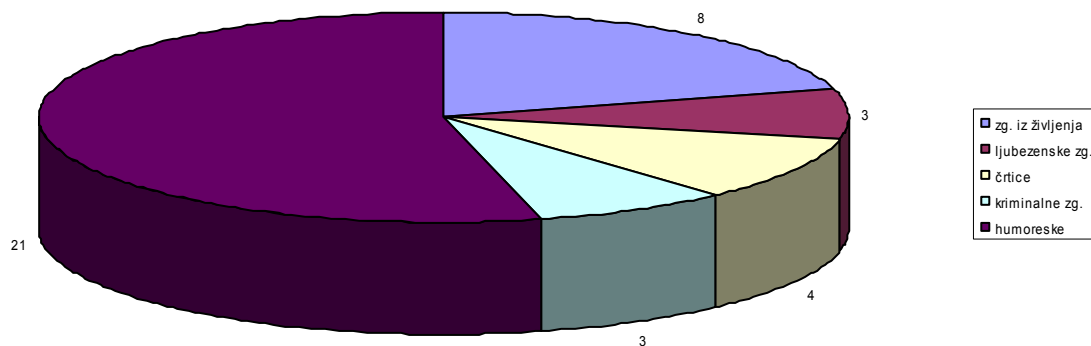
Graf 2: Literatura za odrasle po literarnih vrstah

Graf 3: Primerjava izdanih del romanov in kratkih zgodb po letih

Graf 4: Prikaz romanov po žanrih in številu izdanih del

Graf 5: Prikaz kratkih zgodb po žanrih in številu izdanih del

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008		
POVESTI IN ROMANI									Peti korak							Po stopnicahk soncu													Nove poti		
DETEKTIVKI																Neslišni koraki; Koraki v krogu															
OTROŠKE ZG.											Polet čez svet; Odrasli možje; Zate in zame; Pobegle črke; Majhni in veliki																				
PRAVLJICE																Pravljice; Pravljice danes in jutri; Sled k čudežem; Skrivnost za gričem; Senca v sončku	Ples čudežev; Ljubezen v dlaneh; Med prijatelji; Sanje v oblakih; Sončnice	Drugačno sonce; Posušene solze; Ptičji spev	Vrtinec otroštva; Nevsakda nji brstiči									Prebujena mladost	Lučke v mislih		
ROČNO PISANE PR. IN ZG.													Pravljice zvezki 1-15	Pravljice zvezki 16-30	Pravljice zvezki 31-45															Pod modrino neba; Smehec lovi sonce	Nasmeh z druge strani

Tabela 2: Literatura za otroke po letih

4 Bibliografija Zlate Volarič

4.1 Literatura za odrasle

4.1.1 Romani

Koraki. Ljubljana: ČZP Kmečki glas, 1981.
Neizpeta pesem. Kranj: Samozaložba, 1992.
Odpihnjeno z vetrom. Kranj: Samozaložba, 1993
Sončece v soncu. Kranj: Samozaložba, 1995.
Ranjeni orel. Kranj: Samozaložba, 1995.
Bil je prvi pomladni dan. Kranj: Samozaložba, 1996.
Potop v plamenih. Kranj: Samozaložba, 1996.
Pretrgane vezi. Kranj: Samozaložba, 1997.
Ognjeni preplah. Kranj: Samozaložba, 1997.
Biseri pod križem. Kranj: Samozaložba, 1997.
Pomladni dež. Kranj: Samozaložba, 1998.
Luč nad močvirjem. Kranj: Samozaložba, 1998.
Rajana z drugačnega konca. Kranj: Samozaložba, 1999.
Dih vročega poletja. Kranj: Samozaložba, 2000.
Kapljice na čopiču. Kranj: Samozaložba, 2000.
Osvetljene skrivnosti. Kranj: Samozaložba, 2000.
Ujete smeri. Kranj: Samozaložba, 2001.
Prelet čez čas 1. del. Kranj: Samozaložba, 2002.
Prelet čez čas 2. del. Kranj: Samozaložba, 2002.
Koraki za očetom. Kranj: Samozaložba, 2004.
Družinski vzdih. Kranj: Samozaložba, 2004.
Pod večerno zarjo, Teobald v ognju ljubezni. Kranj: Samozaložba, 2005.
Iz sence k soncu. Kranj: Samozaložba, 2005.
Svet brez laži. Kranj: Samozaložba, 2006.
Sonce nad ograjo. Kranj: Samozaložba, 2007.
Večerno slovo. Kranj: Samozaložba, 2008.

4.1.2 Kriminalke

Bela roža. Kranj: Samozaložba, 1992
Suhec in debeluh. Kranj: Samozaložba, 1992.
Odpihnjeno z vetrom. Kranj: Samozaložba, 1993.
Rdeče v precepu. Kranj: Samozaložba, 1994.
Smeh v solzah. Kranj: Samozaložba, 1995.
Zvezdni utrinki. Kranj: Samozaložba, 1999.
Pod večerno zarjo, Teobald v ognju ljubezni. Kranj: Samozaložba, 2005.

4.1.3 Humoreske

Ti in jaz. Kranj: Samozaložba, 1991.
Bos po asfaltu. Kranj: Samozaložba, 1991.
Po vodi plava Kranj: Samozaložba, 1991.
Mi in vsi Kranj: Samozaložba, 1991.
Dolg vroč dan Kranj: Samozaložba, 1991.
Drobec sonca Kranj: Samozaložba, 1992.
Rože s trna Kranj: Samozaložba, 1992.
Senca v luči. Kranj: Samozaložba, 1992.
Korak iz teme Kranj: Samozaložba, 1992.
Stopinje v vetru Kranj: Samozaložba, 1992.
Odkorakani koraki. Kranj: Samozaložba, 1993.
V zmajevih zubljih. Kranj: Samozaložba, 1994.
Korak naprej, korakec nazaj. Kranj: Samozaložba, 1994.
Biseri v dežju. Kranj: Samozaložba, 1995.
Ujeti ples. Kranj: Samozaložba, 1995.
Let brez perutnic. Kranj: Samozaložba, 1996.
Včerajšnji koraki. Kranj: Samozaložba, 1996.
Pesem brez konca. Kranj: Samozaložba, 1997.
Skriti sijaj iskric. Kranj: Samozaložba, 1999.
Skrito v dlaneh. Kranj: Samozaložba, 2001.
Odstrti lesk. Kranj: Samozaložba, 2002.

4.1.4 Kratke zgodbe iz življenja in ljubezenske zgodbe

Strašna leta. Kranj: Zbornik črtic, 1980
Sreča? Da, ali pa tudi ne. Kranj: Samozaložba, 1985.
Impresije v zelenju. Kranj: Samozaložba, 1991.
Razbite slike. Kranj: Samozaložba, 1992.
Dotik v srcu. Kranj: Samozaložba, 1992.
V objemu ljubezni. Kranj: Samozaložba, 1998.
Zvezdni utrinki. Kranj: Samozaložba, 1999.
Žarki iz meglic. Kranj: Samozaložba, 2000.
Pisani svet korakov. Kranj: Samozaložba, 2001.
Izrisane pesmi. Kranj: Samozaložba, 2001.
Osenčeni odmev. Kranj: Samozaložba, 2002.
Ograjene želje. Kranj: Samozaložba, 2003.
Na križišču spominov. Kranj: Samozaložba, 2003.
Pogled na rob. Kranj: Samozaložba, 2004.
Pod večerno zarjo. Kranj: Samozaložba, 2005.

4.1.5 Haiku pesmi

Skrita pesem. Kranj: Samozaložba, 1997.
Klic duha. Kranj: Samozaložba, 1997.

Odmev daljav. Kranj: Samozaložba, 1997.
Volk išče zobozdravnika. Kranj: Samozaložba, 1998.
Kje cveti mak. Kranj: Samozaložba, 1998.
Mavrica v očeh. Kranj: Samozaložba, 2001.
Lastovičji let. Kranj: Samozaložba, 2001.
Lučke v mislih. Kranj: Samozaložba, 2003
Ostaja delček uživanja. Kranj: Samozaložba, 2005
Cvetje iz črk. Kranj: Samozaložba, 2005.
Vnučka teče za metuljem. Kranj: Samozaložba, 2006.
Nasmeh na vrtu. Kranj: Samozaložba, 2008.

4.2 Literatura za najstnike in otroke

4.2.1 Povesti in romani

Peti korak. Ljubljana: ČZP Kmečki glas, 1988.
Po stopnicah k soncu. Kranj: Samozaložba, 1995.
Nove poti. Kranj: Samozaložba, 2007

4.2.2 Detektivki

Neslišni koraki. Kranj: Samozaložba, 1995.
Koraki v krogu. Kranj: Samozaložba, 1995

4.2.3 Otroške zgodbe

Polet čez svet. Kranj: Samozaložba, 1991.
Odrasli možje. Kranj: Samozaložba, 1991.
Zate in zame. Kranj: Samozaložba, 1991.
Pobegle črke. Kranj: Samozaložba, 1991.
Majhni in veliki. Kranj: Samozaložba, 1991.

4.2.4 Pravljice

Pravljice. Kranj: Samozaložba, 1995.
Pravljice danes in jutri. Kranj: Samozaložba, 1995.
Sled k čudežem. Kranj: Samozaložba, 1995.
Skrivnost za gričem. Kranj: Samozaložba, 1995.
Senca v sončku. Kranj: Samozaložba, 1995.
Ples čudežev. Kranj: Samozaložba, 1996.
Ljubezen v dlaneh. Kranj: Samozaložba, 1996.
Med prijatelji. Kranj: Samozaložba, 1996.
Sanje v oblakih. Kranj: Samozaložba, 1996.
Sončnice. Kranj: Samozaložba, 1996.
Drugačno sonce. Kranj: Samozaložba, 1997.

Posušene solze. Kranj: Samozaložba, 1997.
Ptičji spev. Kranj: Samozaložba, 1997.
Vrtinec otroštva. Kranj: Samozaložba, 1998.
Nevsakdanji brstiči. Kranj: Samozaložba, 1998.
Prebujena mladost. Kranj: Samozaložba, 2002.
Lučke v mislih. Kranj: Samozaložba, 2003.

4.2.5 Ročno pisane pravljice in zgodbe

Pod modrino neba. Kranj: Samozaložba, 1999.
Smehec lovi sonce. Kranj: Samozaložba, 1999.
Nasmeh z druge strani. Kranj: Samozaložba, 2000.
45 Zvezkov pravljič. Kranj: Samozaložba, 1992-1994.